

De Beemster

Handboek

Ontwerp uw eigen erf

Maak van uw erf
het visitekaartje van
De Beemster

Kenmerken
van het
Beemster erf

Voorschriften
voor bouwen
op het erf

Aan de slag
met uw
ontwerp

Uitgegeven door
Gemeente Beemster en
Landschap Noord-Holland, 2014

Aan de inhoud van dit handboek kunnen geen rechten worden ontleend. De beleidsdocumenten van de gemeente Beemster zijn leidend.

Handboek 'Ontwerp uw eigen erf'

Inhoudsopgave

1

Help mee om
De Beemster
mooi te houden!

4

2

Streekeigen
erven in
De Beemster

8

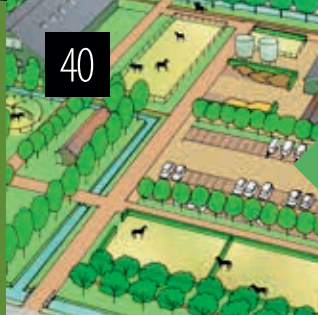
20

3

Ontwikkel uw erf
tot **visitekaartje**
van De Beemster

40

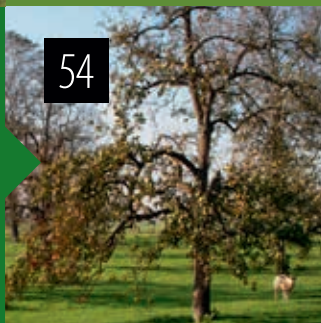
4

Ontwerp uw
eigen erf

5

Aanleg en
onderhoud van uw
streekeigen
erfbepanting

54

67

Wilt u
meer
weten?

70

**Handige
adressen**

1 Help mee om De Beemster mooi te houden!

Bent u eigenaar van een (boeren)erf in de gemeente Beemster? En vindt u behoud van De Beemster als Werelderfgoed belangrijk? Wilt u mensen laten meegenieten van uw erf? Met dit handboek herkent u de bijzondere elementen op uw eigen erf. U krijgt praktische tips om uw erf nog mooier en waardevoller te maken. Zijn bomenrijen of hakhoutbosjes karakteristiek voor het Beemster erf? Hoe zit het met de natuur op uw erf? Broeden er vogels in de hagen en verblijven er vleermuizen in de bomenrij? En hoe kunt u bouwen op uw erf zonder verlies van kwaliteit? Leer hoe bijzonder uw eigen erf is. Stap voor stap maakt u zelf een ontwerpplan voor uw erf. Als gemeente willen wij samen met u de kwaliteit van het prachtige buitengebied bewaren. Dat vinden wij belangrijk, want uw erf ligt ook in het 'Nationaal Landschap Laag Holland' (zie kader op pagina 6).

Het Nationaal Landschap Laag Holland wordt onder andere zeer gewaardeerd om de grote openheid van het landschap.

De erven in Laag Holland

In het open landschap van Laag Holland zijn boerenerven markante elementen. Dit landschap met zijn strandwallen, droogmakerijen en voormalige veenontginningen heeft een grote invloed gehad op de opbouw en vormgeving van de erven. Erven kennen een traditionele indeling. Bebouwing en beplanting van het erf hadden vanouds een praktische functie. Daarbij hield men vast aan de gewoonten van de streek. Zo kregen de erven het streekeigen karakter dat we nu zo mooi vinden. Voorbeelden zijn het tuinderserf op de strandwallen, het Beemster erf en het veenweide erf. Elementen van het erf zoals kapbergen (hooibergen met een kap), leibomen en het houtsnijwerk ('lofwerk') aan de goten van de stolp vertellen het verhaal van hun streek. Als bij nieuwe ontwikkelingen op erven deze kwaliteiten verloren gaan, dan gaat een deel van het verhaal van onze geschiedenis verloren. Het gaat ons allen aan wanneer authentieke historische elementen verdwijnen.

U kunt bijdragen aan het in stand houden van de identiteit van uw streek. Dit handboek geeft u praktische tips en ideeën ter verbetering van de kwaliteit van uw erf. Met het stappenplan in dit boek ontdekt u stap voor stap welke gemeentelijke regels er gelden bij veranderingen op erven. Heel eenvoudig verwerkt u vervolgens tips en ideeën met uw eventuele bouwplannen in een ontwerp voor uw eigen erf.

Kenmerken van karakteristieke erven

Erven zijn opgebouwd uit diverse onderdelen, die per streek of landschapstype kunnen verschillen. Het streekeigen karakter ontstaat door de samenhang tussen de onderdelen; de structuur van het erf. Welke onderdelen de structuur van het erf bepalen, staat op de volgende pagina beschreven:

Een erf in Laag Holland. Het ensemble van erf met woning, bijgebouwen en groene randen vormt een eenheid. De randbeplanting verbindt het erf op natuurlijke wijze met het landschap.

De vorm en afmeting van het erf

De vorm en de afmeting van het erf hangen nauw samen met het omringende landschap. Is het landschap ingedeeld (verkaveld) in onregelmatige blokken, dan is de vorm van het erf ook vaak onregelmatig blokvormig, zoals aan de binnenduinrand. Is de verkaveling regelmatig langwerpig, dan is de vorm van het erf in dit landschap regelmatig langwerpig, zoals te zien in de veengebieden. Ook de plek van het erf op de kavel verschilt per gebied.

Begrenzing van het erf

Afhankelijk van de streek wordt het authentieke erf begrensd door een sloot, duinrel, greppel of andere watergang. Soms bestaat de erfrens uit beplanting, zoals een haag of bomenrij of een hekwerk.

Traditionele indeling van het erf

Van oudsher bestaat er op het boerenerf een traditionele erfindeling in het voor- en achtererf. De woning staat voor op het erf met daaromheen het voorerf. De achterkant van het erf is het bedrijfsgebouwe. Tussen de verschillende streken in Laag Holland bestaan kleine verschillen in erfindeling. Woonerven bestaan over het algemeen ook uit een voorerf en een achtererf.

Doorzicht over het erf(pad)

Het doorzicht over het erf is vaak gekoppeld aan het erfpad, dat doorgaans beplant is met laanbomen. In sommige streken ontbreekt het doorzicht over het erf of erfpad.

De randen van het erf

Aan de binnenkant van het erf, langs de erfbegrenzing, liggen de erfranden. Afhankelijk van de streek zijn de erfranden beplant met bomenrijen, hakhoutbosjes of hagen.

Gebouwen op het erf

Algemeen in Laag Holland is de Noord-Hollandse normaalstolp. Per streek of zelfs dorp komen variaties op dit boerderijtype voor. Er bestaan sobere en luxere uitvoeringen van de stolp. Op het erf liggen hoofd- en bijgebouwen evenwijdig aan de verkaveling.

Streekeigen beplanting op het erf

De erfbeplanting is mede afhankelijk van grondsoort en functie. Traditioneel had elke streek zijn eigen voorkeuren. Naast cultuurhistorische en landschappelijke waarde heeft de beplanting ook een grote natuurwaarde. De beplanting biedt bijvoorbeeld voedsel voor insecten, die op hun beurt weer door zangvogels worden gegeten. Vleermuizen gebruiken bomenrijen of windsingels als schuilplek en voor hun oriëntatie, om te jagen.

In het volgende hoofdstuk kunt u lezen over de specifieke, streekeigen kenmerken van uw erf in uw gemeente.

Nationaal Landschap Laag Holland

Het buitengebied van de gemeente Beemster ligt in het Nationaal Landschap Laag Holland. Laag Holland is één van de twintig Nationale Landschappen die Nederland telt. Deze landschappen zijn om hun grote natuur- en cultuurwaarden beschermd. Ze vallen daarom ook onder het ruimtelijk kwaliteitsbeleid van de provincies. Nationaal Landschap Laag Holland omvat het gehele veenweidegebied ten noorden van het Noordzeekanaal. Ook droogmakerijen vallen binnen de grenzen van Laag Holland, waaronder de Schermer, de Beemster en de Wijde Wormer. Daarnaast behoort een deel van het strandwallandschap rond Castricum, Limmen en Heiloo bij Laag Holland, evenals Polder Oterleek, Polder Beschoot en het voormalige eiland Marken. Het Nationaal Landschap Laag Holland wordt zeer gewaardeerd om de volgende kwaliteiten:

- De grote openheid van het landschap.
- De weide- en moerasvogels.
- Inrichtingspatronen van de droogmakerijen.
- De veenpakketten.
- De Middeleeuwse strokenverkaveling en historische watergangen.
- Het groot aantal archeologische locaties.
- Karakteristieke lintdorpen

Nationaal Landschap Laag Holland. De gemeenten Amsterdam, Beemster, Castricum, Graft-De Rijk, Heiloo, Landsmeer, Oostzaan, Schermer, Waterland, Wormerland, Zaanstad, Uitgeest, Edam-Volendam, Purmerend en Zeevang hebben allemaal grondgebied in het Nationaal Landschap.

Een dakpankapberg in Westzaan vertelt het verhaal van de streek

2 Streekeigen erven in De Beemster

De Beemster is een van de mooiste plekken van Nederland. Niet voor niets is deze bijzondere zeventiende- eeuwse droogmakerij aangewezen als Werelderfgoed. In De Beemster zijn wegen, waterwegen en kavels ingedeeld volgens strakke geometrische patronen. Ze zijn vier eeuwen later nog grotendeels intact. Het traditionele Beemster erf past in vorm, maat en architectuur naadloos in de vierkante architectuur van de polder en versterkt de samenhang daarvan.

Als bewoner van het buitengebied in De Beemster kunt u de uitstraling van uw eigen erf op allerlei manieren versterken. Daarmee levert u een belangrijke bijdrage aan het behoud van De Beemster als uniek Werelderfgoed. Uw erf maakt deel uit van een groter geheel!

Kenmerkend zijn de kilometers lange bomenrijen langs de wegen. Zij versterken de rechte lijnen van de droogmakerij en vormen als het ware de 'wanden' van de polderkamers.

Beemster erf en Buitenplaats erf

Als u er op uit trekt, komt u in de droogmakerij De Beemster nog fraaie voorbeelden tegen van het karakteristieke Beemster erf. Na de droogmaking van het Beemstermeer was dit het meest gebruikelijke erftype. In de stolpboerderij woonde de boerenfamilie en in de wintermaanden vond hier ook de veestapel onderdak.

Het vierkante erf is praktisch ingericht. Het laat zich gemakkelijk indelen in blokvormige 'kamers', van elkaar gescheiden door sloten, bomenrijen, hagen en later door verharding. Ieder 'kamer' heeft zijn eigen functie. Zo vind je hier een hoogstamfruitboomgaard, moestuin, hakhoutbosje, bleekveld en een siertuin. De landschappelijke waarde van het Beemster erf zit in zijn vierkante vormen en proportionaliteit. De erfindeling weerspiegelt de indeling van de droogmakerij. De sloten rondom het erf sluiten aan bij de hoofdwatergangen. De bomenrijen langs de kavelgrens markeren de binnenruimten van het erf, net zoals de wegbeplanting de grote open ruimten in de polder begrenst. De lange, rechte wegen die de polder met zichtlijnen doorsnijden, vinden hun weerwoord in de rechte ontsluitingsweg van het boerenerf. Het erfpad of de laan, vaak met laanbomen, biedt zicht over het erf op het open land daarachter. Langs de slingerende Ringdijk die de droogmakerij omsluit, zijn de erven wat grilliger van vorm. De laan loopt niet altijd over het hele erf naar achteren. Soms ontbreekt het doorzicht.

Naast boerderijen telde De Beemster ooit meer dan 50 buitenplaatsen. Dit waren veelal luthoven van rijke kooplieden, die 's zomers de overvolle steden met hun stinkende grachten

als open riolen maar al te graag ontvluchtten. De droogmaking van De Beemster werd grotendeels gefinancierd door 'durfkapitalisten', voornamelijk Amsterdamse kooplieden, die hun fortuin hadden gemaakt in de Verenigde Oostindische Compagnie (VOC) en nu hun welvaart ten toon spreidden op hun buitenplaatsen.

Het karakteristieke Buitenplaats erf was veel groter dan de boerenerven en rechthoekig van vorm. Het landhuis werd omringd door bijgebouwen, siertuinen en parken. De inrichting was speciaal ontworpen om met familie en vrienden te kunnen genieten van het buitenleven. Er waren modieuze elementen zoals theekoepeltjes, bruggetjes en zitjes. In dit hoofdstuk komen de kenmerken van de verschillende erftypen nader aan bod.

Karakteristiek Beemster erf met stolpboerderij, rond 1900. Voor de boerderij staan laanbomen, langs de laan laanbomen en op de erftrand een bomenrij.

Droogmakerij De Beemster

De Beemster, drooggemaakt in 1612, is de eerste grote zeventiende-eeuwse droogmakerij. De naam is waarschijnlijk afgeleid van het vroegere veenriviertje Bamestra. De bodem bestaat grotendeels uit vruchtbare oude zeeleklei, terwijl de ondergrond langs de randen van de polder op sommige locaties uit veen bestaat. Het rationele, geometrische ontwerp van De Beemster is zo bijzonder en uniek, dat deze droogmakerij in 1999 werd aangewezen als Unesco Werelderfgoed.

Een kopergravure (een afdruk van een gegraveerde koperen plaat) uit 1644 toont een kaart van de hoofdstructuur, met het oorspronkelijke sloten- en wegenpatroon van De Beemster. Deze kopergravure vormt een leidraad voor het beleid van het waterschap en voor de ruimtelijke ordeningspraktijk van de gemeente Beemster. Zoals de meeste droogmakerijen werd ook De Beemster rationeel verkaveld. Zeer bijzonder is echter dat de droogleggers hier de klassieke proportieeler als basis voor de verkaveling kozen. Hun uitgangspunt was het in de Renaissance geliefde 'ideale vierkant'. Twee rasters van wegen en waterwegen verdelen De Beemster in een reeks van tweemaal zes ideale vierkanten, elk 1852 meter lang en breed. De snijpunten van het wegenraster liggen precies in het midden van de vierkanten van het waterraster. Daardoor wordt elk vierkant weer in vieren verdeeld. Deze polderblokken meten 926 bij 926 meter. Ze zijn meestal verkaveld in vijf rechthoekige landbouwkavels van 185 bij 926 meter. Elke kavel ligt met de kop aan de weg en eindigt bij een hoofdafwatering. Zo is het karakteristieke Beemster bebouwingspatroon ontstaan. Alleen langs de randen van De Beemster vinden we een afwijkend verkavelingspatroon, dat de slingerende Ringdijk volgt.

Het inrichtingspatroon dat op de kopergravure is te zien, is vier eeuwen na dato nog goed in het landschap herkenbaar. Dat neemt niet weg dat moderne infrastructurele ingrepen hun stempel hebben gedrukt op het aanzien van het landschap. Denk aan Rijksweg A7 en de N244 die het gebied doorsnijden en de uitbreiding van nieuwbouw in Midden- en Zuidoostbeemster. Niettemin is de inrichting van bijna alle polderblokken dezelfde als bij de aanleg, vier eeuwen geleden!

De Kopergravure van Balthasar Florisz van Berckenrode uit 1644 toont het bijzondere geometrische sloten- en wegenpatroon in De Beemster. Op dit voorbeeld zijn de Kopergravesloten blauw ingekleurd.

Het Beemster erf

Vorm en afmeting van het erf

Het Beemster erf ligt aan de smalle kant van de langgerekte kavel. De erven liggen op regelmatig afstand van elkaar langs de polderwegen, met daartussen grote open ruimten. Een authentiek Beemster erf is vierkant van vorm en meet hooguit 8100 m². Het erf is maximaal een halve kavel ofwel 90 meter breed en hooguit 90 meter lang, gemeten vanaf de wegsloot. De meeste erven variëren tussen de 45 x 45 m en 90 x 90 m. Veel Beemster erven hebben door uitbreiding naar achteren hun vierkante vorm verloren.

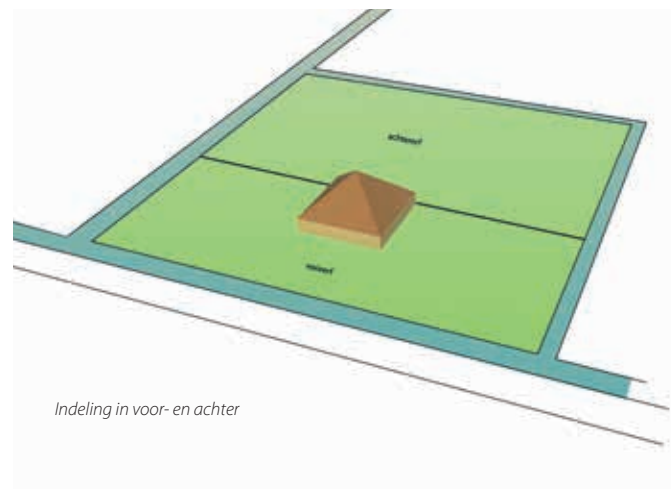
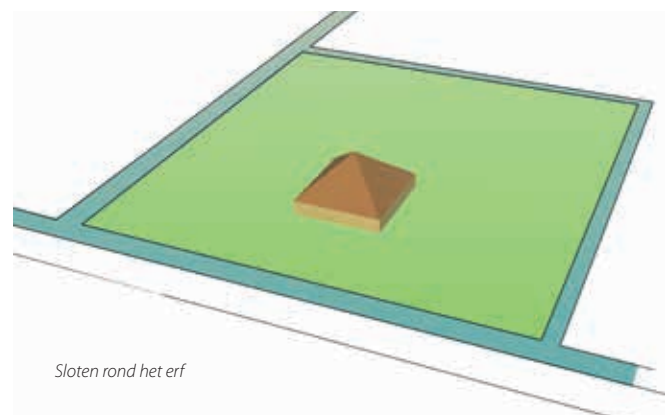
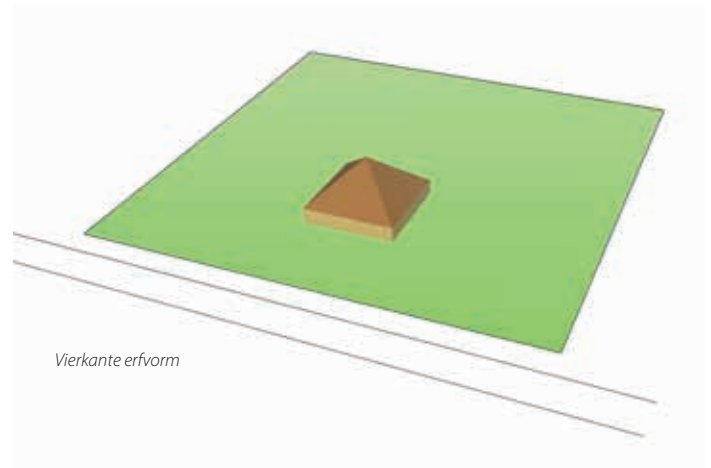
Langs de Ringdijk vindt u het Ringdijk erf, waarvan de vorm wat grilliger is. De voorerfgrens loopt vaak schuin ten opzichte van de verkaveling. Kleinere Ringdijk erven zijn vaker vierkant. Maten variëren bij het Ringdijk erf tot een maximum van ongeveer 90 x 90 m.

Begrenzing van het erf met sloten

Kenmerkend is dat het Beemster erf geheel is omgeven door sloten. Vaak ligt het Beemster erf in de hoek van de kavel en vormen de wegsloot en de kavelsloot langs één kant de perceelsgrens. Deze sloten maken onderdeel uit van het cultuurhistorische slotenpatroon en worden ook wel de 'Kopergravure sloten' genoemd. Soms ligt het erf niet in de hoek van de kavel en zijn de zij- en achtersloten via de wegsloot aangesloten op het waternetwerk van de polder.

De gemiddelde erfgrenssloot is ongeveer drie meter breed, de maten variëren. Kopergravuresloten zijn breder zo'n 6 tot 9 m. De oevers van het erf lopen geleidelijk af naar de sloot en zijn begroeid met gras. Dit is voor het Beemster erf een heel karakteristiek beeld.

Vroeger lagen er ook smalle watergangen op het erf zelf die de begrenzing van de verschillende erfdelen aangaven. Typerend voor het Beemster erf is de lengtesloot, die vaak de scheiding vormt tussen boomgaard en woonerf. Deze smalle sloot zorgt voor afwatering van de boomgaard en dient als veekering voor grazende schapen en ander kleinvee in de boomgaard. Soms is een hoek van het erf door middel van smalle sloten afgekaderd. Zo wordt het erf ingedeeld in de voor De Beemster zo kenmerkende vierkante of rechthoekige 'kamers'. Veel van die karakteristieke lengtesloten en watergangen op het erf zijn helaas verdwenen.

Traditionele indeling van het erf

Van oudsher kent het Beemster erf een voor- en achtererf. Het voorerf en de voorkant van de stolp, met woongedeelte, vormen het representatieve deel van het erf. Het voorerf is het visitekaartje, netjes en gecultiveerd. Vaak was er vroeger alleen maar een eenvoudig graslandje, waarop men grazend jongvee of zieke dieren in de gaten hield. Ook moestuin, bleekveld en boomgaard horen thuis op het voorerf. Wie het zich kon permitteren, had een siertuin, soms weelderig ingericht met fraaie sierperken en enkele exotische planten.

Het achtererf wordt veel minder intensief onderhouden en is vooral praktisch en naar eigen behoefte ingericht. Hier staan de bedrijfsgebouwen, dit is meer de werk- of privé omgeving. De beplanting is functioneel en inheems. Bomen en struiken dienen als windsingels, leveren hout, houden de oevers vast en dragen bessen en andere vruchten. Rommelhoekjes, houtstapeltes en andere ongestoorde groene ruimten op het achtererf bieden veel schuilplekken en voedsel aan insecten, vogels en andere dieren.

Het voorerf met de woning of stolp en de erfbeplanting is de blikvanger van het Beemster erf. Bijzonder is dat de voordeur van de stolp alleen werd gebruikt bij bijzondere gebeurtenissen, zoals huwelijk en overlijden. Dit gebruik voert waarschijnlijk terug op het 17e eeuwse pachtstelsel. Vaak woonde de eigenaar van een herenboerderij als handelaar in de stad en verbleef alleen 's zomers op de boerderij. In die periode verhuisde het boerengezin naar de achterkant van de stolp. De stal werd keurig schoongemaakt en ingericht als woning voor de pachter. De eigenaar trok zich terug in het voorhuis.

Kenmerkend Beemster erf, met aan de voor- en rechterzijde een kavelsloot of 'kopergravesloot' als erfgrans.

Op dit erf is nog een lengtesloot aanwezig tussen het woonerf en het erfdeel waar vroeger waarschijnlijk de boomgaard stond. De meeste erfsloten zijn helaas verdwenen.

En karakteristiek, traditioneel voorerf, eenvoudig ingericht met gras, leibomen en bomenrij.

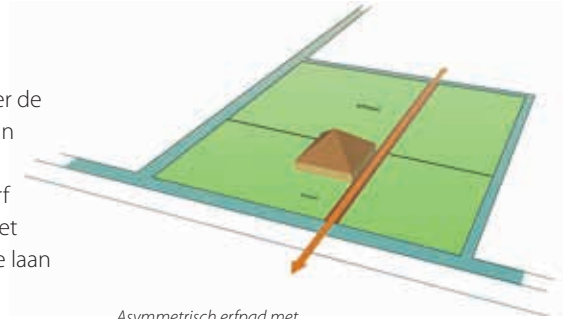
De bijgebouwen staan achter de achtergevel van de woning. Hierdoor heeft het voorerf een karakteristieke groene aanblik.

En karakteristiek Beemster voorerf is representatief ingericht en de voorgevel is duidelijk zichtbaar vanaf de weg.

Doorzicht over het erfpad of de laan

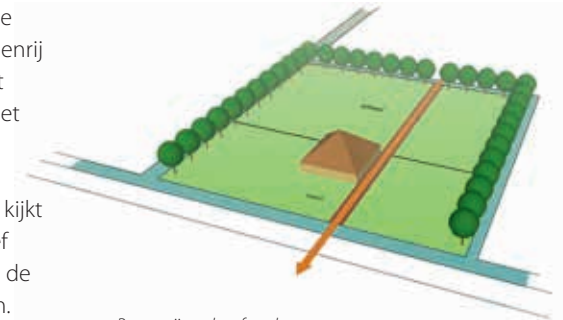
Brug en oprijlaan verbinden het Beemster erf met de buitenwereld. De brug over de wegsloot, vaak nog met sierlijk poorthek, biedt toegang tot het erf. Erfpad of laan lopen in een rechte lijn naar achteren en bieden doorzicht vanaf de weg over het erf naar de achterliggende open polder. De laan ligt asymmetrisch op het erf en vaak dicht langs het woonhuis. Een of beide zijden zijn bijna altijd beplant met laanbomen zoals es, linde of fruitbomen. Op de erven langs de Ringdijk loopt de laan niet altijd door naar achteren en ontbreekt soms het doorzicht over de laan.

Asymmetrisch erfpad met doorzicht naar het achterland (zichts)

De randen van het erf met een bomenrij

Een bomenrij markeert de randen van het Beemster erf. De bomenrij verbindt de bebouwing op het erf met het omringende landschap. Daarnaast zorgt de bomenrij voor samenhang tussen de erven en maakt de erven duidelijk herkenbaar in het open landschap. Meestal staat de bomenrij op de achter- en zijerfranden en is het voorerf langs de wegsloot onbeplant. Soms loopt de bomenrij ook langs de wegkant door. Sommige erven hebben alleen een bomenrij op de zijerfranden, de achtererfrand is dan open. Zo'n bomenrij is aan de onderzijde vrij open, men kijkt onder de kruinen en tussen de stammen door. Hierdoor heeft het erf een relatief open karakter. Inheemse boomsoorten als iep, es, wilg en els zijn geschikt om in de bomenrij toe te passen. Populieren komen ook voor, maar zijn minder duurzaam.

Bomenrij op de erfrand

De combinatie van een sierlijk poorthek, laan met doorzicht en laanbomen zorgt voor een fraai beeld.

Authentiek houten poorthek.

Sierlijk ijzeren poorthek. Kenmerkend zijn de stenen of stalen kolommen met een hek aan de kant van het erf of midden op de brug, maar nooit aan de wegkant.

Gebouwen op het erf

De hoofdwooning, meestal een stolpboerderij, staat evenwijdig aan de sloten en ook recht ten opzichte van de weg. De boerderijen of woningen zijn georiënteerd op de weg en staan ongeveer op gelijke afstand van de weg. Een stolpboerderij staat ongeveer één stolpbreedte ofwel 12 tot 20 meter van de wegsloot af. De boerderij staat in het midden of iets uit het midden van het erf.

Rijkere boeren en burgers konden het zich veroorloven om meer bouwland op te offeren aan het erf. Zij bouwden als teken van welstand hun stolp of woning verder naar achteren. Deze herenboerderijen of buitenhuizen zijn meestal imposanter dan de normaalstolp, met luxer gevelbekleding en voorerfbepplanting. Sommige herenboerderijen staan wel 70 meter van de wegsloot af.

Boerderijtypen

In De Beemster komen drie typen boerderijen voor:

- De Noord-Hollandse normaalstolp
- De 17^e eeuwse herenboerderij
- Het West-Friese stolptype

Elk type heeft een aantal hoofdkenmerken. Daarbinnen komen variaties voor die kenmerkend zijn voor De Beemster. De meest voorkomende boerderij is de Noord-Hollandse normaalstolp, een stolp met het woongedeelte voor en de darsdeuren achter. Soms zit de voordeur in de zijgevel en zien we midden in de voorgevel een tuindeur of erker.

Authentieke stolpboerderij met staart (uitbouw stal achter) en karakteristieke bomenrij op de erfanden langs de sloot. De stolp is zichtbaar tussen de bomen door.

Erfpad over het erf met doorzicht en laanbomen aan één zijde.

Meestal is de voorerfrand onbeplant, maar soms staat de bomenrij op de voorerfrand en is de achtererfrand onbeplant.

Door de bomenrijen op uw erfanden te herstellen, versterkt u het karakter van De Beemster.

De Noord-Hollandse normaalstolp.

Een variant van het Noord-Hollandse normaaltype is de herenboerderij. Daar is de voorgevel prominenter, met de voordeur in het midden. Veel stolpen zijn gebouwd of aangepast in de tweede helft van de 19e eeuw. Dat is te zien aan de meestal in steen uitgevoerde topgevel, de metselverbanden, gietijzeren roosters, tuindeuren aan de voorzijde, 'wenkbrauwen' boven de raampartijen en een raamindeling met zesruiters ofwel 'T-ramen'. Er is veel aandacht voor houtsnijwerk ('lofwerk') aan de goten en de eventuele dakkapel. Een uitbouw van de stal naar achteren, 'staart' genoemd, komt in De Beemster veel voor. Ook vind je er stolpen met een losstaand of aangebouwd voorhuis, zoals een renteniershuis.

Aan de kant van West-Friesland zijn in De Beemster enkele stolpen van het West-Friese type te vinden. Bij deze stolp bevindt het woongedeelte zich aan de zijkant ('pronk voor') en zitten de darsdeuren aan de voorkant.

Herenboerderij (De Eenhoorn).

Mengvorm tussen de 17e eeuwse Herenboerderij en het West-Friese type (De Broedersbouw).

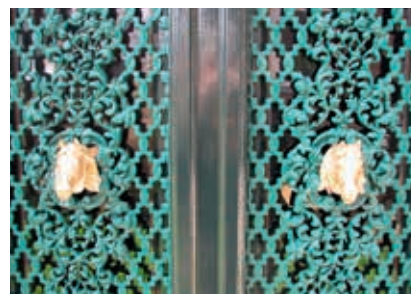
Stolp met losstaand voorhuis (Infocenter Beemster en agrarisch museum Westerhem).

Lofwerk aan de topgevel.

Streekeigen beplanting op het erf

Het Beemster erf kent zijn eigen type beplanting. Deze beplanting bestaat uit inheemse boom- en struiksoorten. Het gebruik van streekeigen beplanting heeft als voordeel dat deze goed groeit. Daarnaast zorgen inheemse boom- en struiksoorten voor een hoge natuurwaarde en dragen ze bij aan de landschappelijke herkenbaarheid. Insecten en andere dieren zijn voor voedsel van inheemse boom- en struiksoorten afhankelijk. Door inheemse boomsoorten aan te planten kunt u heel veel bijdragen aan de soortenrijkdom. Hieronder staat een overzicht van de karakteristieke beplanting van het Beemster erf. In hoofdstuk 5 staat beschreven hoe u erfbeplanting het beste aanplant en onderhoudt.

Het gietijzeren rooster van de voordeur, versierd met paardenhoofdjes.

Het authentieke Beemster erf met een lengtesloot als afscheiding van de hoogstamfruitboomgaard, een laan met laanbomen, bomenrijen op de erfranden en streekeigen beplanting zoals een hakhoutbasje, leibomen voor de boerderij, poortwachters bij de oprit en solitaire bomen op het erf.

Bomenrij

Bomenrijen staan op de randen van het Beemster erf. Met een bomenrij rondom uw erf geeft u de erfrand duidelijk aan, zonder dat uw erf volledig in het groen ingepakt wordt. Door de onderste takken te snoeien ("opkronen") blijft het erf op ooghoogte redelijk transparant.

Hoogstamfruitboomgaard

Bij hoogstamfruitbomen ligt de eerste vertakking rond 1,80 m. Vroeger hadden bijna alle boerderijen en buitenplaatsen in De Beemster één of meer hoogstamfruitboomgaarden, voor eigen gebruik en voor de handel. De gaard lag meestal op een apart erfdeel, afgescheiden door een sloot. Vaak staat er ook een bomenrij of een elzensingel op de erfranden rond de boomgaard wat het beeld van de zogenaamde 'kamers' van het erf versterkt. Sinds 1950 zijn helaas vele hoogstamfruitboomgaarden in verval geraakt of verdwenen.

Leibomen voor de boerderijgevel

Leibomen zijn in een kandelaarvorm geleide bomen die kort gesnoeid of geknot worden. Deze bomen plant u bij voorkeur heel dicht op de boerderij op de zuid- of westgevel. Leibomen zorgen voor schaduw. Zo bleef het koel in de boerderij. Soorten als linde en peer laten zich goed leiden. Soms wordt ook appel als leiboom geplant. Leibomen zijn belangrijke cultuurhistorische elementen. Leibomen hebben hun oorspronkelijke functie weliswaar nooit verloren, maar verdwijnen door verwaarlozing of verkeerde snoei vanwege het arbeidsintensieve onderhoud. Steeds vaker planten mensen een modern type leiboom, te koop in het tuincentrum. De takken van deze bomen zijn op een andere manier geleid, waardoor het traditionele waaiermodel helaas uit het landschap dreigt te verdwijnen.

Een hoogstamfruitboomgaard, begraasd door schapen, zorgt voor een landelijk beeld.

Een cultuurhistorisch detail: Deze boombeschermers staan nog hier en daar in de Beemster.

Eenvoudig voorerf met leibomen voor de gevel.

Solitaire boom op het voorerf.

Poortwachters

Kenmerkend voor De Beemster zijn de poortwachters. Poortwachters zijn solitaire bomen, meestal twee, soms maar één, aan weerszijden van de brug of dam op het erf. Zij markeren de toegang tot het erf.

Laanbomen

Het erfpad of de laan of ontsluitingsweg van het erf is aan een of beide zijden beplant met een rij laanbomen zoals es, linde, of fruitbomen.

Solitaire boom

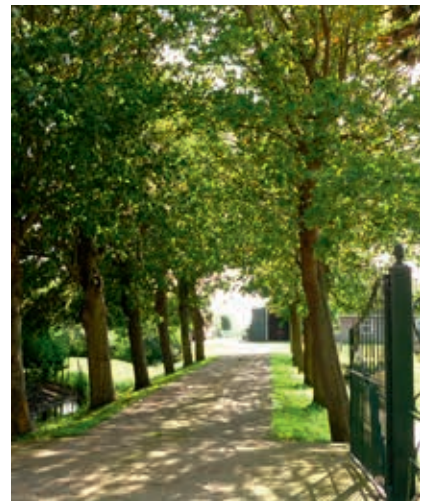
Solitaire bomen zijn alleenstaande bomen of boomgroepen. Ze staan vaak op goed zichtbare plekken op het erf, als sierelement en om schaduw te bieden. Op grote erven kunt u onder andere soorten als beuk, zomereik, paardekastanje of linde gebruiken. Soorten als berk, haagbeuk, els, zoete kers of hoogstamfruitbomen zijn geschikt voor de wat kleinere erven. Op erven van herenboerderijen werd vaak één exotische soort als solitaire boom op het voorerf geplant.

Hakhoutbosje

Een hakhoutbosje is een klein bosperceel dat gebruikshout levert. In De Beemster hoort het thuis achter op het erf, langs de erfgrans, soms omringd door sloten. De boer gebruikte vroeger het hout voor palen, gereedschapstelen, timmerhout en brandhout. Tegenwoordig zijn veel hakhoutbosjes verwaarloosd of verdwenen. Dat is jammer, want ze hebben grote landschappelijke en cultuurhistorische waarde en bijzondere natuurwaarde.

Op dit erf staan twee fraaie poortwachters bij de entree.

Laanbomen aan beide zijden van het erfpad.

Hakhout wordt ongeveer een keer per 10 jaar afgezet.

Door een houtril of een takkenhoop in uw hakhoutbos aan te leggen biedt u voedsel- en schuilgelegenheid aan vogels, zoals winterkoning, en insecten. Ook doet u daarmee wezel, bunzing en de gewone pad, een groot plezier.

Hagen

Met geschoren hagen kunt u verschillende delen van het Beemster erf van elkaar scheiden. U kunt vierkante of rechthoekige ruimtes op het erf creëren, de 'kamers'. Hagen bieden luwte en beschutting aan de vegetatie in de moes- of siertuin en houdt storende elementen uit het zicht. Het beste kunt u soorten als liguster of veldesdoorn gebruiken. Haagbeuk en beukenhaag passen alleen op de formele erven van de herenboerderijen.

Elzensingel

Een elzensingel is een smalle, lintvormige beplanting bestaand uit zwarte els. Elzensingels worden aangeplant als windkering, perceelafschieding, veekering en voor de houtoogst. Deze staan meestal op de erfrand langs de sloot of begrenst een kamer van het erf. Zo staat een elzensingel vaak rond een boomgaard om te zorgen voor luwte voor de fruitbomen. Elzensingels worden in een cyclus van een aantal jaren afgezet en daarom ook wel elzenhakhoutsingels genoemd.

Het groene voorerf

Het voorerf in De Beemster is groen van karakter. De welstand van het boerengezin en de bedrijfsvoering bepaalden de beplantingskeuzes voor het voorerf. Een veehouder zaait gras in en laat het voorerf begrazen (eenvoudige voortuin). Wanneer de combinatie wordt gemaakt van sieroorten met nutsoorten (kruiden, groenten, snijbloemen) spreekt men van de klassieke boerennuttuin. Op het voorerf van een herenboerderij horen sierperken en enkele exotische bomen en struiken (formele voortuin). In de loop der tijden hebben verschillende tuinstijlen het Beemster voorerf beïnvloed.

Moestuï

De moestuin is vanouds een belangrijk element op het Beemster erf, als leverancier van groente en fruit voor het gezin. De moestuin ligt op het voor- of achtererf en wordt vaak door een haag omgeven. Steeds minder bewoners hebben echter nog een moestuin.

Windsingels

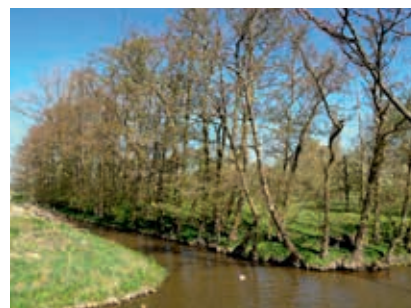
In een windsingel horen robuuste, inheemse bomen en struiken. Windsingels bieden luwte en beschutting op het erf, schermen grote stallen of schuren af en zorgen voor privacy. Windsingels zijn pas in de jaren 60 geïntroduceerd toen bedrijfsgebouwen grootschaliger werden. In De Beemster vervangen ze soms de bomenrijen op de erfrand op het achtererf. Gebruik een windsingel alleen op het achtererf, als een bomenrij de grootschalige bedrijfsbebouwing niet afdoende kan camoufleren.

Struweelhagen

Waar de ruimte ontbreekt om een hakhoutbosje of een windsingel te realiseren, kunt u kiezen voor een struweelhaag. Een struweelhaag bestaat uit robuuste, inheemse struikvormers in een rij.

Een haag scheidt de siertuin af als een aparte 'kamer' op het erf.

Een elzensingel staat vaak rond de boomgaard op de erfrand.

Een windsingel geeft een gesloten beeld.

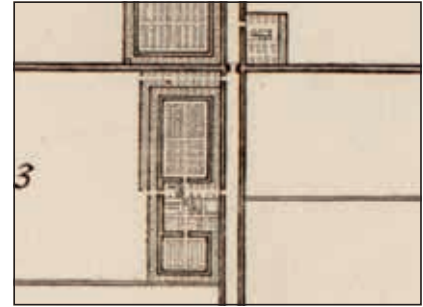
De inheemse beplanting op uw erf biedt een leefplek aan vogels zoals de zanglijster.

Het vroegere buitenplaats erf

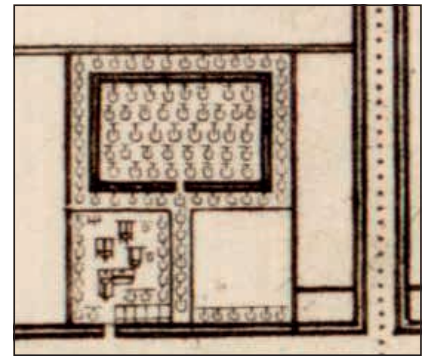
Van de meer dan vijftig buitenplaatsen die De Beemster ooit rijk was, is jammer genoeg weinig over. Hier en daar herinnert nog een sierlijke poort of een oud portiersgebouw aan de glorie van weleer. Uit archiefonderzoek hebben we ons echter een goed beeld kunnen vormen van de inrichting van de buitenplaatsen met hun strakke, geometrisch aangelegde siertuinen. Het buitenplaats erf was bedoeld als lusthof, maar paste perfect in de droogmakerij.

We zien de kenmerkende elementen van de droogmakerij terug, zoals sloten, bomenrijen, een blokvormige indeling, doorzichten en fruitbomen. Deze elementen worden echter op een andere wijze toegepast dan op het Beemster erf. Buitenplaatserven waren groter en hoefden zichzelf niet te bekostigen. De eigenaren konden het zich permitteren om veel ruimte te gebruiken voor begeleidende bomenrijen, dubbele slootgangen die op grachten leken en sierlijke tuinen.

Belangrijk was wel dat de buitenplaats zelfvoorzienend was of zelfs geld opleverde. De producten van de moestuin, oranjerie, kassen en weilanden waren voor eigen gebruik en voor de markt. Daarom lagen op de meeste buitenplaatsen (stolp) boerderijen waar de pachtboer woonde.

Buitenplaatsen lagen meestal in de breedte aan de weg en namen de gehele breedte van de kavel in.

Herstel van buitenplaats 'Het Reigersbos'. De huidige boerderij staat op het onderste linker vierkant.

De dubbele sloot is hergraven en op de strook grond tussen de sloten zijn essen gepland. Op het binnenste perceel is een hoogstamfruitboomgaard aangeplant.

Van deze historische inzichten is dankbaar gebruik gemaakt bij het herstel van buitenplaats 'Het Reigersbos' langs de Jisperweg in Westbeemster. In 2010 is het buitenplaatsgedeelte met de dubbele sloot hersteld volgens de indeling die de historische kopergravure uit 1644 laat zien. De historische tuinarchitectuur van de buitenplaatsen, biedt ook waardevolle inspiratie voor de inrichting van bijvoorbeeld paardenhouderijen met een recreatieve functie en voor andere nieuwe initiatieven in De Beemster.

Hoe zag een erf van een buitenplaats er uit?

Vorm en afmeting van het erf

Het buitenplaats erf was rechthoekig van vorm en lag gewoonlijk dwars op de verkaveling. De lange erfgrans lag evenwijdig aan de weg.

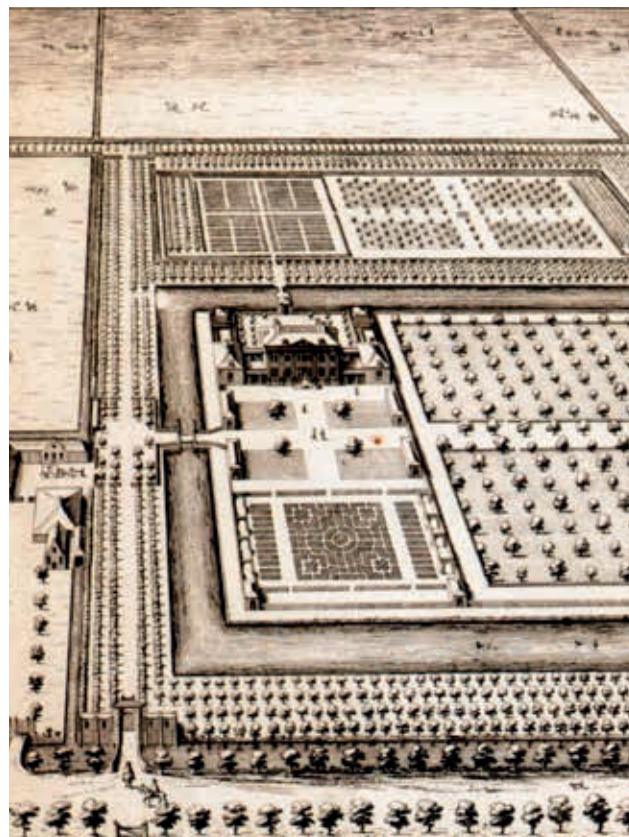
Het buitenplaats erf was minstens 8100 m² groot en over het algemeen een halve of een hele kavel (90 of 180 m) breed. Gemiddeld was een buitenplaats 18.000 m² (180 x 100m) in oppervlakte. De grootste buitenplaatsen (tot 68.000 m² in oppervlakte) besloegen meer dan één kavel. Zeer kenmerkend is de erfbegrenzing met dubbele sloten. Op een smal strookje land tussen beide sloten werd vaak een enkele of dubbele bomenrij geplant. De hoofdgebouwen lagen centraal in het perceel. Er was geen sprake van symmetrie. Naast de hoofdgebouwen stonden er vaak een portiersgebouw, stal, tuiniershuisje en theekoepel verspreid over het terrein. De bebouwing lag haaks op de verkaveling en de watergangen.

De indeling

Het buitenplaats erf was opgebouwd uit rechthoekige of vierkante blokken, omringd door sloten. Deze 'eilanden' werden aan elkaar gekoppeld door lanen met bomenrijen. De eilanden op het erf hadden elk hun eigen functie, zoals bebouwing, boomgaard, siertuin, moestuin, dwaalbos met slingerpaden, prieeltjes en kleine tuinhuisjes. Het geheel werd omgeven door bomenrijen. Het buitenplaats erf kent geen voor- en achtererf, maar is ingericht van buiten naar binnen. Diverse lagen van bomenrijen, boomgaarden, tuinen en andere groene structuren vormen de 'buitenschil' van het perceel. Het hoofdgebouw met voorplein ligt centraal op het erf.

De beplanting

De beplanting van de verschillende eilanden van het buitenplaats erf hing af van de functie. Er was voornamelijk sierbeplanting, met kleurrijke bloemperken dichtbij het huis. Enkele vakken dienden voor hout- of fruitproductie of

Vogelvlucht van de buitenplaats Vredenburg, P. Post 1642.

groententeelt. In de moestuin werden groenten en kruiden gekweekt voor eigen gebruik en voor de talrijke gasten. Ook werden er snijbloemen gekweekt om het huis op te fleuren en lekker te laten ruiken. Op markante plekken stonden sierlijke notenbomen of andere solitaire bomen.

Lanen met zichtlijnen

De buitenplaats had een of meer lanen met zichtlijnen over het erf. Soms doorkruisten de zichtlijnen elkaar midden op het erf. Naast de lanen waren bomenrijen geplant. De sierlijke laanbomen boden luwte en schaduw. Als pilaren in een kathedraal versterkten ze de architectonische lijnen over het erf en leidden de blik naar het centraal gelegen hoofdgebouw. Ook de bomenrijen op de erfanden hadden een architectonische functie, ze vormden 'de muren' van het erf.

3

Ontwikkel uw erf tot visitekaartje van De Beemster

Ontwikkel uw erf tot visitekaartje van De Beemster! Daarmee draagt u bij aan de kwaliteit van natuur en landschap in onze droogmakerij. Dit hoofdstuk laat zien hoe u het streekeigen karakter van uw erf kunt versterken. In de tweede paragraaf gaan we in op het gemeentelijk beleid voor bouwen. We laten zien hoe u daarbij de aanwezige kwaliteiten op uw erf kunt behouden of zelfs vergroten. De derde paragraaf presenteert het voorbeeld erf van de paardenhouderij 'Stal Bastiaan' in de Beemster. Als u dit erf bezoekt kunt u zien hoe het houden van paarden wordt gecombineerd met een goede zorg voor het landschap. Voor het herstel van de karakteristieke beplanting en de kenmerkende sloten bestaat een bijdrageregeling. Voor nadere informatie daarover kunt u terecht bij Landschap Noord-Holland.

Voor het kappen van bomen moet u eerst een kapvergunning aanvragen. Bestaande bomen mogen niet worden gekapt als ze op de gemeentelijke bomenlijst staan.

Als u het Beemster karakter van uw erf wilt versterken

Om te beginnen vragen authentieke erfelementen om goed onderhoud. Fruitbomen moeten regelmatig worden gesnoeid en de gaten die in een bomenrij zijn gevallen, moeten worden opgevuld. Door achterstallig onderhoud aan te pakken, versterkt u het streekeigen karakter van de erfbeplanting.

Veel karakteristieke, streekeigen kenmerken zijn verloren gegaan door moderne ontwikkelingen op het erf. Misschien werd de zij- of achtererfsloot gedempt toen het erf werd vergroot. Leibomen verdwenen bij aanpassing van de siertuin. Het poorthek moest wijken om de oprit te verbreden. Al zulke elementen kunt u herstellen. In hoofdstuk 2 heeft u al kunnen lezen welke soorten beplantingen en elementen kenmerkend zijn voor het Beemster erf.

Als u aan de slag wilt met uw erf dan is het handig om eerst een ontwerpschets te maken. Hiervoor kunt u beginnen met het tekenen van de huidige situatie op uw erf. In hoofdstuk 4 'Ontwerp uw eigen erf' staat het stappenplan voor het tekenen van de uitgangssituatie. Vervolgens kunt u hierop aangeven welke onderdelen of beplanting u wilt veranderen. Daarna trekt u de schets van de uitgangssituatie over op carbonpapier waarbij u de onderdelen weg laat die u wilt aanpassen. U kunt dan de nieuwe situatie intekenen zoals een erfgransloot of een bomenrij op de erftrand. Als u erfgransloten wilt terugbrengen, dan kunt u in de stappen 1 en 2 van stappenplan A van hoofdstuk 4 lezen hoe u dat kunt doen. In hoofdstuk 5 kunt u lezen over de aanleg en het onderhoud van erfbeplanting.

Het versterken van het Beemster karakter van uw erf kan op allerlei manieren. Door sloten te graven herstelt u de vierkante vorm van het erf. Let ook op het doorzicht naar het achterland over het erfpad. U kunt weer een bomenrij planten op de zij- en achtererfranden. Kies als voordeur voor uw stolp een passende voordeur, geen prefab of bouwmarktdeur. Lofwerk (houtsnijwerk) aan dakgoten en topgevel, een karakteristiek houten of ijzeren poorthek en een representatieve voortuin geven uw woning nog meer allure. Voor meer informatie over herstel van streekeigen kenmerken van de stolpboerderij kunt u contact opnemen met De Boerderijenstichting Noord-Holland.

Op het gebied van beplanting kunt u denken aan leibomen voor de voorgevel, laanbomen langs de laan, een hoogstamboomgaard of twee mooie grote bomen als 'poortwachters' bij de entree. Als afscheiding van bijvoorbeeld de boomgaard kunt u weer een lengtesloot graven. De dammen in het weiland en van het erf naar het weiland kunt u verfraaien met houten boerenhekken. Houten damhekken zijn typerend in het open landschap van De Beemster. Elke streek kent zijn eigen model boerenhekken.

Omdat er geen voorsloot meer is, staat er nu een hek op de erfgrans. Door weer een voorsloot te graven, herstelt u het authentieke karakter van het Beemster voorerf.

Zonder streekeigen beplanting staat de stal los van het omringende landschap. Door het planten van een bomenrij op de erftranden wordt het erf met al de bebouwing weer één met het landschap.

Het vervangen van niet-streekeigen elementen

U kunt het karakter van het Beemster erf verder versterken door niet-passende elementen te vervangen. Kruidig struikgewas met worteldoek op het voorerf kunt u vervullen voor gras of streekeigen beplanting. Hoge harde beschoeiing langs oevers van de voortuin vervangt u door een traditioneel aflopende oever met gras. Golfplaten op het dak van de schuur maken plaats voor pannen. Coniferen of laurierkers vervangt u door inheemse soorten zoals liguster, veldesdoorn of beuk. Let er ook op dat de aanleg van uw siertuin past in de streek. U kunt bolboompjes vervangen door een markante solitaire boom zoals linde of kastanje. In plaats van schuttingen kiest u voor geschoren hagen of struiken of bosje. Exotische boomsoorten in de windsingel vervult u voor inheemse soorten. Witte hekken maken plaats voor streekeigen houten hekken, die grijs (onbehandeld), bruin of zwart kunnen zijn. In plaats van metalen hekken kiest u voor houten damhekken. Beter nog is het om hekken als afscheiding voor paarden of ander vee te vervangen door een erfslot als afscheiding. Heeft u behoefte aan advies bij het bepalen wat u op uw erf kunt aanpassen? Daarvoor kunt u contact opnemen met Landschap Noord-Holland.

Betere inpassing van allerlei bouwwerken

Ook als uw paardenbak, parkeerplaats of sleufsilos volstrekt legaal zijn gebouwd, dan nog kunnen het storende elementen in het open landschap zijn. Met een passende beplanting vallen ze minder op. Let daarbij goed op het onderscheid tussen voor- en achtererf.

Bouwwerken lager dan anderhalve meter, zoals parkeerplaats voor personenauto's op het voorerf (tot halverwege de erfdiepte) kunt u aankleden met een strak geschoren haag, die u maximaal anderhalve meter hoog laat worden. De ruimte die een geschoren haag inneemt rond de parkeerplaats is circa 0,75 meter. Op het achtererf kunt u ook kiezen voor een elzenhaag, die u op de gewenste hoogte topt. U hoeft hem minder vaak te scheren dan een geschoren haag. De groeivorm is daardoor iets wilder. Is er meer ruimte, dan kunt u ook een struweelhaag planten. Deze neemt ongeveer 3 meter in beslag en kan ongeveer 2,5 meter hoog worden. Sleufsilos, trailers en ronde balen plaatst u bij voorkeur op het achtererf. Is dat onmogelijk, dan kunt u een elzenhaag rond de staanplaats op het voorerf planten.

Als u opslag of verplaatsbare elementen buiten het erf/bouwvlak heeft liggen, verplaats die dan naar binnen het erf. Een elzensingel op het achtererf neemt ongeveer 2 tot 3 meter aan ruimte in en wordt circa 4 meter hoog. Een alternatief is een hakhoutbosje of struweelhaag.

Witte hekken zijn vreemde elementen in het Beemster landschap.

De oevers van het traditionele voorerf zijn begroeid met gras tot aan de slootkant. Handig bij een flauwe oever is dat u makkelijk met de grasmaaier tot aan de sloot kan komen.

Voorkom het gebruik van hoge houten beschoeiingen. Een te hoge beschoeiing is vaak nogal nadrukkelijk aanwezig. Houd de beschoeiing dan onder of op de waterlijn.

Coniferen en andere groenblijvende beplantingen horen niet in De Beemster thuis. Beplant het voorerf ook niet te dicht zodat het zicht op de voorgevel van de woning wordt belemmerd.

Gebruikt u houten boeren damhekken, dan draagt u direct bij aan het verfraaien van het landschap.

Zo kunt u paardenbakken, afrastering en beweiding goed in het landschap inpassen

Gebruik voor eventuele afrastering van de paardenbak een traditionele afrastering met houten standers en planken. Bij voorkeur gebruikt u onbehandeld hout, dat na verloop van tijd vergrijs of een donkere, in het landschap passende kleur zoals zwart, bruin of donkergroen. Eventueel kunt u een brede kunststof band of schrikkoord gebruiken.

Als er rond uw paardenbak een andere, opvallende omheining staat die u niet kunt vervangen, dan kunt u er geschoren hagen omheen planten. Dit geldt ook voor bijvoorbeeld de paddock, longeerbak, stapmolen of mestplaat of als de paardenbak erg in het zicht ligt. Houd de geschoren hagen even hoog als het hekwerk rond de paardenbak (maximaal 1,50 meter), zodat er doorzicht over het erf blijft. Ook kunt u ervoor kiezen om rond de paardenbak een elzensingel te planten. Zet deze singel dan op minimaal 2 meter afstand van de paardenbak voor uitgroei (circa 1 meter) en onderhoudspad. Door de elzensingel te scheren, laat u hem minder breed uitgroeien.

Afrastering

Zet (houten) hekwerken alleen op het erf en gebruik in het weiland alleen schrikdraad of schrikkoord als afrastering. De afrastering valt dan nauwelijks op in het landschap. Schriklint gaat snel slap hangen of wapperen en dat geeft een rommelig beeld. Schrikkoord; een kunststof draad met meerdere roestvrijstalen geleiders van circa 5 mm, is dikker dan schrikdraad. Dit kan in de kleur 'wit' (wit met zwart of wit met bruin) omdat dit na verloop van jaren vergrijs en daardoor nauwelijks meer opvalt in het landschap. Ook kunt u de kleur 'terra' (bruin) gebruiken. Voor standers kunt u houten palen gebruiken in houtkleur of donkergroene of bruine kunststof palen. De houten standers zet u minstens 4 meter uit elkaar. Hoe strakker het draad gespannen staat en hoe rechter de palen staan, hoe minder de afrastering opvalt in het landschap. Met draadspanners kunt u er voor zorgen dat het draad goed strak blijft staan. Als u het weiland met koord wilt indelen in vakken om verschillende groepen paarden te weiden, let u er dan op dat u de afrastering zo veel mogelijk in de lengterichting van het perceel zet en zo min mogelijk dwars op het perceel. Hierdoor valt de afrastering minder op in het landschap. Bij voorkeur deelt u alleen op grotere afstand van de weg de weiden in vakken in, omdat ook koord bij veelvuldig gebruik dicht bij de weg erg opvalt.

Paarden in weiland

Als u verplaatsbare elementen zoals ronde balen binnen beplanting op het achtererf plaatst, vallen ze nauwelijks op in het landschap.

Een bestaande rijbak aan de weg kunt u minder laten opvallen door er een geschoren haag om heen te planten. Links de bestaande situatie. Rechts: rijbak valt deels weg achter geschoren haag (foto bewerkt).

Paarden en graslandbeheer

Als u het weiland niet te intensief laat begrazen, blijft het weiland mooi groen en grazig. Te intensief begraasd grasland wordt stuk getrapt en verandert in zwarte grond. Bovendien stimuleert overmatige vertrapping de groei van akkeronkruiden zoals ridderzuring, akkerdistel of brandnetel. Een natuurlijk ogend weiland creëert u door de paarden op niet te kleine stukjes weiland te zetten. Eén hectare grond biedt genoeg ruimte voor vier paarden. Met een goed rotatiesysteem zorgt u dat uw paarden genoeg voeding, bewegingsruimte en vermaak krijgen, terwijl het gras genoeg tijd krijgt om van het grazen te herstellen.

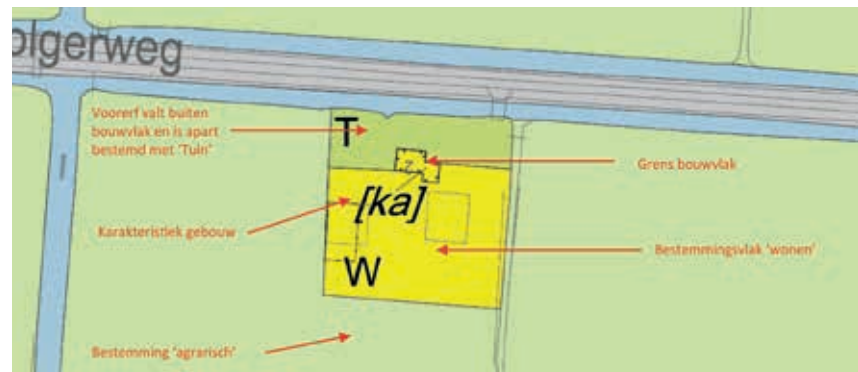
Hiermee kunt u een paardenweide van een hectare in drieën delen. Elk van de delen laat u vier tot zes weken begrazen. Zo krijgt elke wei in totaal zes tot acht weken de tijd om weer aan te groeien en een stevige grasmat te ontwikkelen. Na het groeiseizoen kunnen de paarden desgewenst nog op de gehele wei lopen totdat ze naar stal gaan. Het is belangrijk om na het ontwormen van de paarden de mest van het land te verwijderen. Resten van het wormenmiddel in de mest doden namelijk nuttig bodemleven in de grasmat. Bovendien kunt u elk perceel na het hooien eerst door schapen laten begrazen voordat u de paarden erop gaat weiden. Wormen gaan namelijk dood in de maag van schapen en het schaap zelf is bestand tegen wormen. Als u een deel van de grasmat als hooiland bestemt, hoeft u voor de winter minder hooi in te kopen en zal het weiland na het hooien waarschijnlijk wormvrij zijn.

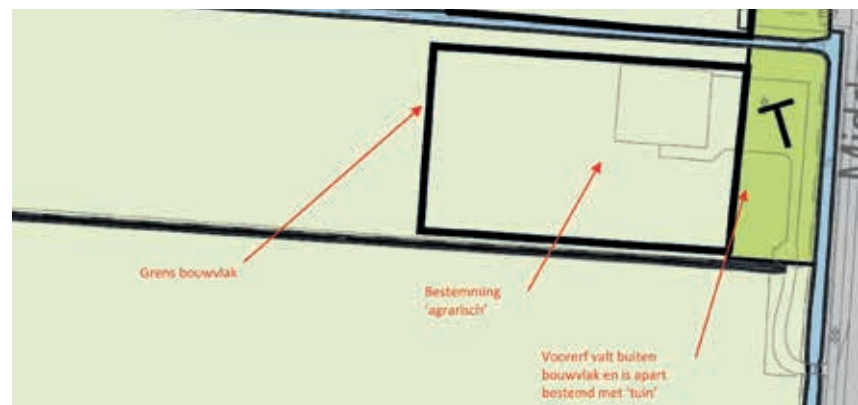
Een goed roteersysteem voorkomt zwartgetrapt land en geeft gras en kruiden genoeg tijd om van het grazen te herstellen.

Afrastering: Palen (vaste houten palen of losse van stevig kunststof) met koord geven het rustigste beeld en vallen minder op in het landschap dan donker lint.

Voorbeeld van een erf met de bestemming 'wonen' in het bestemmingsplan voor het buitengebied

Voorbeeld van erf met de bestemming 'agrarisch' in het bestemmingsplan voor het buitengebied.

Als u gaat bouwen op uw erf

Algemeen

Voor het bouwen op of buiten een erf heeft de gemeente regels opgesteld. Om te beginnen heeft u een omgevingsvergunning van de gemeente nodig. Daarbij moet het nieuwe bouwwerk voldoen aan de Beemster erfinrichtingsprincipes. Bij de verandering die u aanbrengt dient u de Beemster kenmerken te behouden en de kenmerken van het Beemster erf te herstellen of te versterken, zoals het erfpad met laanbomen of de bomenrijen op de erfranden. In deze paragraaf komen allereerst de gemeentelijke voorschriften aan bod die gelden bij bouw van een nieuwe woning, schuur of stal of andere veranderingen op uw erf. Vervolgens geven we adviezen voor het herstellen of het versterken van de karakteristieke kenmerken van het Beemster erf. Tot slot volgen specifieke regels en adviezen voor paardenhouders.

Dit handboek richt zich op het buitengebied van de gemeente Beemster met de (bestaande of toekomstige) bestemmingen wonen, agrarisch of agrarisch-paardenhouderij. Voor andere bestemmingen geldt maatwerk. U kunt daarvoor contact opnemen met de gemeente. Toch kunt u dit boekje dan gebruiken voor inspiratie en uitleg, maar zult u de specifieke regels van de gemeenten voor uw situatie na moeten gaan. Of uw erf onder het bestemmingsplan voor het buitengebied valt, kunt u nagaan op de website van de gemeente Beemster. In de afbeeldingen hierboven kunt u zien hoe binnen de verschillende bestemmingen de erven zijn weergegeven. Woonerven bestaan in het bestemmingsplan uit de bestemming Tuin, het bouwvlak van de woning en het bestemmingsvlak 'Wonen'. Agrarische erven bestaan in het bestemmingsplan uit de bestemming Tuin (voor erf) en het agrarische bouwvlak. De agrarische bouwvlakken zijn zodanig gesitueerd dat er ruimte langs de sloten is opgehouden voor zicht over en langs de sloten en daarnaast ruimte beschikbaar is voor erfbeplanting als duidelijke afbakening van het erf (zie 'onbebouwde zone op erfranden').

Let op: We gaan hier niet in detail in op de bouwregels uit het bestemmingsplan voor het buitengebied en de welstandsnota van de gemeente. Zie het bestemmingsplan en de welstandsnota voor nadere regels. Aan de tekst in dit handboek kunnen dan ook geen rechten worden ontleend. De beleidsdocumenten van de gemeente zijn leidend.

Zoals u in hoofdstuk twee heeft kunnen lezen, zijn de maximale afmetingen van een karakteristiek Beemster erf 90 x 90 meter (8100m²) binnen de erfgrenzen (sloten) en is het erf vierkant van vorm. Het bouwvlak ligt binnen de grenzen van de erfsloten. Door uitbreiding zijn de authentieke Beemster erven meestal aan de achterzijde verlengd en daardoor rechthoekig van vorm geworden. Over het algemeen zijn deze erven maximaal 90 meter breed en maximaal 200 meter lang en tussen de 8100 en 18.000 m². Het bouwvlak ligt ook hier binnen de erfgrenzen.

Termen uit het bestemmingsplan van de gemeente

Bouwvlak

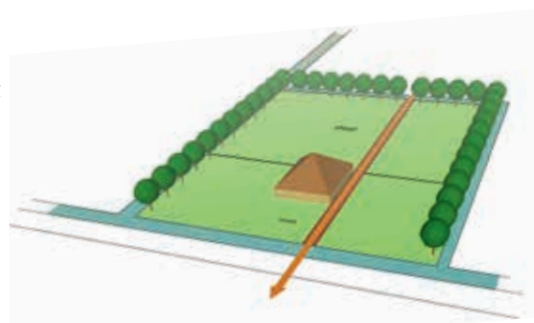
Hiermee bedoelen we de grond waarop volgens regels van het bestemmingsplan mag worden gebouwd. De plaats van het bouwvlak is aangegeven op de bestemmingsplankaart.

Bouwperceel

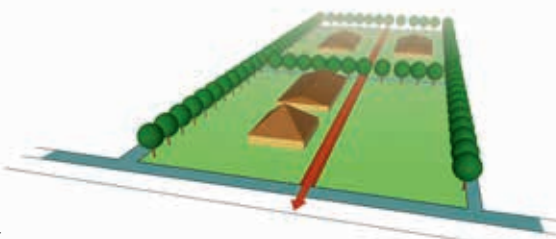
Het perceel waarop het bouwvlak is gelegen.

Bestemmingsvlak

De op de bestemmingsplankaart aangegeven gronden met eenzelfde bestemming. Bijvoorbeeld het bestemmingsvlak 'Wonen'.

Het authentieke Beemster erf

Het 'Nieuw Beemster erf' is ontstaan uit het Beemster erf, dat door uitbreiding naar achteren is vergroot.

De inhoud van deze paragraaf is van toepassing op erven met een breedte tot ongeveer 90 meter, een lengte tot maximaal 200 meter en een bouwvlak tot ongeveer 1,5 hectare. Verderop in dit boekje bespreken we wat er zoal komt kijken als u een groter erf heeft of voor uw bouwplannen uw erf en bouwvlak gaat vergroten.

Verderop in dit boekje vindt u het stappenplan voor een optimaal ontwerp van uw erf, met het nieuwe gebouw op Beemster wijze ingepast. Stap voor stap nemen wij de regels van de gemeente met u door en geven aanvullende adviezen om tot een zo goed mogelijk ontwerp te komen. U kunt dit ontwerp gebruiken om een omgevingsvergunning bij de gemeente aan te vragen. Als uw erf voldoet aan de inrichtingsprincipes die de gemeente hanteert en u brengt aanvullend nog authentieke kenmerken terug, dan heeft u straks een 'Des Beemsters' erf! Mocht de situatie op uw erf anders zijn dan het stappenplan omschrijft, dan is maatwerk van groot belang. Neem in dat geval contact op met de gemeente, die u verder kan helpen.

Bebouwing binnen de erfsloten

De gemeente heeft als richtlijn dat erven zijn afgebakend met sloten rondom. De sloten van het oorspronkelijke 17e eeuwse verkavelingspatroon die op de kopergravure van 1644 staan, zijn binnen het gemeentelijk beleid beschermd. We noemen ze 'kopergravure sloten'. Op de website van de gemeente kunt u de kaart inzien waarop de kopergravuresloten staan aangegeven. Zo'n 'kopergravure tocht-, kavel- of wegsloot' mag u niet dempen of van vorm veranderen. Voor het graven of dempen van overige sloten heeft u een vergunning nodig van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, dit in verband met de waterbergingscapaciteit.

De sloot aan de wegkant van uw erf is een kopergravuresloot. Ook als de sloot aan de zijkant van uw erf verder het land in loopt, heeft u waarschijnlijk te maken met een kopergravure verkavelingssloot. Als een sloot alleen rond uw erf loopt, dan gaat het om een erfslot. Erfsloten mogen alleen met vergunning onder voorwaarden worden gedempt of gewijzigd. Ook mag zonder aanlegvergunning geen nieuwe sloot op of buiten het erf (in weiland of akker) worden gegraven. Ten slotte hecht de gemeente ook waarde aan het herstel van sloten op het erf zelf, meestal rond de boomgaard.

Wat bedoelen we met 'erf'?

Met 'het erf' in dit handboek wordt de grond bedoeld waarop de woning met bijgebouwen staan en waar de eigenaar woont. Ook de opgaande beplanting rond de gebouwen (waaronder de hoogstamfruitboomgaard) staan op het erf. Het bouwvlak maakt een onderdeel uit van het erf. Buiten het erf liggen de open weilanden, akkers of bouwland.

Bij nieuwbouw op uw erf stelt de gemeente voorwaarden aan het behouden of terugbrengen van bepaalde authentieke kenmerken van het Beemster erf.

Aanvullende tips en adviezen

Als de erfgransloten rond uw erf ontbreken, dan kunt bij nieuwbouw op uw erf nieuwe erfgransloten graven en daarmee de karakteristieke erfbegrenzing terugbrengen. Is uw erf hooguit 90 meter breed en 90 meter diep, dan verhoogt u de waarde van De Beemster des te meer door daarmee ook de vierkante vorm van uw erf terug te brengen.

Voor het dempen of graven van overige sloten heeft u een vergunning nodig.
De 'Kopergravuresloten' van het vroeg 17e eeuwse verkavelingspatroon, mag u niet dempen.

De erfzonering

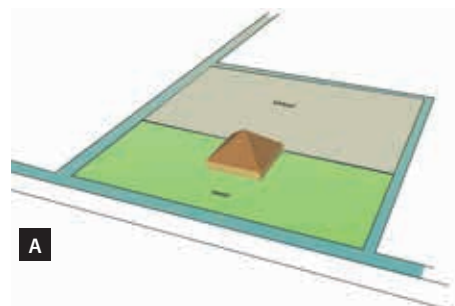
Het erf met een bestemming 'wonen' (woonerf) heeft twee zones: het voorerf met de woning en het achtererf. Het agrarische erf is ingedeeld in drie zones: het voorerf met de stolp of woning, de overgangszone met kleine bijgebouwen en het bedrijfserf met de bedrijfsgebouwen en bouwwerken/opslag. Een algemene regel van de gemeente is, dat u een nieuw gebouw haaks op de weg bouwt. Hieronder gaan we hier nader op in.

Het voorerf

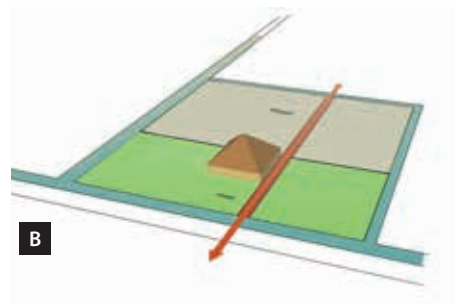
Het groene karakter van het voorerf is in het gemeentelijk beleid beschermd met de bestemming 'tuin' (op de plankaart met een lichtgroene kleur aangegeven). Het voorerf is in principe onbebouwd en onverhard, behalve de oprijlaan en tuinpadjes. Het voorerf bestaat uit een representatieve tuin met vrij zicht op de pronkgevel van de woning of boerderij. Verder hecht de gemeente waarde aan solitaire bomen en een boomgaard op het voorerf, eventueel met een sloot om de boomgaard heen.

Aanvullende tips en adviezen

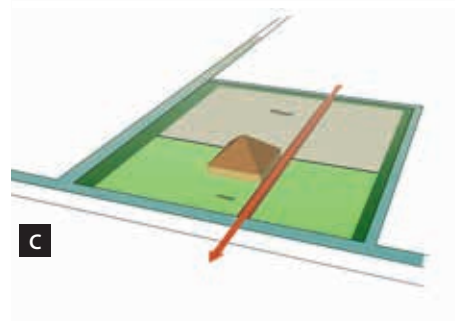
U kunt uw voorerf naast de boomgaard en de solitaire bomen representatief inrichten met gras of een klassieke boerentuin met een combinatie van siersoorten en nutssoorten. Op het voorerf van een herenboerderij met pronkgevel kunt u een formele tuin aanleggen met sierperken en enkele exotische bomen en struiken. Hagen scheiden de siertuin af van het overige deel van het voorerf en leibomen plant u voor de voorgevel (niet te dicht op elkaar). Maak gebruik van inheemse, streekeigen beplanting. Uitzondering hierop zijn enkele exoten op het voorerf van de herenboerderij. Praktische informatie over de karakteristieke erfbeplanting vindt u in hoofdstuk 5.

A

B

C

Erfzonering woonbestemming

- A Erfzonering in voorerf en achtererf. Voor elke zone gelden eigen specifieke regels voor veranderingen.
- B Het erfpad met zichtas mag niet verwijderd, veranderd of bebouwd worden
- C Op de erfanden gelden zones die niet bebouwd en die niet verhard mogen worden.

Bouw van een nieuwe (bedrijfs)woning; de plaats op het erf

De ligging van een bestaande woning is vastgelegd in het bestemmingsplan. De woning bouwt u op het voorerf ('tuinbestemming' bestemmingsplan). De voorgevel van de woning is op de weg gericht en loopt daaraan evenwijdig. Daarnaast geeft de gemeente er de voorkeur aan dat u de nieuwe woning in het midden van het voorerf bouwt.

In het beleid van de gemeente is de stolpboerderij beschermd. De voorgevel van de stolp staat altijd evenwijdig aan de sloten en één stolpbreedte van de wegsloot af - afhankelijk van de grootte van de stolp (15 tot 20 meter). Als gevolg hiervan staan alle boerderijen langs de weg ongeveer op gelijke afstand van de weg. Uitzonderingen op deze regel zijn de stolpen van de herenboerderijen met pronkgevel. Deze boerderijen staan verder van de weg dan de gewone stolpboerderijen en doorbreken de rooilijn van de gevels langs de weg. De inrichting van het voorerf is formeel en onderstreept het statige karakter van de pronkgevel.

De inhoud van een nieuwe woning mag maximaal 750 m³ bedragen, tenzij u een stolp (terug)bouwt. De stolp moet in principe minimaal 15 x 15 meter (225 m².) groot zijn en mag maximaal 20 x 20 m (400 m².) groot zijn. U mag alleen een stolp terugbouwen op een bouwperceel van minimaal 1 hectare, tenzij op een kleiner perceel al een stolp staat. Bij bouw van een nieuwe woning is een kap verplicht met de nokrichting haaks op de weg.

Uitstraling van de woning

De voorgevel van de woning of stolp heeft een bij De Beemster passende uitstraling. Aanpassingen aan de woning voert u in de stijl van de woning uit, maar niet per se historiserend (in de stijl van een vroegere periode). Platte daken en wolfseinden (afgeschuinde kanten aan de korte zijden van het dak, boven de voor- en achtergevel) komen van oudsher niet in De Beemster voor en zijn daarom niet toegestaan. Bijzondere vormen en bont materiaalgebruik passen evenmin. Het gebruik van materialen en kleuren die voor De Beemster kenmerkend zijn is van belang, zoals hout voor de kozijnen, ramen en deuren, metselwerk voor de gevel (witte steen als hoofddrager is niet toegestaan) en keramische dakpannen. Karakteristieke details mag u niet verwijderen. Plaatmateriaal voor woningen is niet karakteristiek en daarom niet toegestaan. Belangrijk zijn rust en samenhang.

De hoofdvorm van een karakteristiek pand (hoogte, afmeting, dak, gevelindeling etc) mag niet veranderd worden. Zie voor meer richtlijnen De Beemster Omgevingsnota.

Het achtererf

Zone achtererf van woonbestemming

Op het achtererf kunt u aan- en uitbouwen van de woning en bijgebouwen realiseren. De inhoud van de woning is inclusief aan- en uitbouwen niet meer dan 750 m³. De nieuwe aan- of uitbouw, gemeten vanuit de gevel vanwaar u aanbouwt, is niet dieper dan 3 meter en mag niet verder dan tot 3 meter achter de achtergevellijn (de lijn die vanuit de achtergevel recht naar de zijergrenzen loopt) van de woning uitkomen.

Binnen het beleid van de gemeente is bouwen op het voorerf vrijwel niet toegestaan. Bijgebouwen en bouwwerken, zoals paardenbakken, worden onder voorwaarden toegestaan achter de achtergevelrooilijn.

Regel van de gemeente is dat nieuwe stolpen op ongeveer één stolpbreedte van de wegsloot af staan. Ze mogen dus niet verder naar achteren worden gebouwd. Deze stolp staat te ver.

De karakteristieke vorm van een stolp is beschermd in het beleid van de gemeente en mag niet veranderd worden.

Alle aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen samen zijn in oppervlakte niet meer dan 50% van het voor bebouwing aangewezen erf van de woning. Voor bijgebouwen en overkappingen geldt een maximum van 48 m². aan oppervlakte (exclusief vergunningvrij bouwen). De gemeente kan hierop een uitzondering maken als het gaat om eigendomspercelen die groter zijn dan 5.000 m². en het gaat om bijgebouwen voor hobbyboeren.

Overgangszone kleine bij- en bedrijfsgebouwen op agrarische bestemmingen

Als grote (agrarische) bedrijfsgebouwen direct achter de woning of stolp staan, springen ze erg in het oog. Om ervoor te zorgen dat de boerderij of woning in hiërarchie het hoofdgebouw blijft, terwijl bijgebouwen of bedrijfsgebouwen ondergeschikt zijn, is het belangrijk dat grote agrarische bedrijfsgebouwen op een ruime afstand achter de woning worden gebouwd. Om ervoor te zorgen dat de grote bedrijfsgebouwen niet direct achter de woning of stolp komen te staan, werkt de gemeente met een overgangszone.

De zone kleine bij- of bedrijfsgebouwen bestaat uit de eerste 18 meter achter (het verlengde van) de achtergevel van de woning of stolp. Het bestaande erfpad houdt u vrij van bebouwing. Bij een bedrijfswoning kunt u aanbouwen, uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bouwen. Alle aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen samen zijn in oppervlakte niet meer dan 50% van het voor bebouwing aangewezen erf van de woning. Voor bijgebouwen en overkappingen geldt een maximum van 48 m².

De inhoud van de woning mag inclusief de aan- en uitbouwen niet meer dan 750 m³ zijn. De nieuwe aan- of uitbouw, gemeten vanuit de gevel vanwaar u aanbouwt, is niet dieper dan 3 meter en mag niet verder dan tot 3 meter achter de achtergevellijn (de lijn die vanuit de achtergevel recht naar de zijergrenzen loopt) van de woning uitkomen.

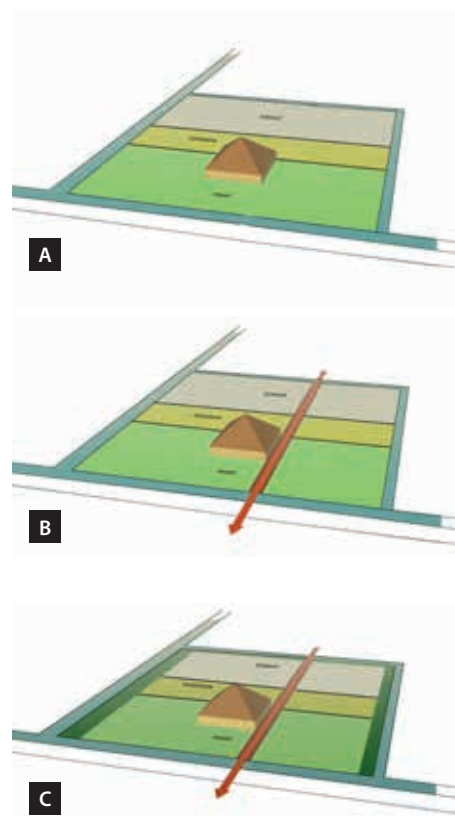
Andere bouwwerken (geen gebouwen) zoals voedersilo's, mestsilos, paardenbakken, hekken, etc. mag u alleen binnen het bouwvlak bouwen. Uitzondering hierop zijn (houten) damhekken.

Zone achtererf voor grote bedrijfsgebouwen

De zone voor grote (agrarische) bedrijfsgebouwen ligt vanaf 18 meter achter (het verlengde van) de achtergevel van de woning of stolp. Hier kunt u grote bedrijfsgebouwen realiseren. Het bestaande erfpad houdt u vrij van bebouwing. Voorwaarde is dat het nieuwe gebouw in de perceelsrichting (haaks op de weg) staat en zoveel mogelijk in lijn met de andere gebouwen. Opslag van voer kan het landschap ernstig verrommelen. Sla voer (bijvoorbeeld ronde balen) zo veel mogelijk op aan de binnenzijde van het erf, zo veel mogelijk uit het zicht. Bij voorkeur dient u het voer in een schuur of stal op te slaan.

Uitstraling bijgebouwen bij woning en bedrijfsgebouwen

Belangrijk is dat het nieuwe gebouw past bij de gebouwen die al op het erf staan en dat de plaats van het gebouw op het erf aansluit bij de aanwezige gebouwen. Verder gelden de volgende regels:

Beeldenreeks erfzoning agrarische bestemming

- A erfzoning in voorerf, tussenzone en bedrijfserf. Voor elke zone gelden eigen specifieke regels voor veranderingen
- b Het erfpad met zichtas mag niet verwijderd, veranderd of bebouwd worden
- c Op de erfanden gelden zones die niet bebouwd of verhard mogen worden.

Grote agrarische bedrijfsgebouwen mogen alleen in de achtererfzone voor bedrijfsgebouwen, minimaal 18 m achter de achtergevel van de woning worden gebouwd.

- Het gebouw bij een woning bestaat uit één onderbouw van één laag en moet zijn voorzien van een kap. De uitvoering is over het algemeen simpel en puur functioneel. Aanpassingen voert u in de stijl van de woning uit, maar niet per se historiserend.
- Kleinere agrarische bedrijfsgebouwen zijn in materiaal en kleur ondergeschikt aan die van de woning.
- Gebruik traditionele, duurzame materialen zoals baksteen en hout in een gedekte kleur, passend in het landschap en op het erf. Kies voor materialen en kleuren die voor De Beemster kenmerkend zijn. Hout voor de kozijnen, ramen en deuren, metselwerk voor de gevel en keramische dakpannen. Witte steen als hoofddrager is niet toegestaan. Zie voor meer richtlijnen De Beemster Omgevingsnota.

Voor grote agrarische bedrijfsgebouwen gelden aanvullende criteria. Door de schaalvergroting in de agrarische sector zijn ook de bijgebouwen op agrarische erven (stallen/schuren) de afgelopen decennia steeds groter geworden. De grote, veelal gesloten volumes hebben een grote invloed op het ruimtelijk beeld van de erven. De woning is niet langer het grootste volume en zichtlijnen over het erf naar het buitengebied verdwijnen. Als bovendien de beplanting op de erfranden ontbreekt, zijn de stallen/schuren van grote afstand zichtbaar. Voor een agrarisch bedrijfsgebouw dat op het bedrijfserf staat gelden de volgende regels:

- Het bestaat uit één bouwlaag met kap in de vorm van een zadeldak.
- Het heeft een 'kloeké', eenvoudige vorm. Een 'kloeké' gebouw bestaat uit een stevig en helder ontwerp met niet te veel toevoegingen zoals verschillende materialen en vormen.
- De uitstraling van het nieuwe gebouw sluit aan bij die van de bestaande gebouwen.
- Materiaal en kleur zijn ondergeschikt en hebben een natuurlijke uitstraling: hout en baksteen in aardtinten. Donkerkleurig (zwart of donkergroen) golfplaat is toegestaan, evenals antraciet golfplaten of zinkplaten voor het dak. Hoofdzakelijk gebruik van beton of kunststof is niet toegestaan; witte of contrasterende en felle kleuren evenmin. Zonnepanelen en dergelijke moet u integreren in het ontwerp en in gedekte kleurstelling uit te voeren.
- De grootte van de gebouwen staat in verhouding tot de grootte van het erf. Hoe groter het erf, hoe grotere gebouwen op het erf kunnen worden gebouwd. Erf en gebouwen vormen op die manier een evenwichtige compositie.
- Het ontwerp van het nieuwe gebouw sluit aan bij het ontwerp van de erfinrichting. Het erfinrichtingontwerp maakt onderdeel uit van de vergunningsaanvraag.

De huidige landbouw krijgt door de steeds grotere gebouwen een industriële uitstraling.

Voor grote agrarische bedrijfsgebouwen gelden speciale criteria: Het gebouw moet qua uitstraling passen bij de bestaande gebouwen op het erf en bij de erfinrichting.

De kleur van deze stal sluit niet aan bij de kleuren van het landschap. Door kleuren te kiezen die passen in het landschap, ontstaan eenheid en rust.

Aanvullende tips en adviezen

In een open landschap als De Beemster bepalen gebouwen een groot deel van het landschapsbeeld. Om de identiteit van het Werelderfgoed Beemster te versterken is het belangrijk dat de uitstraling van het nieuwe gebouw past bij die van De Beemster. Bijzondere vormen en bont materiaalgebruik passen niet. Wilt u een nieuwe woning bouwen en stond op de lokatie vroeger een stolp? Door een representatieve stolp terug te brengen, versterkt u de kwaliteit van De Beemster direct. Ook bij een nieuwe stal of schuur is het van belang een representatieve, streekeigen uitstraling te kiezen. Belangrijk zijn rust en samenhang. Systeembouwstallen of schuren met materialen zoals damwandprofiel, golfplaat of beton staan overal en hebben overal in Nederland hetzelfde uiterlijk. Door aan te sluiten bij De Beemster kenmerken, voegt u kwaliteit toe aan het landschap.

De bomenrij op de erfranden langs de sloot geeft gebouwen een kader in het landschap.

Erfpad met doorzicht over erf

In haar beleid beschermt de gemeente het rechte erfpad (laan) met doorzicht over het erf naar het land achter het erf. Ook de beplanting langs de laan is beschermd. De bestaande combinatie van erfpad en eventuele boombegeleiding duidt de gemeente aan als van hoge waarde; deze is met een tuinbestemming vastgelegd op de bestemmingsplankaart. Daarnaast hecht de gemeente belang aan behoud van de brug en de poort (met hek). Dit betekent dat u het erfpad (met doorzicht), de (laan)bomen en de poortwachters niet mag verwijderen.

Het bestaande erfpad houdt u vrij van bebouwing. Voor het kappen van laanbomen of bomen die bij de poort staan (poortwachters) moet u een vergunning aanvragen. Op de bestemming 'pad' kunt u een toegangspoort van maximaal 4 meter aanbrengen. De gemeente kan u bij bouw van een gebouw of bouwwerk vragen het erfpad met doorzicht te herstellen. Het erfpad mag dan niet in de zone op de erfrand die onbebouwd moet blijven worden aangelegd.

Wat doet u als u een groot gebouw op uw erf wilt plaatsen, waarbij er onvoldoende ruimte tussen het erfpad en de overige gebouwen is en u de afmetingen van het nieuwe gebouw niet kunt aanpassen? Als het erfpad niet op de bestemmingsplankaart staat ingetekend, kunt u het erfpad verplaatsen. Is dat niet mogelijk, dan kan het bouwvlak wellicht worden vergroot. In hoofdstuk 4 staan de richtlijnen voor (schaal)vergroting van het Beemster erf.

Aanvullende tips en adviezen

Wanneer u een verdwenen erfpad met doorzicht op uw erf herstelt, dan verhoogt dat direct de waarde van het erf. U kunt het erfpad uit het midden van het erf aanleggen, tussen de woning en erfranden. Als het erfpad op uw erf onbeplant is, dan kunt u laanbomen langs het erfpad planten om het groene karakter van uw erf te versterken. U kunt hiervoor linde, es, iep of fruitbomen gebruiken. Waar de ruimte voor grote bomen ontbreekt, kunt u kleinere soorten zoals els, lijsterbes of veldesdoorn toepassen. Om ruimte te besparen kunnen bomen zoals linde, es of fruitbomen eventueel in een lei-, knot- of gekandelaberde vorm worden gesnoeid. Wilt u bomen bij de poort als 'poortwachters' planten, zet ze dan binnen de poort.

In De Beemster zijn laanbomen binnen de poort karakteristiek, anders dan in de Schermer, waar poortwachters juist buiten de poort, aan de wegwijk worden geplant.

Als u bijvoorbeeld een nieuwe schuur op uw erf wilt bouwen, dan bent u verplicht het erfpad met eventuele laanbomen en doorzicht over het erf naar het land achter het erf te behouden.

Onbebouwde zone op de erfranden voor beplanting

Belangrijk voor het karakter van het Beemster erf is de bomenrij op de zij- en achter erfranden. Op de grote erven (breder dan 60 meter) staan grote boomsoorten, zoals linde, es of iep. Op de kleinere erven staan kleine boomsoorten, zoals els of peer.

Voor bescherming van de erfranden hanteert de gemeente een onbebouwde zone langs de erfgrenzen. Dit vanuit het oogpunt van het doorzicht langs de sloten en de inpassing met karakteristieke bomenrij/beplanting. Deze zone ligt tussen de erfgrens (sloot) en het bouwvlak en heeft een bepaalde afmeting. Binnen deze zone mag u geen gebouwen of andere bouwwerken bouwen of verharding aanleggen. De zone langs de erfgrens heeft op erven van hooguit 90 meter diep een breedte van minimaal 7,2 meter langs de aanwezige 'kopergravure sloten' en 3,6 meter langs de overige erfsloten. Op grotere erven geldt een onbebouwde zone van 7,2 meter rond alle sloten. De gemeente heeft de richtlijn dat u deze zone inricht met streekeigen, opgaande beplanting. Voor nieuwbouw van woningen geldt op een agrarische bestemming een afstand van minimaal 9 meter tot de zijerfgrenzen en op een woonbestemming minimaal 2,5 meter. Gaat het echter om een stolp, dan bedraagt deze afstand 5 meter. De gemeente Beemster heeft richtlijnen ten aanzien van de kwaliteit van de beplanting op de erfranden. Zij vindt een groene afbakening van het erf met opgaande beplanting voor windkering en beschutting belangrijk, uitgezonderd aan de wegkant. Hoe hoger de bebouwingsintensiteit of de bebouwingshoogte, hoe meer verdicht de groene zone op de erfranden moet zijn.

De erfzonering, de onbebouwde zones op de erfranden en de onbebouwde zone van de laan bepalen, zoals u heeft kunnen lezen, samen waar wel of niet gebouwd mag worden.

Aanvullende tips en adviezen

Op een zone van 3,6 meter is te weinig ruimte voor een karakteristieke bomenrij. U kunt op de erfranden dan beter alleen gras inzaaien. In dit geval staat de nieuwe stal of schuur open in het landschap en is een representatief ontwerp van het gebouw des te belangrijker.

Kiest u voor een Beemster erf met een karakteristieke bomenrij op de zij- en achtererfranden? U kunt dat als volgt doen:

■ Klein erf (breedte tot 60 meter)

- Reserveer minimaal 6 meter en liefst 8 meter tussen de insteek sloot en het bouwwerk voor een bomenrij met kleinere boomsoorten, zoals els, lijsterbes, peer of veldesdoorn. Dit noemen we bomen van de 2e orde.

■ Groot erf (breedte tussen 60 en 90 meter)

- Reserveer minimaal 8 meter en liefst 10 meter tussen de insteek sloot en het bouwwerk voor een bomenrij met grotere bomen, zoals linde, es en iep. Dit noemen we bomen van de 1e orde.

Hierboven staat de term 'insteek sloot'. Dit is het punt waarop het maaiveld overgaat in de helling van het talud van de sloot. De insteek sloot ligt dus op maaiveldhoogte. Een nadere toelichting op toepassing van bomen van de 1e en de 2e orde is te vinden in hoofdstuk 5. Belangrijk is in elk geval, dat u op een groot erf niet een te kleine boomsoort plant. Anders ontstaat er een verkeerde verhouding tussen het erf en de bomen en oogt het erf 'uit balans'. Houd er ook rekening mee dat een bomenrij vrij doorzichtig is, tussen de stammen door is de bebouwing goed zichtbaar. Daarom is het belangrijk om bij het ontwerp van het gebouw aan te sluiten bij De Beemster kenmerken.

Regel van de gemeente is dat nieuwe gebouwen op een minimale afstand van de erfgrens (insteek sloot) gebouwd worden. Op de erftrand komt opgaande beplanting.

Wanneer u een hoog gebouw gaat plaatsen, of een hoge bebouwingsintensiteit wilt, en als u kiest voor een algemeen in Nederland gebruikte vormgeving, gebruik dan de wat meer gesloten beplanting voor de zij- en achtererfranden. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor een sleufsil, stapmolen of parkeerplaatsen met trailers, e.d. Gebruik deze beplanting dan alleen achter de achtergevelrooilijn van de woning of stolp, langs de nieuwe bebouwing. Hoe hoger de bebouwingsintensiteit of de bebouwingshoogte, hoe meer verdicht de groene zone op de erfranden. De nieuwe beplanting sluit dan aan op de reeds aanwezige bomenrij op de erfranden. U kunt dit als volgt doen:

■ Klein erf (breedte tot 60 meter)

- Reserveer minimaal 8 meter en liefst 10 meter tussen de insteek sloot en het bouwwerk voor een bomenrij (2e orde) met (daar voor) een enkele struikenrij.
- Als u de minimale door de gemeente gestelde afstand gebruikt (7,2 en 3,6 meter) dan kunt u op de rand van de kopergravesloot een bomenrij van de 2e orde planten en op de andere randen een elzensingel of struweelhaag. Beter is hiervoor een minimale afstand van respectievelijk 8 en 4 meter tussen de insteek sloot en het bouwwerk te nemen (i.v.m. onderhoud sloot).

■ Groot erf (breedte tussen 60 en 90 meter)

- Reserveer minimaal 10-12 meter tussen de insteek sloot en het bouwwerk voor een gesloten windsingel met struiken en één rij boomvormers (es).
- Als u de minimale door de gemeente gestelde afstand gebruikt (7,2 en 3,6 meter) dan kunt u op de rand van de kopergravesloot een bomenrij van de 1e orde planten en op de andere randen een elzensingel of struweelhaag. Beter is hiervoor een minimale afstand van respectievelijk 8 en 4 meter tussen de insteek sloot en het bouwwerk te nemen (i.v.m. onderhoud sloot).

De bovengenoemde afmetingen voor de beplanting zijn minimale maten. Houd er rekening mee dat als de beplanting te weinig ruimte heeft, deze over daken gaat hangen of dat u vaker zult moeten snoeien. Verder vraagt een bomenrij veel minder onderhoud dan een struikenrij, elzensingel of windsingel.

Om ervoor te zorgen dat het voorerfgedeelte een representatieve uitstraling krijgt of behoudt, gebruikt u een bomenrij op de (zij)erfranden. De meer gesloten beplanting zoals een elzen- of windsingel kunt u gebruiken voor de bedrijfsbebouwing op het achtererf.

De erfbeplanting en de bebouwing vormen samen een prachtig erf.

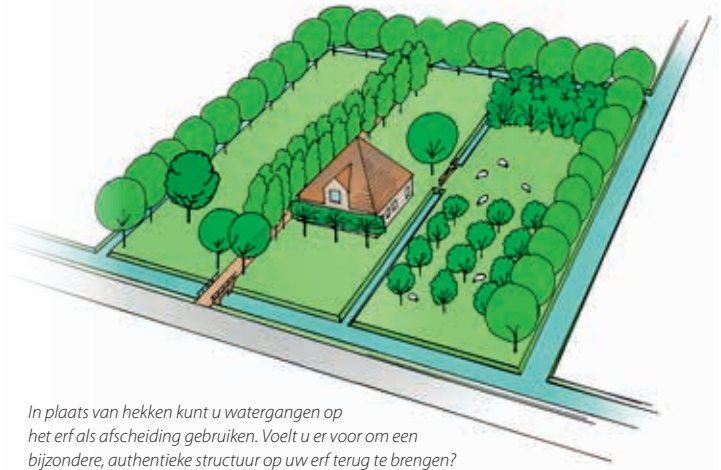
Maak uw erf compleet met streekeigen erfbeplanting

De gemeente Beemster heeft diverse richtlijnen voor de beplanting op het erf. Op de erfranden (uitgezonderd de wegkant) plant u bij voorkeur een enkele bomenrij van inheemse bomen. Hoe hoger de bebouwingsintensiteit of -hoogte, hoe dichter de beplanting moet zijn. Ook plant u een bomenlaan langs het erfpad en twee bomen als poortwachters bij de entree, vooral op diepe erven. Het voorerf bestaat uit een representatieve tuin met vrij zicht op de (pronk)gevel van de boerderij of woning. Verder hecht de gemeente waarde aan solitaire bomen op het voorerf. Op grote erven hoort een boomgaard op het (voor)erf, soms ook met een sloot er omheen. Voor de erfinrichting gebruikt u streekeigen of inheemse beplanting. Grote bedrijfsgebouwen past u in met rijvormige beplanting aan de erfranzijde. Voor bomen hanteert de gemeente Beemster een bomenlijst. Het betreft bijvoorbeeld de bomen langs de laan, op de erfranden, poort of solitaire bomen op het erf. Als u een boom wilt kappen die op deze lijst voorkomt, dan heeft u daarvoor vergunning nodig. Dit beleid voorkomt dat monumentale bomen zomaar verdwijnen.

Aanvullende tips en adviezen

Met karakteristieke erfbeplanting maakt u uw erf compleet en draagt u bij aan de versterking van de identiteit van De Beemster (zie H 2). De volgende beplanting kunt u bijvoorbeeld aanvullend aanleggen:

- op het voor- of zijerf een hoogstamfruitboomgaard. De fruitbomen nemen het zicht weg op eventuele grote stallen op het achtererf.
- Hagen als afscheiding van het voorerf (tuin of moestuin) of rond een rijbak.
- Leibomen voor de boerderij op de zuid- of westgevel.
- Solitaire bomen op het voorerf en soms staat een notenboom op het achtererf.
- Op het achtererf hakhoutbosjes of struweel (hagen)
- Elzensingels rond een erfdeel zoals bijvoorbeeld de boomgaard
- Smalle sloot op erf graven (2 meter), bijvoorbeeld om de boomgaard heen of in de lengte over het erf tussen de boomgaard en het woondeel.
- Herstel van authentieke kenmerken, het vervangen van niet streekeigen kenmerken en het inpassen van bestaande bouwwerken (zoals eerder in dit hoofdstuk besproken).

In plaats van hekken kunt u watergangen op het erf als afscheiding gebruiken. Voelt u er voor om een bijzondere, authentieke structuur op uw erf terug te brengen? Het graven van een sloot als afscheiding voor de boomgaard, het hakhoutbosje of ponyweijtje past helemaal op het Beemster erf. Bovendien zorgt een sloot voor de noodzakelijke afwatering in natte tijden.

Snoeihout kunt u verwerken tot takkenrillen. Hierin kan een winterkoning broeden of een egel overwinteren.

Van het snoeihout kunt u takkenrillen maken. Hiervoor legt u takken op een rij van ongeveer 50 - 100 cm breed en zo lang mogelijk. Zo'n takkenril biedt vogels en kleine zoogdieren schuil- en nestgelegenheid. Meer informatie over aanleg en onderhoud van bomenrijen, windsingels en andere beplanting kunt u vinden in hoofdstuk 5. Hier vindt u ook de lijst van inheemse boom- en struiksoorten.

In hoofdstuk 4 kunt u aan de hand van een stappenplan stap voor stap uw eigen ontwerpschets voor (her)inrichting van uw erf tekenen. U kunt voor advies over erfinrichting en mogelijkheden voor een financiële bijdrage terecht bij Landschap Noord-Holland. U kunt ook een erfinrichtingsplan laten opstellen. In zo'n plan staat waar de bebouwing komt, waar welke beplanting karakteristiek is en welk onderhoud de beplanting nodig heeft.

Paarden als liefhebberij.

Aanleg paardenbouwwerken

Voor het houden van paarden en het aanleggen of bouwen van paardenbouwwerken zoals een rijbak, paddock, stapmolen en dergelijke gelden aanvullende regels, naast hetgeen hierboven is omschreven. Deze regels zijn voor de hobbymatige paardenhouderij anders dan voor de bedrijfsmatige paardenhouderij.

Hobbymatige paardenhouderij

Het hobbymatig houden van paarden is kleinschalig en niet gericht op het genereren van omzet. Het paard en/of de pony wordt gehouden voor de liefhebberij. Het hobbymatig houden van vier paarden of pony's is in de gemeente Beemster zonder milieuv vergunning toegestaan. Als u een aanvraag voor een bouwvergunning indient, dan is de milieuwetgeving daarin een richtlijn en men weegt het aantal paarden dat u op uw gronden heeft daarin mee. De gemeente maakt de afweging of de activiteit onder 'hobbymatig' kan blijven of onder 'semiprofessionele paardenhouderij' valt. De gemeente bepaalt dit aan de hand van de milieuwetgeving. Aanleg van andere bouwwerken zoals stapmolen of silo is op een woonbestemming niet mogelijk.

Voor aanleg van een paardenbak (paardenbak of paddock: zandbodem met omheining) op het erf heeft u een omgevingsvergunning nodig. De gemeente kan voor aanleg van een paardenbak op het bestemmingsvlak wonen en het agrarisch bouwvlak met afwijking van het bestemmingsplan onder voorwaarden een vergunning verlenen. Deze vergunning verkrijgt u als u aan een aantal regels voldoet. Voor de situering van de paardenbak op het erf gelden de volgende voorwaarden:

- Een eigendomsperceel bij een woonbestemming (erf en aangrenzende grond (weilanden)) is minimaal 5000 m² groot voor aanleg van een paardenbak (rijbak en/of paddock).
- Één paardenbak van maximaal 800 m², in het verlengde van de bestaande bebouwing
- De paardenbak komt op het bestemmingsvlak 'wonen' (gele vlak op het bestemmingsplan) of op het (agrarisch) bouwvlak. Hierbij houdt u rekening met de onbebouwde zones van het erf.
- De paardenbak komt niet op het voorerf en niet op gronden waarvoor de tuinbestemming geldt.
- De paardenbak ligt op minimaal 100 meter van een weg.

- De paardenbak komt in het verlengde van de bebouwing, in de lengte van het perceel. Is er onvoldoende ruimte op het erf, dan is maatwerk ten aanzien van inpassing van de rijbak heel belangrijk. Hiervoor kunt u contact opnemen met de gemeente. Zie ook hoofdstuk 4.
- De paardenbak past u zorgvuldig in het landschap in. Dit betekent dat de keuze van de lokatie, de uitstraling van het bouwwerk en de inpassing met beplanting een versterking van de kenmerken van De Beemster opleveren. U kunt bijvoorbeeld in uw aanvraag aangeven hoe u bij aanleg van een paardenbak De Beemster kenmerken die niet meer (volledig) aanwezig zijn op uw erf herstelt (zoals laan of beplanting op erfranden).
- Hekwerken om de paardenbak/paddock mogen maximaal 1,50 meter hoog zijn. Bij voorkeur opengewerkt, van hout in een donkere gedekte kleurstelling (grijs, bruin of donkergroen) en bij voorkeur omgeven door streekeigen beplanting.
- Lichtmasten alleen op bestemmingsvlak. Bij voorkeur meerdere (4) zwakke lichtbronnen direct geplaatst rond de te verlichten locatie, maximaal 5 meter hoog en met zo min mogelijk uitstraling naar de zij- of bovenkant. In een donkere gedekte kleurstelling. Mogelijk heeft u een natuurtoets nodig vanwege de externe werking op een Natura 2000 gebied.

Als een rijbak niet binnen het bestemmingsvlak past, is alleen een paddock mogelijk of kunt u een omgevingsvergunning aanvragen voor aanleg van een rijbak (deels) op agrarische grond (weiland). De gemeente kan deze vergunning onder voorwaarden verlenen. Een voorwaarde is dat u de rijbak landschappelijk inpast, waarbij het nodig kan zijn het erf te vergroten. Welke voorwaarden er gelden bij het vergroten van uw erf, kunt u lezen in hoofdstuk 4.

Plant u groene hagen rond de rijbak, dan verzacht u hiermee de aanwezigheid van de rijbak in het landschap. Bovendien verminderen de hagen het stuiven van het zand.

Aanvullende tips en adviezen

De beste locatie voor de rijbak is achter op het erf achter de bestaande bebouwing. Leg de rijbak, als het mogelijk is, in de lengte van het erf aan. Voor de beplanting rond de rijbak of paddock kunt u geschoren hagen of een elzensingel gebruiken. Gebruik hiervoor de soorten die in De Beemster streekeigen zijn (zie hoofdstuk 2). Dit is niet nodig als er al karakteristieke beplanting op de erfranden staat, waarachter de rijbak schuil gaat. In de eerste paragraaf van dit hoofdstuk geven we adviezen over afrastering, natuurvriendelijke beweiding etc.

Bedrijfsmatige paardenhouderij

Een bedrijfsmatige (professionele) paardenhouderij is een volwaardige paardenhouderij gericht op het genereren van voldoende bedrijfsresultaat. Een semi-professionele paardenhouderij is wat betreft het bestaansrecht van de paardenhouderij niet geheel afhankelijk van het daarmee te genereren bedrijfsresultaat, maar kan qua omvang en aard niet worden aangemerkt als hobbymatig.

De gemeente maakt onderscheid tussen productiegerichte paardenhouderij, gebruiksgericte paardenhouderij en manege.

De grootte van het bouwvlak van een (semi-)professionele paardenhouderij is standaard 0,5 hectare en is voor een semi-professionele paardenhouderij maximaal 1 hectare. De grootte van het bouwvlak van een professionele paardenhouderij is maximaal 2 hectare. Er is een mogelijkheid de bestemming 'agrarisch' in de bestemming 'agrarisch- paardenhouderij' te veranderen. Hierbij is een bedrijfsplan en inrichtingsplan verplicht waarin de eigenaar aangeeft hoe de ruimtelijke

Een rijbak bouwt u op het erf. De voorwaarde van de gemeente hiervoor is dat de rijbak landschappelijk wordt ingepast.

inrichting van de paardenhouderij er uit gaat zien en op welke manier u de paardenhouderij landschappelijk kunt inpassen. Alle gebouwen en bouwwerken (waaronder ook parkeerplaatsen, mestplaat en voeropslag) bouwt u op het bouwvlak. Voeropslag, mestplaat en trailers op bouwvlak, bij voorkeur in de zone grote bedrijfsgebouwen.

Voor aanleg van een rijbak of paddock gelden de volgende aanvullende voorwaarden:

- Er mag één paardenbak worden aangelegd.
- Hekwerken om de rijbak/paddock maximaal 1,50 meter hoog. Bij voorkeur opengewerkt, van hout in een donkere gedekte kleurstelling (grijs, bruin of donkergroen) en bij voorkeur omgeven door streekeigen beplanting.
- Lichtmasten alleen op bestemmingsvlak. Bij voorkeur meerdere (4 en bij wedstrijdformaat rijbak 6) zwakke lichtbronnen direct geplaatst rond de te verlichten lokatie, maximaal 5 meter hoog en met zo min mogelijk uitstraling naar de zij- of bovenkant. In een donkere gedekte kleurstelling. Mogelijk heeft u een natuurtoets nodig in het kader van Natura 2000 vanwege de externe werking op het Natura 2000 gebied.

Aanvullende tips en adviezen

Om ervoor te zorgen dat vogels en andere dieren en planten zo min mogelijk last hebben van het licht van de lichtmasten rond de rijbak, kunt u het beste meerdere lichtmasten plaatsen (4 – 6) met een lagere lichtintensiteit dan één lichtmast met een hoge lichtintensiteit. Daarnaast kunt u het beste LED lampen gebruiken in een kleur waarvan bekend is dat die het minste storend effect heeft op natuur. Ook kunt u er voor zorgen dat de lampen niet te lang of onnodig branden door de lampen op een tijdschakelaar in te stellen (bijvoorbeeld tot maximaal 22.00 uur). Opslag van voer kan zorgen voor een hoge mate van verrommeling in het landschap. Sla voer (bijvoorbeeld ronde balen) zo veel mogelijk op aan de binnenzijde van het erf, zo veel mogelijk uit het zicht ligt. Als het mogelijk is, de opslag in een gebouw of onder een oversteek van de achter- of lange zijde van de rijbak onderbrengen. Voor de beplanting rond de rijbak of paddock kunt u geschoren hagen of een elzensingel gebruiken. Gebruik hiervoor de soorten die in De Beemster streekeigen zijn (zie hoofdstuk 2). Dit is niet nodig als er al karakteristieke beplanting op de erfranden staat waar de rijbak achter schuil gaat. In de eerste paragraaf van dit hoofdstuk geven we adviezen over afrastering, natuurvriendelijke beweiding etc. Bij het maken van keuzen voor inpassing van paardenbouwwerken in het landschap is maatwerk heel belangrijk. Heeft u behoefte aan advies? U kunt hiervoor contact opnemen met Landschap Noord-Holland.

De paardenhouderij bepaalt steeds vaker het landschapsbeeld met hekken, rijbakken en lichten.

Situaties die afbreuk doen aan de kwaliteit van De Beemster kunnen verbeterd worden door de gebiedsvreemde beplanting te vervangen door karakteristieke beplanting (foto bewerkt). Nog beter is als bij herinrichting van het erf rekening wordt gehouden met de plaats van paardenbouwwerken.

LED lampen in groene kleur (voor vogels en geel voor vleermuizen) hebben het minst storende effect op vogels.

Voorbeeld erf: Paardenhouderij 'Stal Bastiaan' in De Beemster

Voor het houden en rijden van paarden zijn voorzieningen nodig die veel ruimte vragen. Paardenbakken zijn hier het bekendste voorbeeld van. Deze rijbakken of paddocks zie je steeds vaker in het landschap op of bij woon- of boerenerven. Rijbakken en andere paardenbouwwerken zoals stapmolens vallen erg op in het landschap als zij niet op een zorgvuldige manier op het erf zijn ingepast. Om paardenhouders te inspireren hun (toekomstige) paardenbak en andere paardenbouwwerken goed op hun erf in te passen zijn 'voorbeeldpaardenhouderijen' ingericht. Dit is voor elk type landschap in Laag Holland gedaan. Eén in de binnenduinrand: De Sterrenhoeve, één in het veenweidegebied: Stal Van Beurden en één in een droogmakerij: stal Bastiaan. Hieronder vindt u een korte presentatie van de voorbeeldpaardenhouderij voor de droogmakerijen in Laag Holland: Stal Bastiaan VOF aan de Noorddijk 3 in Noordbeemster.

Stal Bastiaan VOF ligt op oude zeekeigrunderd aan de ringdijk. Margriet en Dennis Bastiaan hebben sinds 2001 een pensionstal en streven er naar om zowel fanatieke dressuurrider, springruider als recreatieruider een gemoedelijke sfeer te bieden. Op het erf zijn 26 buitenboxen, een binnenrijhal en een buitenrijbaan aanwezig. Daarnaast beschikken zij over 3 paddocks en 12 ha weiland.

Dit erf bood veel ruimte voor (her)inrichting en stimulatie van natuur- en cultuurhistorische waarden voor de inrichting als voorbeeldpaardenhouderij. De karakteristieke Beemster erfvorm en de kopergravuresloten waren namelijk nog gaaf en het erf bood alle ruimte voor het terugbrengen van De Beemster kenmerken.

Margriet heeft sinds 2001 een pensionstal en streeft er naar om zowel fanatieke dressuurruider, springruider als recreatieruider een gemoedelijke sfeer te bieden op een karakteristiek Beemster erf.

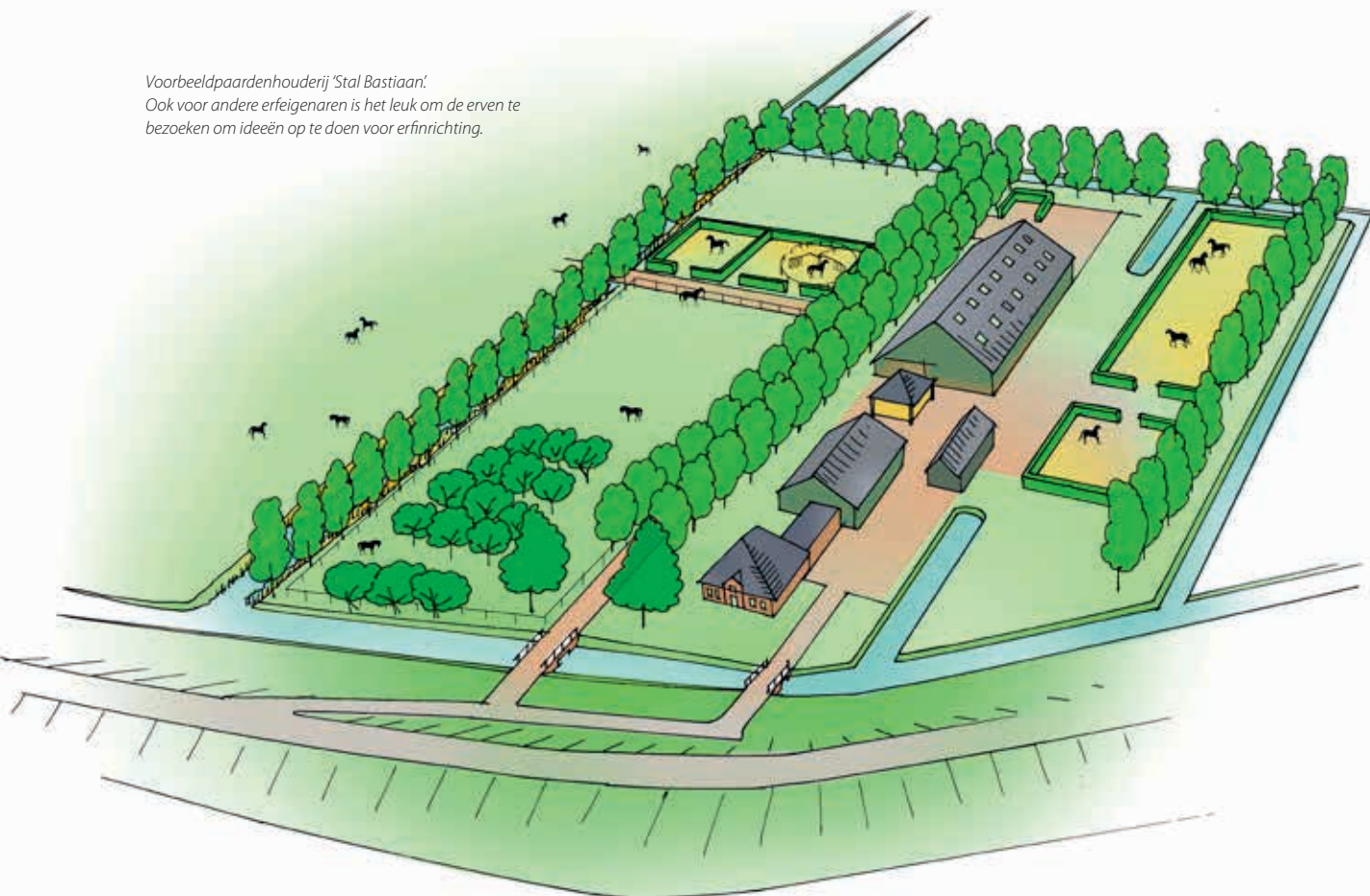

In het weiland zijn de aparte paardenweiden afgezet met palen en koord. Dit geeft een rustig beeld.

Stal Bastiaan in het Beemster landschap (vóór de herinrichting)

*Voorbeeldpaardenhouderij 'Stal Bastiaan'.
Ook voor andere erfgenamen is het leuk om de erven te
bezoeken om ideeën op te doen voor erfinrichting.*

De enthousiaste eigenaren waren net klaar met het aanleggen van alle voorzieningen voor de pensionstal en toe aan de inrichting van hun erf. De herinrichting tot voorbeeldbedrijf is grondig aangepakt. Zo zijn de smalle 'erfgrenssloten' verbreed tot volwaardige erfgrenssloten. Op de zij- en achtererfranden zijn karakteristieke bomenrijen van es en zwarte els geplant. Om het doorzicht over het erf te herstellen zijn een dam en duiker verplaatst en is het erfpad verlegd. Beide zijden van het erfpad zijn beplant met laanbomen en als poortwachters bij de oprit zijn twee iepen geplant. De boomgaard op het voorerf, die nog maar bestond uit enkele bomen, telt nu weer 15 mooie fruitbomen. De mesthoop en de parkeerplaats voor de trailers zijn verplaatst naar de achterzijde van de rijhal. Rijbak, paddocks, stapmolen en mestplaat zijn omplant met een fraaie haag van veldesdoorn. Verder is er een natuurlijk talud aangebracht langs de reeds flauwe oever van de kopergravuresloot om natuurontwikkeling nog kansrijker te maken.

Voor de afrastering van de paddocks en de weiden gebruiken de eigenaren schrikkoord. Schrikkoord is een goede keus, want het kan strak worden gespannen en het vergrijs in de loop van de jaren, waardoor het nauwelijks opvalt in het landschap. In de toekomst willen de eigenaren bovendien hun huidige woning vervangen door een karakteristieke stolpboerderij.

De sloten die het erf begrenzen zijn hersteld.

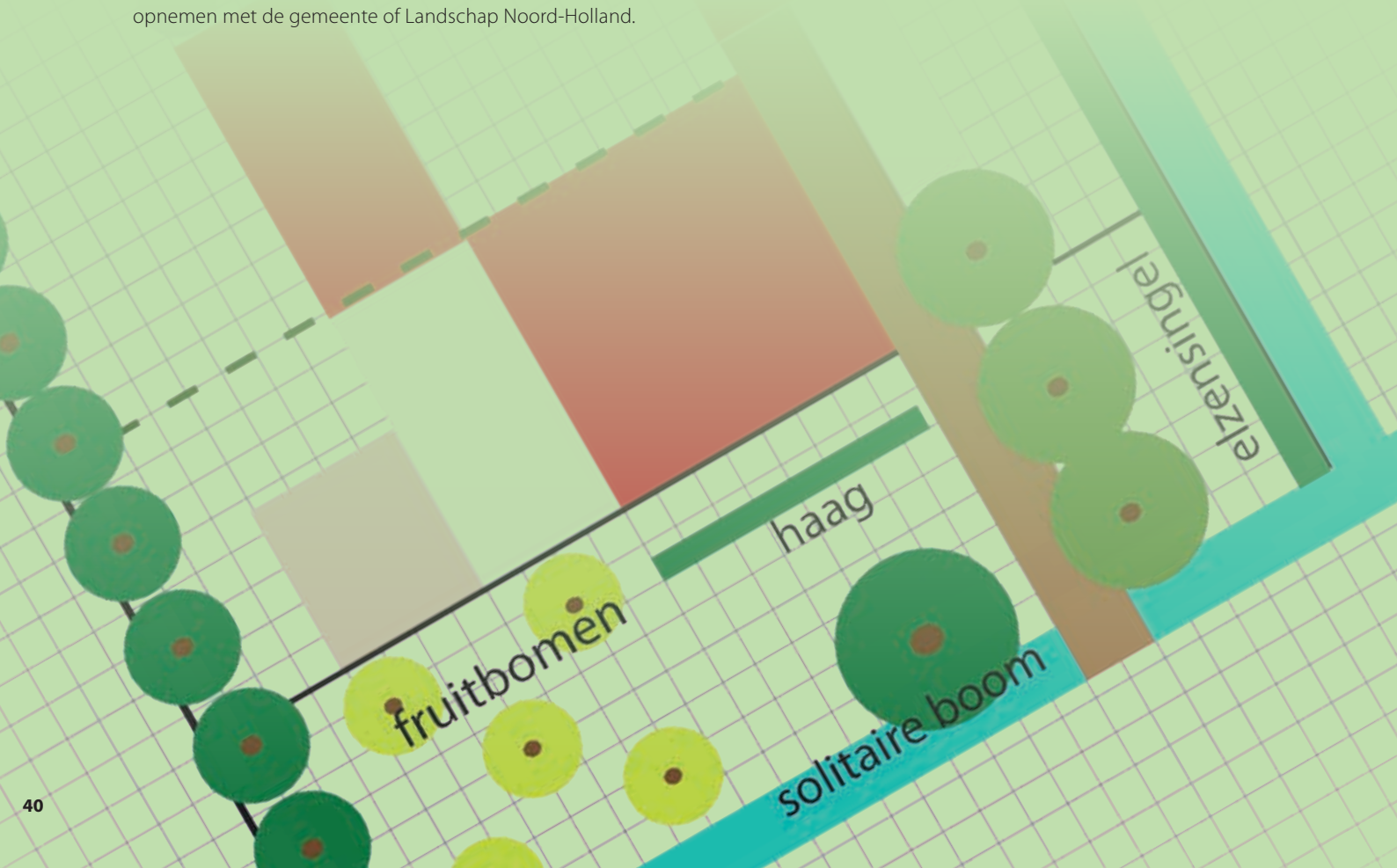

De paardenstal

4 Ontwerp uw eigen erf

Met het stappenplan uit dit boekje kunt u uw eigen erf ontwerpen en inrichten als u bouwplannen heeft of uw erf wilt veranderen of herinrichten. Het stappenplan bestaat uit verschillende onderdelen. De eerste stap is het vastleggen van de uitgangssituatie. Daarvoor maakt u een plattegrond van uw huidige erf als basis voor uw ontwerp en inrichtingsschets. Het tweede deel, stappenplan A, gebruikt u voor het terugbrengen van streekeigen kenmerken van het Beemster erf en voor het bepalen van de plaats van nieuwe gebouwen of andere bouwwerken op het erf. Hierna gaan we in op het vergroten van uw erf en bouwvlak en de aanleg van een paardenbak buiten het bestemmingsvlak wonen. Hiervoor gebruikt u stappenplannen B tot en met E.

In het stappenplan zijn zowel de regels als de richtlijnen van de gemeente verwerkt. Daarnaast staan de aanvullende maatregelen genoemd die u kunt nemen om uw erf weer volledig "Des Beemsters" te maken. Mocht u er niet uitkomen, dan kunt u contact opnemen met de gemeente of Landschap Noord-Holland.

Stappenplan voor bouwen op uw bestaande erf

A. Bouwen binnen het agrarisch bouwvlak of bestemmingsvlak wonen

In de voorbeelden bij de stappen is voor de overzichtelijkheid de bestaande beplanting en het huidige erfpad weggelaten. In de Ausgangssituatie zijn alleen de bestaande sloten en gebouwen weergegeven.

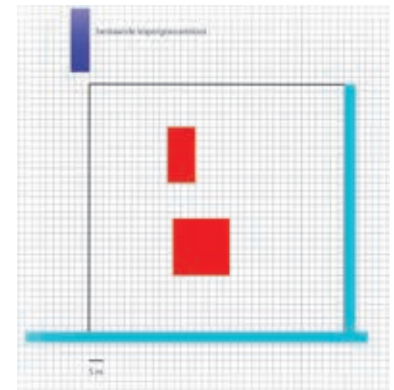
1. **Breng (als deze niet meer aanwezig is) de kopergravuresloot terug.** Teken op de erfgrens waar de kopergravuresloot ontbreekt een nieuwe kopergravuresloot en kleur deze blauw in. Als u op de plaats waar van de kopergravuresloot bouwwerken of opslag heeft staan, overweegt u dan deze te verplaatsen, zodat u de karakteristieke kopergravuresloot kunt herstellen. Op de website van de gemeente kunt u nagaan welke sloten kopergravuresloten zijn.
2. **Breng, als deze niet meer aanwezig zijn, de erfgrenssloten terug.** **Bepaal de locatie van de achtererfgrenssloot door minimaal 3,6** en bij voorkeur meer (bijvoorbeeld 10) meter **achter de achtergevel van het meest achterop uw erf gelegen gebouw te meten.**

Als uw bouwvlak/erf 90 meter of minder diep is, streef dan naar het vierkant maken van uw erf. Als bijvoorbeeld de diepte van uw erf 60 meter is (bepaald door erfgrenssloot), maak de breedte dan ook 60 meter of andersom. Zie hiervoor stappenplan B2. Als dit niet mogelijk is, kunt u het erf rechthoekig van vorm houden of maken met de korte kant aan de weg. Teken op de erfgrenzen zonder sloot een sloot. **Houd minimaal 3,6** en liefst 10 meter **afstand tussen de achter- of zijgevel van gebouwen en de nieuwe slootrand. De breedte van de sloot is ongeveer 3 meter (insteek oever).** Geef sloten een blauwe kleur.

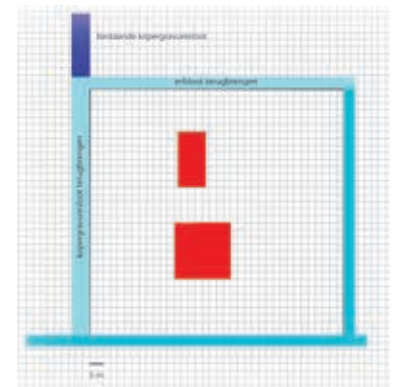
Als uw erf dieper is dan 90 meter, **breng dan de zijerfgrenssloot op maximaal 90 meter breedte terug, zodat uw erf niet breder is dan 90 meter.** Als het niet mogelijk is om een erfgrenssloot aan een kant van het erf terug te brengen, dan kan dit in overleg met de gemeente nagelaten worden. In dat geval tekent u de nieuwe erfgrens als lijn.

3. **Teken de erfzoning in.** Teken eerst het voorerf. Trek een rechte lijn aan beide kanten van de achtergevel van de woning naar de zijerfgrenzen. De ruimte tussen de wegsloot en deze lijn (achtergevelrooilijn) is het voorerf. Geef het voorerf een lichtgroene kleur. Als de tuinbestemming op de bestemmingsplankaart ruimer is ingetekend, teken dit dan hetzelfde in op uw ontwerp. Als uw erf de bestemming 'wonen' heeft, dan is het overige deel van het erf het 'achtererf'. Ga daarna door naar punt 4.

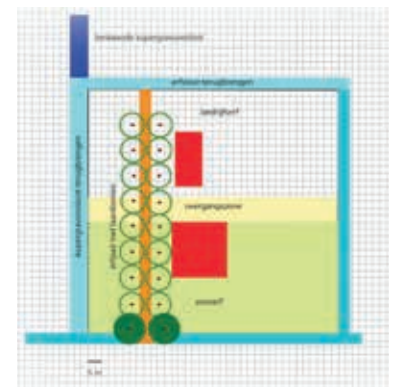
Als uw erf een andere bestemming heeft, dan tekent u de overgangszone. Meet 18 meter achter de achtergevelrooilijn en trek een rechte lijn tussen de zijerfgrenzen. Geef deze overgangszone een lichtgele kleur. De zone achter deze overgangszone is het bedrijfserf. Deze zone hoeft niet ingekleurd te worden. De overgangszone en het bedrijfserf samen vormen het agrarische 'achtererf'.

Uitgangssituatie

Stap 1 en 2

Stap 3, 4 en 5

4. **Teken, als u dat nog niet had gedaan, het erfpad (laan) door tot de achtererfgrens, zodat het doorzicht over het erfpad vrij is. Het erfpad is circa 4 meter breed. Geef het erfpad een opvallende kleur, bijvoorbeeld oranje. Teken de brug met poort/hek en/of bomen bij de entree.** Als het niet mogelijk is het erfpad geheel naar de achtererfgrens te tekenen doordat er een bijgebouw staat, kunt u de laan herstellen door de laan op een andere plaats op het erf te tekenen waar hij wél helemaal naar de achtererfgrens loopt. Het erfpad moet uit het midden van het erf en naast de woning liggen. Dit kan alleen als de laan niet op de bestemmingsplankaart staat ingetekend. **De laan moet minimaal 3,6 meter van de erfgringssloot liggen en als het om een kopergravesloot gaat, bedraagt de afstand minimaal 7,2 meter.**
5. Teken langs het erfpad aan een of beide zijden laanbomen, als deze niet (volledig) aanwezig zijn. De laanbomen staan 0,5 meter van de verharding van de laan. De ruimte tussen de bomen onderling is 8-10 meter. Reserveer voor de breedte van de laanbomen per rij minimaal 8 meter.
6. **Teken de zone langs de erfanden waar niet gebouwd mag worden. Als een erfand niet begrensd wordt door een sloot, dan meet u vanaf de erfgrrens. De zone ligt rond de zij- en achtererfranden.**

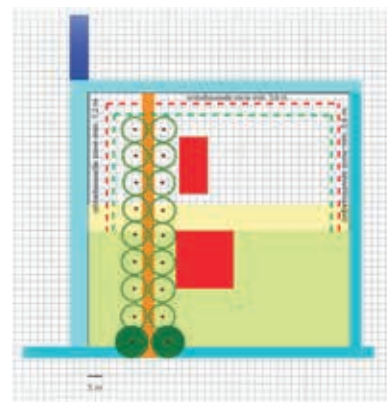
Uw erf is minder diep dan 90 meter (Beemster erf):

Afhankelijk van de situatie kunt u de volgende afstanden aanhouden:

- U kiest voor representatieve bebouwing (afgestemd op de kenmerken van de Beemster):
 - Klein erf (tot 60 meter breed):** Teken in de achtererfzones een stippellijn parallel aan de sloot langs alle erfgringssloten: Minimaal 7,2 meter en bij voorkeur 8 meter vanaf de insteek kopergravesloot. Langs de overige sloten bij voorkeur 6 - 8 meter en minimaal 3,6 meter vanaf de insteek sloot. Dit is de erfand-zone die niet bebouwd mag worden.
 - Groot erf (60 - 90 meter breed):** Teken in de achtererfzones een stippellijn parallel aan de sloot langs alle erfgringssloten. Bij voorkeur 8 - 10 meter en minimaal 7,2 meter vanaf de insteek van een kopergravesloot. Langs de overige sloten bij voorkeur 8 - 10 meter en minimaal 3,6 meter vanaf de insteek sloot. Dit is de erfand-zone die niet bebouwd mag worden.
- U kiest voor reguliere bebouwing (waaronder hoge bebouwing of een hoge dichtheid van bebouwing):
 - Klein erf (tot 60 meter breed):** Teken in de achtererfzones een stippellijn parallel aan de sloot langs alle erfgringssloten. Minimaal 7,2 meter en bij voorkeur 9 - 10 meter vanaf de insteek kopergravesloot. Langs de overige sloten bij voorkeur 9 meter en minimaal 3,6 meter vanaf de insteek sloot. Dit is de erfand-zone die niet bebouwd mag worden.
 - Groot erf (60 - 90 meter breed):** Teken in de achtererfzones een stippellijn parallel aan de sloot langs alle erfgringssloten. Bij voorkeur 10 - 12 meter en minimaal 7,2 meter vanaf de insteek van een kopergravesloot. Langs de overige sloten bij voorkeur 10 - 12 meter en minimaal 3,6 meter vanaf de insteek sloot. Dit is de erfand-zone die niet bebouwd mag worden.

Als het nieuwe gebouw toch op de plaats van het erfpad komt, dan kan dat alleen als het erfpad niet op de bestemmingsplankaart staat aangegeven. Het erfpad met doorzicht moet dan worden verplaatst.

Stap 6: Erf minder diep dan 90 meter

Uw erf is dieper dan 90 meter (Nieuw Beemster erf):

Afhankelijk van de situatie kunt u de volgende afstanden aanhouden:

- U kiest voor representatieve bebouwing:

Teken in de achtererfzones een stippellijn parallel aan de sloot langs alle erfgransloten. Minimaal 7,2 meter en bij voorkeur 8 meter vanaf de insteek sloot. Dit is de erfbrand-zone die niet bebouwd mag worden.

- U kiest voor reguliere bebouwing (waaronder hoge bebouwing of een hoge dichtheid van bebouwing):

Teken in de achtererfzones een stippellijn parallel aan de sloot langs alle erfgransloten. Bij 10-12 meter en minimaal 7,2 meter vanaf de insteek sloot. Dit is de erfbrand-zone die niet bebouwd mag worden.

7. Teken op de erfbrand-zone waar niet gebouwd mag worden opgaande streekeigen beplanting:

- Zone van 6 - 8 meter: Een bomenrij met bomen van de 2e grootte als uw erf tot 60 meter breed is.
- Zone van 8 - 10 meter: Een bomenrij met bomen van de 1e grootte als uw erf tot 90 meter breed is.

Als u de minimaal gestelde afmeting heeft gebruikt:

- Zone van 7,2 meter: Een bomenrij (1e of 2e grootte) op de erfbrand langs de kopergravesloot.
- Zone van 3,6 meter: Geen beplanting, maar gras. Een elzensingel bij reguliere gebouwen en bouwwerken.

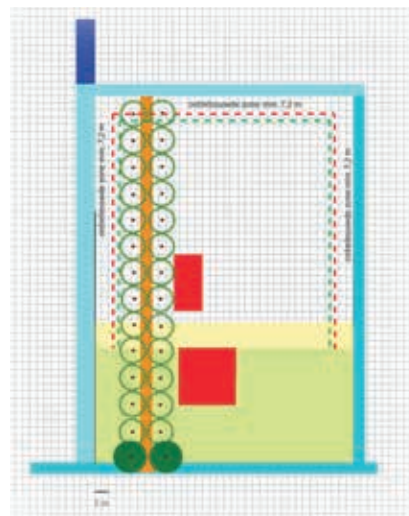
Hoe hoger de bebouwingsintensiteit of de bebouwingshoogte, hoe meer verdicht de groene zone op de erfbranden. Als u een hoge bebouwingsintensiteit of bebouwingshoogte gaat bouwen, dan tekent u op de erfbranden langs de nieuwe bebouwing:

- Zone van 8 meter: Een bomenrij met een enkele struikenrij als uw erf tot 60 meter breed is.
- Zone van 10 - 12 meter: Een windsingel met één rij boomvormers en 2 rijen struikvormers als uw erf tot 90 meter breed is.

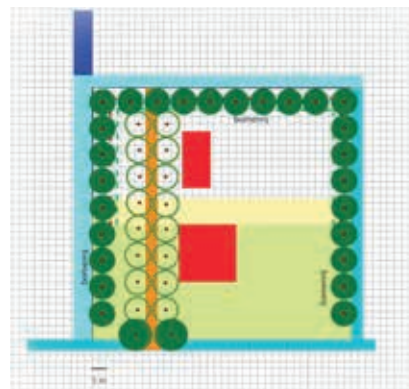
Als u de minimaal gestelde afmeting heeft gebruikt:

- Zone van 7,2 meter: Gesloten beplanting (afhankelijk van de erfbreedte, zie 6 c en d) langs de kopergravesloot.
- Zone van 3,6 meter: een elzensingel (of hoge geschoren elzenhaag).

U bent nu klaar met de plattegrond van uw erf. Daarop staan de zones aangegeven waar wel of geen bebouwing ingetekend kan worden. De zone waar u bebouwing kunt plaatsen, vormt het bouwvlak. Controleer of dit overeenkomt met het op de bestemmingsplankaart aangegeven bouwvlak. Als deze twee overeenstemmen, dan kunt u hier de nieuwe bebouwing intekenen. Het is echter mogelijk dat het bestemmingsplan niet aansluit bij de door u volgens het stappenplan geschetste situatie.

Stap 6: Erf dieper dan 90 meter

Stap 7

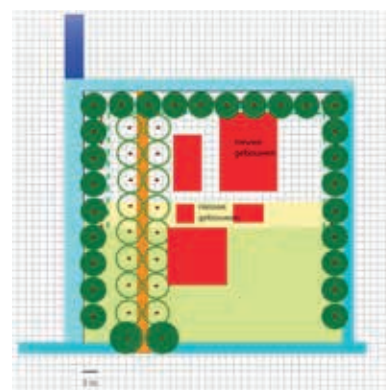
Met het aanbrengen van een bomenrij op de onbebouwde zone van de erfbrand past u het nieuwe gebouw beter in het landschap in (foto bewerkt).

Als dit voor u problemen oplevert bij het plaatsen van het nieuwe bouwwerk, neemt u dan contact op met de gemeente. Nu kunt u bekijken waar er ruimte op het erf is om nieuwe bouwwerken te plaatsen:

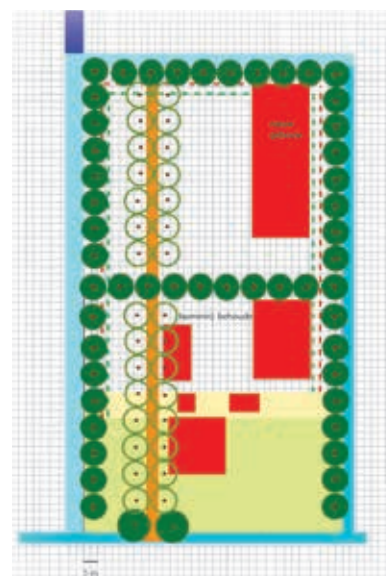
8. Als u een nieuwe woning gaat bouwen dan gelden de volgende regels: **De woning heeft een vooruitgeschoven positie en ligt in het midden van de erfbreedte en tenminste 9 meter uit de zijdelingse perceelsgrens. De relatie tussen de breedte van een stolp tot de wegsloot is ongeveer gelijk aan 1:1, tenzij in afstemming en samenhang met aangrenzende percelen een kleinere afstand gewenst is. Daarnaast gelden de regels zoals omschreven in onderdeel 'Plaats en uitstraling van het nieuwe woning'.**
9. Indien uw erf een woonbestemming heeft: **u kunt de toegestane aan- en uitbouwen van de woning en bijgebouwen in de achtererfzone intekenen. De kaprichting van bijgebouwen tekent u in de perceelsrichting of haaks op de weg.** Zorg voor een evenwichtige compositie door samenhang en verwantschap van gebouwen. Overige voorwaarden staan genoemd in 'Plaats van nieuwe bebouwing op het erf'. Ga nu door met punt 15.
10. Indien uw erf een van de agrarische bestemmingen heeft: **indien van toepassing, kunt u een klein bij- of bedrijfsgebouw in de overgangszone intekenen. De kaprichting tekent u in de perceelsrichting of haaks op de weg.** Zorg voor een evenwichtige compositie door samenhang en verwantschap van gebouwen. Overige voorwaarden staan genoemd in 'Plaats van nieuwe bebouwing op het erf'.
11. **Desgewenst kunt u een groot bij- of bedrijfsgebouw intekenen in de bedrijfszone op het achtererf. De kaprichting tekent u in de perceelsrichting/ haaks op de weg.** Zorg voor een evenwichtige compositie van bouwvolumes en samenhang in relatie met de grootte van de bedrijfsgebouwen en de grootte van het erf. Bij een groter erf passen grotere gebouwen. Overige voorwaarden staan genoemd in 'Plaats van nieuwe bebouwing op het erf'.
12. Als het erf dieper is dan 90 meter en er komen op het bedrijfserf grote nieuwe gebouwen, teken dan op 90 meter van de wegsloot (zodat het eerste deel van het erf vierkant wordt) een bomenrij (8 meter breed) of elzensingel (2 meter breed) in de breedte van het erf.
13. **Bouwwerken (geen gebouwen) kunnen op het gehele bouwvlak worden ingetekend (zowel in tussen- als achtererfzone).** Sleufsilo, voedersilo, kuilplaten, mestplaat etc. plaatst u in achtererfzone. Rond deze elementen kunt u beplanting tekenen, zoals een elzensingel (2 meter breed), struweelhaag (3 meter breed) of hakhoutbosje (minimaal 6 meter breed).
14. **Verplaatsbare elementen zoals ronde balen, trailerparkeerplaats tekent u achter op het erf in.** Rond voor- en zijkant kunt u beplanting, zoals een elzensingel of struweelhagen, intekenen.

Als u kiest voor een bouwstijl die past in De Beemster, draagt u bij aan de identiteit van het Werelderfgoed.

Stap 10 en 11

Stap 12

15. Indien van toepassing **één paardenbak op het bestemmingsvlak wonen of het bouwvlak van de andere bestemmingen** in het verlengde en achter de bestaande bebouwing **op het achtererf intekenen**. Zie hoofdstuk 3 voor de specifieke regels per bestemming. Rond voor- en zijkant kunt u een geschoren haag (0,5 meter) of struweelhaag (3 meter) tekenen.

Ten slotte tekent u de karakteristieke beplantingselementen van het Beemster voorerf in om het geheel af te maken (zie hoofdstuk 2):

16. Bepaal de representatieve inrichting van de voortuin en maak een soortenlijst. Tekent, als deze niet aanwezig zijn op de zijerfranden van het voorerf een bomenrij en laat deze aansluiten op de bomenrij/windsingel die op de erfranden van het achtererf getekend staat.

17. Tekent een hoogstamfruitboomgaard op het voorerf en eventueel leibomen voor de boerderij (zuid/west gevel), solitaire bomen en hagen en dergelijke in om het erf compleet te maken.

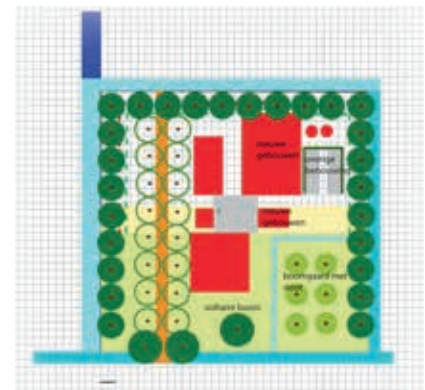
18. Tekent een smalle sloot rond de boomgaard om een aparte 'kamer' op uw erf te creëren. U kunt de sloot ook alleen in de lengterichting van uw erf laten lopen, zodat er twee erfdelen ontstaan.

U bent klaar. Van harte gefeliciteerd met uw 'Des Beemsters' ontwerp voor uw eigen erf!

Zorg ervoor dat u in ieder geval een gesprek heeft met de gemeente om uw plannen te bespreken voordat u een omgevingsvergunningsaanvraag indient. Neemt u de tekening die u met het bovenstaande stappenplan heeft gemaakt dan mee naar het gesprek.

Opslag buiten het erf valt erg op en geeft het erf een rommelige aanblik. Als u zorgt voor een opslagplaats op het achtererf, dan houden de erfranden de opslag uit het zicht.

Stap 13 t/m 17

Rond grote systeembouw schuren die erg opvallen in het landschap kunt u een windsingel planten in plaats van een bomenrij.

Stappenplan voor het vergroten van uw erf

Als u voor uw plannen uw erf en ook uw bouwvlak moet vergroten, dan kunt u in deze paragraaf lezen hoe u dit kunt doen volgens de regels van de gemeente. Uw plannen kunnen veel kwaliteit aan het landschap toevoegen.

Erven in De Beemster zijn vanaf het ontstaan van De Beemster tot nu toe volgens vaste principes gegroeid en uitgebreid. Welk principe gevolgd werd, was afhankelijk van de functie en de grootte van het erf. De gemeente Beemster heeft voor (her) inrichting van erven op basis van het geometrisch matenstelsel en de groeiprincipes van de erven richtlijnen opgesteld. De gemeente deelt het erf in een raster van 18 meter in. De boerenerven waren meestal nooit breder dan de helft van de kavel; 90 meter. De vroegere buitenplaatserven waren over het algemeen of 90 meter breed of namen de gehele breedte van de kavel in. Om deze reden hanteert de gemeente de regel dat een boerenerv niet breder mag zijn dan 90 meter. Uitzondering hierop maakt de gemeente voor het (schaal)vergroete erf van 2 hectare: dit erf neemt de gehele breedte van de kavel in.

De gemeente geeft een aantal richtlijnen die gelden bij het vergroten van uw erf en/of bouwvlak. Zo mag u bijvoorbeeld de bestemming 'tuin' niet kleiner maken. De afstanden tot de sloten mogen niet kleiner zijn dan de gestelde marge van 7,2 meter langs een kopergravesloot. Daarnaast geeft u in een inrichtingsplan aan op welke manier u uw erf en/of bouwvlak wilt vergroten en hoe u De Beemster kenmerken daarbij behoudt of terugbrengt. De landschappelijke inpassing van het vergroete bouwvlak is daarvan een onderdeel. Voor een bouwvlak groter dan 1,5 hectare heeft u toestemming van de provincie nodig, die op basis van de Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie (zie website Provincie Noord-Holland) is verleend.

Ligt op uw erf een woonbestemming, dan kunt u uw erf niet vergroten. Een uitzondering kan worden gemaakt als u een paardenbak deels buiten het bestemmingsvlak op agrarische grond gaat aanleggen. U kunt dan stappenplan E volgen.

In deze paragraaf worden de verschillende groeiprincipes van erven beschreven:

- Vergroting van een agrarisch erf dat kleiner is dan 90 meter breed en 90 meter diep (bouwvlak minder dan 0,5 hectare). Bouwvlak blijft onder de 0,5 hectare (erf wordt niet dieper dan 90 meter).
 - Erf is vierkant van vorm en blijft dit in de nieuwe situatie ook.
 - Erf is rechthoekig van vorm en wordt in de nieuwe situatie vierkant.
- Vergroting van een agrarisch erf naar een bouwvlak tot maximaal 1,5 hectare. Het nieuwe erf wordt maximaal 250 meter diep en 90 meter breed.
- Vergroting van een agrarisch erf in de breedte tot maximaal 2 hectare. Het nieuwe erf heeft een vaste breedte van 180 meter en is maximaal 180- 250 meter diep.
- Vergroting van een woonerv (woonbestemming) voor het inpassen van een rijbak op het erf die (deels) buiten het bestemmingsvlak komt te liggen.
- Herinrichting van uw erf, geïnspireerd op de vroegere buitenplaatsprincipes. Met als voorbeeld de herinrichting van een paardenhouderij (agrarisch-paardenhouderij).

Hieronder staan als voorbeeld verschillende stappenplannen voor hoe u uw erf met zo veel mogelijk behoud van kwaliteit kunt vergroten. Een deskundig advies kan u helpen bij het maken van uw plannen. U kunt daarvoor terecht bij Landschap Noord-Holland. Daarnaast is het belangrijk om uw plannen in een vroege fase te bespreken met de gemeente.

B. Vergroten tot maximaal 90 x 90 meter

Het agrarische Beemster erf was oorspronkelijk vierkant van vorm en maximaal 90 x 90 meter (zie hoofdstuk 2). Als u uw erf voor nieuwbouw slechts beperkt hoeft te vergroten en het is mogelijk de afmeting van uw erf onder 90 meter diep te houden, dan is het zeer waardevol als u de vierkante vorm van uw erf kunt handhaven of zelfs kunt terugbrengen. Hieronder volgen voorbeelden hoe u dit zou kunnen doen:

1. Uw erf is op dit moment vierkant van vorm, bijvoorbeeld 60 x 60 meter en u wilt de vierkante vorm handhaven. Voor het maken van een inrichtingsontwerp van het nieuwe vergrote erf: volg het stappenplan 'ontwerp uw eigen erf'. Begin met het tekenen van de uitgangssituatie. Volg daarna stap 1 van stappenplan A.

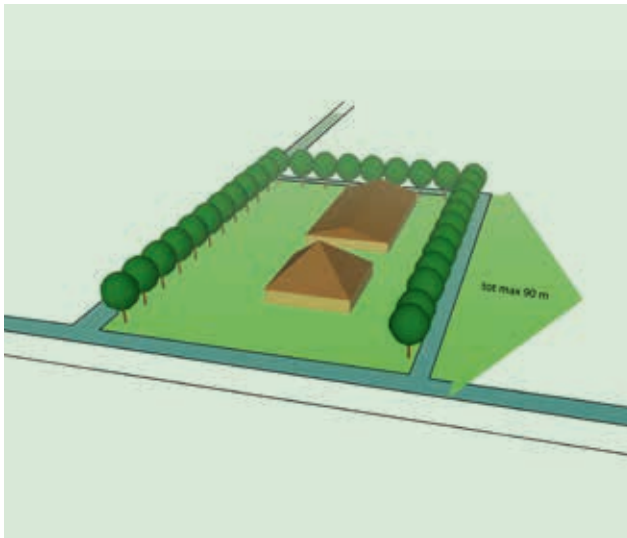
Teken hierna de erfvergroting in: **U vergroot uw erf zowel aan de achterkant als aan één zijkant met hetzelfde aantal meters. Dit is de zijkant waar geen kopergravesloot langs ligt. U kunt u uw erf tot maximaal 90 meter verbreden/verdiepen. De aanwezige erfsloten (geen kopergravesloot) kunt u dempen en op de nieuwe erfgrans tekent u een nieuwe zijerfgransloot en achtererfgransloot.** Ga nu door met stap 3 t/m 18 van stappenplan A om uw ontwerp compleet te maken.

2. Uw erf is op dit moment rechthoekig van vorm, bijvoorbeeld 60 x 90 meter en u wilt de vierkante vorm terugbrengen. Voor het maken van een inrichtingsontwerp van het nieuwe vergrote erf: volg het stappenplan 'ontwerp uw eigen erf'. Begin met het tekenen van de uitgangssituatie. Volg daarna stap 1 van stappenplan A.

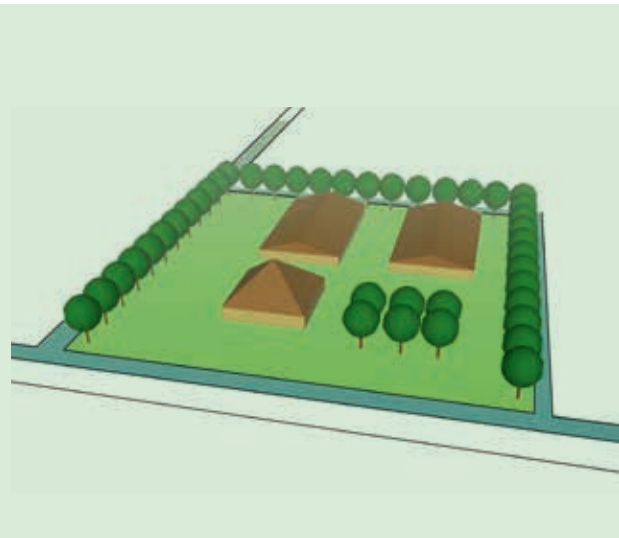
Teken hierna de erfvergroting in: **U vergroot uw erf aan de zijkant daar waar geen kopergravesloot ligt. De eventueel aanwezige erfgranssloot kunt u dempen. U vergroot uw erf tot een maximale breedte van 90 meter. Op de nieuwe zijerfgrans brengt u een nieuwe sloot aan.** Ga nu door met stap 3 t/m 18 van stappenplan A om uw ontwerp compleet te maken.

Is het niet mogelijk om de vierkante vorm van uw erf terug te brengen, of staat op de achtererfgrans een waardevolle oude bomenrij, neem dan contact op met de gemeente.

Voor het dempen en graven van sloten heeft u een omgevingsvergunning en een watervergunning van het Hoogheemraadschap nodig.

A Een voorbeeld van hoe u de vierkante vorm van uw erf kan herstellen door het opnieuw aanbrengen van erfsloten.

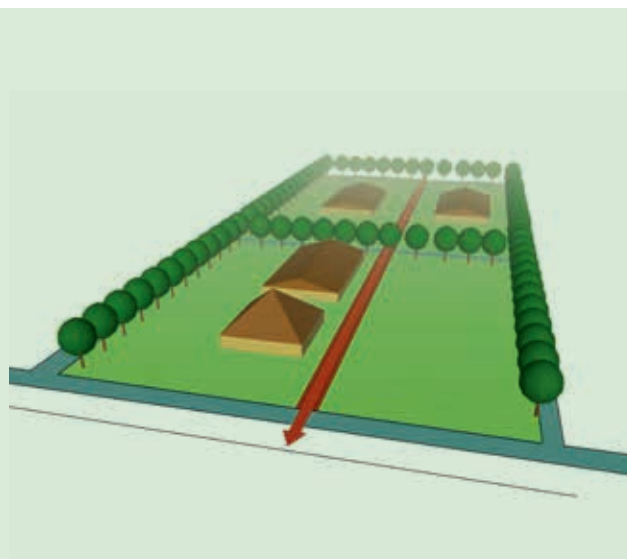
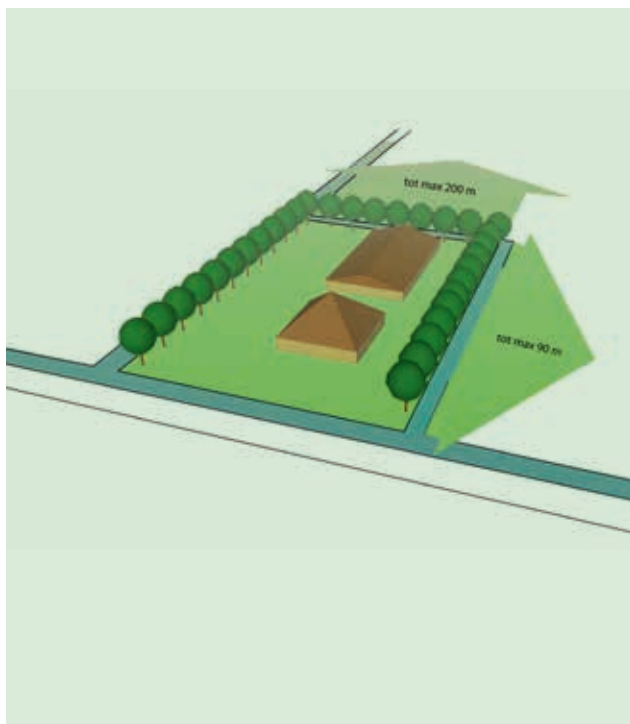

B Het land naast de erfgranssloot betreft u bij het erf en op de nieuwe erfgrans graaft u een nieuwe grenssloot. De oude erfgranssloot kunt u dempen. De nieuwe bebouwing komt op het achtererf. Op het vergrote voorerf kunt u een boomgaard planten.

C. Groter dan 90 x 90 meter en maximaal 1,5 hectare

U vergroot uw erf tot het 'Nieuw Beemstererf'. Wanneer uw erf een afmeting heeft van 90 x 90 meter of minder (bijv 60 x 80 meter) dan is het belangrijk dat de breedte van het erf op 90 meter ligt en deze niet breder of smaller wordt. De lengte van het erf kan variëren tussen de 90 en circa 250 meter diep.

Voor het maken van een inrichtingsontwerp van het nieuwe vergrote erf: volg het stappenplan 'ontwerp uw eigen erf'. Begin met het tekenen van de uitgangssituatie. Volg daarna stap 1 van stappenplan A. Teken hierna de erfvergroting in: **Verbreed uw erf aan de zijkant daar waar geen kopergravuresloot ligt**. Als u uw erf verbreedt tot 90 meter, dan kunt u de oude erfgrenssloot (als deze aanwezig is) dempen en op de nieuwe erfgrens een sloot aanbrengen. Als de oude achtererfgrenssloot met randbeplanting van het vierkant (circa 90 x 90 meter) nog aanwezig is, behoudt u dan deze sloot met de randbeplanting en vergroot uw erf dan hierachter tot de benodigde afmeting. **De totale diepte van het bouwvlak (voor en na tussensloot met randbeplanting) mag maximaal 200 meter bedragen**. Op de nieuwe achtererfgrens brengt u de nieuwe achtererfgrenssloot aan. Ga nu door met stap 3 t/m 18 van stappenplan A om uw ontwerp compleet te maken.

Wilt u uw erf vergroten voor een bouwvlak tot circa 1,5 hectare? U kunt dit doen door uw erf te verbreden tot maximaal 90 meter en te verlengen tot de benodigde grootte (maximaal 250 meter diep).

D. Groter dan 1,5 hectare bouwvlak

Als u uw bouwvlak wilt vergroten naar boven de 1,5 hectare, dan gaat het om een bijzondere situatie, die altijd maatwerk vraagt. Hiervoor is ook toestemming van de provincie nodig. Belangrijk is dat u uw plannen hiervoor in een vroege fase met de gemeente bespreekt. Voor het maken van een inrichtingsontwerp houdt u zich minimaal aan de onderstaande stappen:

Voor het maken van een inrichtingsontwerp van het nieuwe vergrote erf volgt u het stappenplan 'ontwerp uw eigen erf'. Begin met het tekenen van de uitgangssituatie. Volg daarna stap 1 van stappenplan A. Teken hierna de erfvergroting in: **U kunt dit doen door uw erf naar de zijkant (niet aan de kant waar de kopergravuresloot ligt) te vergroten met de gehele breedte van de kavel tot aan de andere kopergravuresloot.** Het erf heeft dan een breedte van circa 180 meter. De diepte van uw erf is afhankelijk van de ruimte die u nodig heeft op het bouwvlak. Houd u deze zo compact mogelijk, bij voorkeur 180 meter van de voorsloot, zodat het erf een vierkante vorm krijgt. **Het bouwvlak mag maximaal 200 meter diep zijn.** Op de nieuwe achtererfgrens brengt u de nieuwe achtererfgrenssloot aan. **Behoud of breng de oude erfsloten met de randbeplanting die het vierkant van 90 x 90 meter aangeven terug. Het 'oorspronkelijke' erf blijft hierdoor herkenbaar.**

Ga nu door met stap 3 t/m 5 van stappenplan A.

Teken daarna de zone langs de erfanden waar niet gebouwd mag worden. De zone ligt rond de zij- en achtererfanden. Afhankelijk van de situatie kunt u de volgende afstanden aanhouden:

a. U kiest voor representatieve bebouwing:

Teken in de achtererfzones een stippellijn parallel aan de sloot langs alle erfsloten. Minimaal 7,2 meter en bij voorkeur 8 meter vanaf de insteek sloot. Dit is de erfand-zone die niet bebouwd mag worden.

b. U kiest voor niet- representatieve bebouwing (waaronder hoge bebouwing of een hoge dichtheid van bebouwing):

Teken in de achtererfzones een stippellijn parallel aan de sloot langs alle erfsloten. Bij voorkeur 10 -12 meter en minimaal 7,2 meter vanaf de insteek sloot. Dit is de erfand-zone die niet bebouwd mag worden.

Ga nu door met stap 7, 8, 10, en 11 van stappenplan A. Ga dan door met punt 13 t/m 18 om uw ontwerp compleet te maken. Zie voor een voorbeeld de afbeelding op pagina 53.

E. Aanleg van een paardenbak buiten het bestemmingsvlak wonen

Als het bestemmingsvlak 'wonen' kleiner is dan 2500 m². en er is onvoldoende ruimte om een paardenbak hierop aan te leggen, dan kunt u bij de gemeente 'afwijking van het bestemmingsplan' aanvragen voor de aanleg van de paardenbak (deels) buiten het bestemmingsvlak 'wonen' op uw erf of in het weiland (met agrarische bestemming). De gemeente heeft hieraan voorwaarden gesteld:

- Als het oppervlakte van het bestemmingsvlak wonen kleiner is dan 1500 m², dan moet de paardenbak binnen 40 meter van het bestemmingsvlak worden aangelegd.
- Als het oppervlakte van het bestemmingsvlak 'wonen' tussen de 1500m². en 2500 m² ligt, dan moet de paardenbak binnen 20 meter van het bestemmingsvlak worden aangelegd.
- Één rijbak/ paddock van maximaal 800 m², in het verlengde van de bestaande bebouwing.
- Hekwerken om de rijbak/paddock maximaal 1,50 meter hoog. Bij voorkeur opengewerkt, van hout in een donkere gedekte kleurstelling (grijs, bruin of donkergroen) en bij voorkeur omgeven door streekeigen beplanting.
- In een inrichtingsplan moet u vastleggen op welke wijze u de paardenbak aanlegt en landschappelijk inpast en daarbij aangeven op welke wijze u De Beemster kenmerken behoudt of versterkt.

Als u een paardenbak (deels) buiten het bestemmingsvlak wilt aanleggen, is het belangrijk dat u de rijbak wel op het erf aanlegt en inpast volgens De Beemster principes. Volg hiervoor het stappenplan A en teken de rijbak op uw erf in zoals het stappenplan bij stap 15 aangeeft. Mogelijk is dat de rijbak dan (deels) buiten het bestemmingsvlak komt te liggen.

Is ook het erf te klein voor aanleg van de rijbak, dan kunt u uw erf vergroten en de rijbak (deels) op het vergrote erf op agrarische grond aanleggen. Het bestemmingsvlak verandert dan niet. Voor het maken van een inrichtingsontwerp van het nieuwe, vergrote erf volgt u het stappenplan 'ontwerp uw eigen erf'.

- Begin met het tekenen van de uitgangssituatie. Volg daarna stap 1 van stappenplan A.
- Volg stappenplan B en vergroot uw erf maximaal tot 90 x 90 meter.
- Volg vervolgens de stappen 3 t/m 7 van stappenplan A.
- Volg de stappen 15 t/m 18 van stappenplan A. De rijbak kunt u (deels) buiten het bestemmingsvlak, maar binnen de grenzen van het erf plaatsen.

Losse rijbakken zonder relatie met het erf worden door de gemeente niet toegestaan op agrarische gronden buiten de grenzen van een erf.

Inpassen rijbak op erf: Als u een rijbak (deels) buiten het bestemmingsvlak aanlegt die daardoor deels buiten uw erf komt te liggen, dan schrijft de gemeente voor dat u de rijbak landschappelijk inpast door uw erf te vergroten. Door ondermeer het verleggen van de erfgransloten en het aanvullen van de randbeplanting komt de rijbak binnen de grenzen van uw nieuwe erf te liggen.

Het buitenplaats erf als inspiratie voor herinrichting van uw erf

Wilt u iets bijzonders terugbrengen in De Beemster, dan kunt u gebruik maken van de inrichtingsprincipes van het vroegere buitenplaats erf in De Beemster. Als op de plaats van uw erf vroeger een buitenplaats lag, kunt u overwegen onderdelen hiervan terug te brengen of te herstellen. Het inrichtingsprincipe van het buitenplaats erf biedt waardevolle inspiratie voor de inrichting van bijvoorbeeld erven van paardenhouderijen met een recreatieve functie die vergroot worden naar een bouwvlak tot 2 hectare.

Herstel van een vroegere buitenplaats

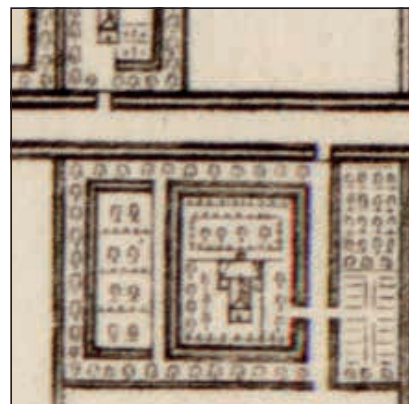
Op de 'Kopergravure' kaart van De Beemster staan de vroegere buitenplaatsen in redelijk detail aangegeven. Op deze kaart kunt u de structuur van het erf aflezen: de watergangen, de ontsluitingslanen, de bebouwing en tot op zekere hoogte de beplanting. U kunt op deze kaart opzoeken of op de plaats van uw erf in 1644 een buitenplaats lag. Op de website www.beemsterbuitenplaatsen.nl vindt u meer over de vroegere buitenplaatsen in De Beemster. Hierop kunt u uw nieuwe erfontwerp baseren. In hoofdstuk 2 werd als voorbeeld het herstel van de buitenplaats 'Reigersbos' beschreven.

Inrichting van een gebruiksgericte paardenhouderij met bouwvlak van 1 – 2 hectare

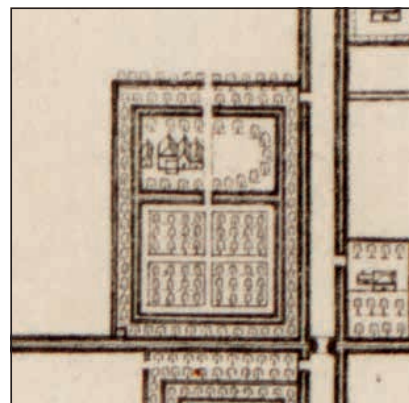
Kenmerk van een buitenplaats is dat er veel ruimte is voor groene elementen zoals boomgaarden, bomenrijen, hakhoutbosjes etc. en voor water, bijvoorbeeld in de vorm van een dubbele slotenstructuur. Deze groene en blauwe elementen kunt u combineren met het gebruik van uw erf door uw klanten. Zo zijn er bijvoorbeeld mogelijkheden voor het aanleggen van een ruiterspad op de landstrook tussen de sloten en onder de bomenrijen op de erfranden door.

Er zijn vele mogelijkheden om uw paardenhouderij de uitstraling van een buitenplaats te geven. In het stappenplan vergroot u uw erf zoals hierboven beschreven bij stappenplan D 'Groter dan 1,5 ha'.

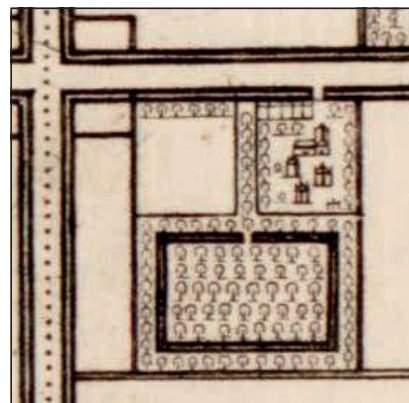
Hieraan kunt u allerlei buitenplaatskenmerken toevoegen. Als rond het oude, vierkante erfdeel sloten aanwezig zijn, dan kunt u dit erfdeel als zelfstandig onderdeel integreren in het nieuwe, vergrote erf, verbonden met het erf door de laan (zie afb. 4). Nog mooier is het om meerdere ontsluitingslanen aan te leggen, evenals lanen over het erf die de ontsluitingslanen kruisen (verbinden) (zie afb. 1). Beplant deze lanen met laanbomen aan beide zijden.

1. Voorbeeld van hoe de verschillende ontsluitingslanen elkaar kruisen.

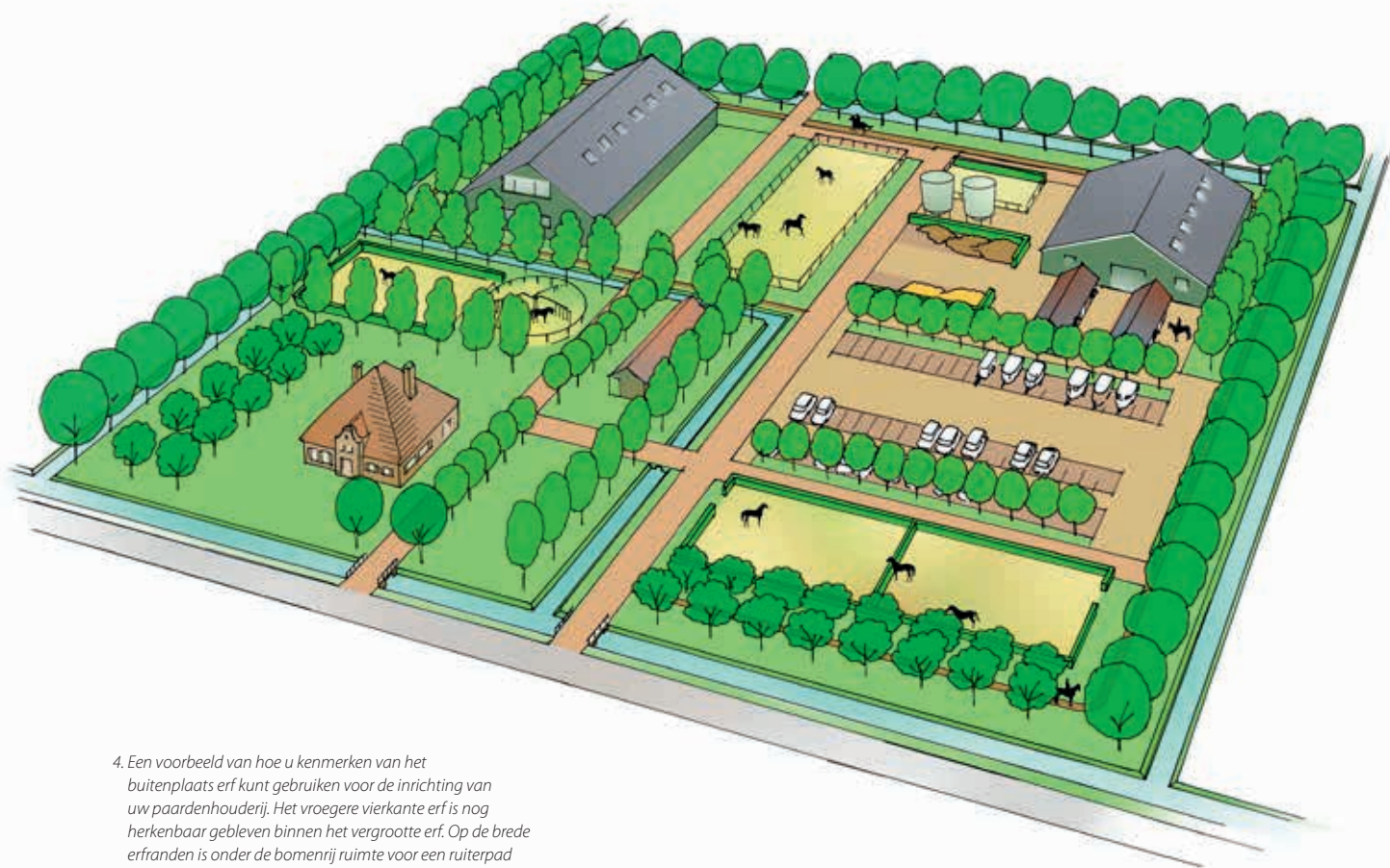

2. Voorbeeld van een buitenplaats erf met binnensloot of gracht rond de gehele erfrand.

3. Voorbeeld van een buitenplaats erf met een binnensloot rond een deel van het erf

Ook kunt u een binnensloot of gracht aanleggen langs alle (binnen)randen van het erf (zie afb. 2) of langs een deel van het erf (afb. 3). U kunt de plattegronden van de Kopergravurekaart van 1644 als voorbeeld gebruiken. De binnensloot (gracht) is circa 6 - 9 meter breed. Door het toevoegen van de binnensloot of gracht ontstaat er een landstrook tussen de erfsloten. Hierop kunt u een enkele of een dubbele bomenrij aanbrengen. Reserveer hiervoor 10 tot 20 meter.

4. Een voorbeeld van hoe u kenmerken van het buitenplaats erf kunt gebruiken voor de inrichting van uw paardenhouderij. Het vroegere vierkante erf is nog herkenbaar gebleven binnen het vergrootte erf. Op de brede erfbranden is onder de bomenrij ruimte voor een ruiterspad over het erf.

5 Aanleg en onderhoud van uw streekeigen erfbeplanting

Statige lanen, strak geschoren heggen en robuuste poortwachters bij het hek. Al die groene elementen in het landschap geven Noord-Holland een bijzondere charme. Van oudsher is de beplanting overal weer anders. Waar in het kustgebied vooral beuk, eik, iep en linde populair zijn, zult u in het veenweidengebied eerder schietwilgen, essen en populieren aantreffen. Hakhoutbosjes in de veenpolders bestaan vaak uit es en els, op de zandgronden treft u ook eik, hazelaar en beuk als hakhout aan.

Dit hoofdstuk biedt u een uitvoerig overzicht van de streekeigen beplanting van de Noord-Hollandse erven, met praktische adviezen voor aanleg en onderhoud. In hoofdstuk 2 heeft u al kunnen lezen welke elementen karakteristiek zijn voor het erf in uw eigen streek. Deze elementen passen het beste in de streek waar u woont en eeuwenlange ervaring heeft geleerd dat deze soorten daar goed gedijen. Daarom kunt u op uw eigen erf het beste kiezen voor de in hoofdstuk 2 genoemde elementen.

Voor meer informatie over streekeigen beplanting en landschapselementen zie ook de website van Landschap Noord-Holland: www.landschapnoordholland.nl/landschapselementenregeling. Hier vindt u ook verschillende instructiefilmpjes voor aanleg en beheer van beplantingen.

Bomenrij, laanbomen

Gebruik en eindbeeld

Kenmerkend voor een bomenrij is de open ruimte onder de kroon. Op latere leeftijd raken de kronen elkaar en vormen een hoog, groen scherm. Bomenrijen hebben grote waarde voor natuur. Verschillende soorten vleermuizen zijn gebonden aan bomenrijen, windsingels en andere lijnvormig houtige landschapselementen. Ze gebruiken die voor oriëntatie, om te jagen en als schuilplek. Door inheemse boomsoorten aan te planten kunt u heel veel bijdragen aan de soortenrijkdom.

Elke boomsoort kan in de loop van zijn leven een bepaalde maximumhoogte bereiken. Bomen die hoger kunnen worden dan 15 meter noemen we bomen van de 1e grootte. Bomen van de 2e grootte worden ongeveer 10-15 meter hoog. Het gaat om de volgende boomsoorten:

- **Kustgebied:** 1^e grootte: winter- en zomereik, iep, linde, beuk (beuk alleen bij herenboerderijen), populier, walnoot, schietwilg. 2e grootte: zachte berk (vochtige grond) of ruwe berk (droge grond), zwarte els en veldesdoorn.
- **Veenpolder:** 1^e grootte: es, schietwilg. 2e grootte: zachte berk en zwarte els.
- **Kleipolder:** 1^e grootte: zomereik, es, iep, linde, paarde kastanje, populier, walnoot, schietwilg. 2e grootte: veldesdoorn en zwarte els.
- **Droogmakerij:** 1^e grootte: zomereik, es, iep, linde, beuk (beuk alleen bij herenboerderijen) populier, walnoot, schietwilg. 2e grootte: berk, veldesdoorn en zwarte els.

Populieren groeien snel, maar worden niet oud. Daarnaast waaien er snel takken uit en zijn dus minder geschikt op toe te passen.

Bomenrij op de erfrand

Aanleg

Enkele bomenrij

Bomen van de 1e grootte plant u bij voorkeur op een afstand van 8-12 meter. Bomen met kluit en een stamomtrek van 10-12 cm slaan sneller aan en zijn goedkoper dan groter plantmateriaal. Kleinere bomen van de 2e grootte kunt u op 4-6 meter afstand in de rij planten. Om overlast van bladval te voorkomen is het beter een bomenrij op de erfrand op minimaal 5 meter afstand van de bebouwing te planten. Langs de sloot is het verstandig om een onderhoudpad van minimaal 1 meter vrij van beplanting te houden. Bij machinaal onderhoud is een onderhoudpad van 3 meter nodig.

Dubbele bomenrij

U plant de beide rijen verspringend. In de rij plant u bomen van de 1e grootte op 8-12 m afstand, met 4 meter tussen de rijen. Bomen van de 2e grootte zet u op 4-6 m afstand in de rij, met 2 meter tussen de rijen.

Lanen

Voor een laan gelden dezelfde richtlijnen als voor een bomenrij, hoewel ook bomen van de 1e grootte op 8-10 meter afstand of zelfs korter in de rij geplant worden. Hierdoor raken de kronen op jongere leeftijd gesloten en dat creëert een mooi tunneleffect. Linde, es en iep zijn hiervoor geschikt. De laanbomen 0,5 meter van de verharding van de laan planten. Reserveer voor de breedte van de laanbomen per rij minimaal 8 meter. Waar de ruimte voor vrij uitgroeiende bomen ontbreekt, kunt u bomen planten langs de oprijlaan die u in een lei-, knot- of gekandelaberde vorm snoeit. Ook fruitbomen worden wel langs de laan gebruikt.

Onderhoud

Een bomenrij of laan vergt weinig onderhoud, behalve zo nu en dan snoeien. Het juiste tijdstip verschilt per type boom. Jonge laanbomen worden meestal gesnoeid om de doorgang voor het verkeer vrij te houden en om de boom de gewenste vorm te geven. Een laanboom hoort vanuit de hoofdstam recht omhoog te groeien.

Laanbomen langs erfpad

Elzensingel

Gebruik en eindbeeld

Een elzensingel is een smalle, lintvormige beplanting van zwarte els. Elzensingels dienen als windkering, perceelafscheiding, veekering en voor de houtoogst. Ook wordt in plaats van els wel wilg gebruikt. Als de stobben in de elzenhakhoutsingel ouder worden neemt ook de natuurwaarde toe. Op de oudere stobben groeien vaak mossen- en korstmossen. In de holten kunnen varens en andere vegetatie vestigen maar soms ook struiken zoals vlier. Zangvogels foerageren in de elzensingel. De waarde is des te groter omdat de natuurlijke struwelen in vele gebieden vrijwel geheel verdwenen zijn.

Aanleg

Elzensingels worden geplant op vochtige en voedselrijke gronden, met de stammen op een afstand van 50 centimeter in de rij. De struikenrij wordt ongeveer 2 meter breed, rekening houdend met de meerstammige uitgroei na het afzagen ('afzetten'). De afstand van de boomstam tot de slootkant moet minimaal 3 meter zijn om er veilig met maaimachine langs te kunnen. Voor praktisch handmatig onderhoud is dit minimaal 1 meter. Bij afrastering is de afstand van de boomstam tot het raster minimaal 1.5 meter.

Onderhoud

Elzensingels kunt u het beste onderhouden in een 6-jarige hakhoutcyclus. Daarbij wordt de boom op een hoogte van ongeveer 30 centimeter afgezet. De stobben groeien weer uit in een meerstammige vorm en na zes jaar kunt u ze opnieuw afzetten. Door het onderhoud gefaseerd uit te voeren spreidt u de werklasten en de houtoogst.

Geschoren haag

Gebruik en eindbeeld

Een geschoren haag dient om verschillende erf delen van elkaar te scheiden of om het voorerf te begrenzen. Met een geschoren haag kunt u de moestuin, het bleekveld op het zijerf of het voorerf scheiden van de rest van het erf. In de kuststreek diende een haag aan de wegkant als veekering voor het vee dat over de weg liep. U kunt een geschoren haag natuurlijk ook planten om het voorerf te verfraaien. Dat deden vooral de wat rijkere boeren. Met een haag scheidt u een aantrekkelijk leefgebied voor zangvogels, insecten en andere dieren. Hagen zijn ook belangrijk voor de oriëntatie en beschutting van trekkende dieren, waaronder amfibieën, vleermuizen en vlinders.

Soorten grove hagen zijn:

- **Kustgebied:** zwarte els, veldesdoorn, liguster, eenstijlige meidoorn, hulst en op de grotere erven met statige boerderij ook haagbeuk of beuk.
- **Veenpolder:** zwarte els, liguster en hulst.
- **Kleipolder:** zwarte els, veldesdoorn, liguster en eenstijlige meidoorn.
- **Droogmakerij:** zwarte els, veldesdoorn, liguster, meidoorn, hulst en op de grotere erven met statige boerderij ook haagbeuk of beuk.

Soorten sierhagen: buxus en berberis. Voor een goede groei van beuk kunt u een speciale ent-aarde gebruiken. Afgeraden wordt op de kleinere erven beuk en haagbeuk te gebruiken, daarvoor zijn deze niet passend.

Jonge elzensingel

Oude elzensingel op erfrand

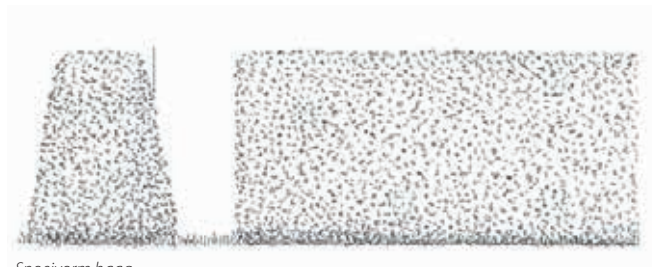
Haag langs voorerf

Aanleg

U legt een haag aan door de struiken in een rij te planten, 4 tot 7 planten per meter. De breedte van de haag kan variëren van 0,5 tot 1,5 meter. U kunt een of meer rijen struiken naast elkaar poten. De haag 1 tot 1,5 meter hoog laten worden.

Onderhoud

Twee keer per jaar de hele haag scheren.

Snoevorm haag

Hakhoutbosjes**Gebruik en eindbeeld**

Het hout van een hakhout- of geriefhoutbosje leverde de boer stook- en timmerhout op, voor het maken van hekwerken, bezemstelen, etc. Een hakhoutbos bestaat uit één boomsoort die in een vierkant of rechthoek wordt aangeplant. De meest gebruikte boomsoorten in de veenpolder zijn es en els. Op zandgronden werden ook eik, hazelaar of beuk gebruikt. In de nattere gebieden is ook wilg geschikt. Kenmerkend voor het veenweidegebied en de kuststreek is het geriefhoutbosje. Dat ligt altijd op een apart perceel, met een sloot er omheen, zodat het vee er niet bij kan.

Hakhoutbosjes zijn een belangrijke leefplaats voor insecten, zangvogels, muizen, hermelijntjes, kikkers, salamanders en allerlei bijzondere planten. Trekvogels en vleermuizen gebruiken deze bosjes ter oriëntatie en als rustpunt en er groeien zeldzame mosssoorten in. Door een hakhoutbosje aan te leggen scheidt u nieuw leefgebied voor allerlei planten en diersoorten die gebonden zijn aan de dynamiek van het beheersysteem in een hakhoutbosje.

Aanleg

Een hakhoutbosje meet zo'n 100 tot 2500 m². U plant de bomen aan in vierkant verband, met 1,5 tot 2 meter afstand in en tussen de rijen. Houdt u minstens een meter afstand tot de slootkant als u het perceel handmatig onderhoudt en minimaal drie meter om er veilig met maaimachine langs te kunnen. Bij gebruik van afrastering houdt u minstens een meter afstand tot de bosrand.

Onderhoud

Een elzenhakhoutbosje wordt na 6 tot 8 jaar voor het eerst afgezet, een essenbosje na 8-10 jaar. U kunt het onderhoud gefaseerd uitvoeren, waarbij u bijvoorbeeld elk jaar of om het jaar een vijfde van het bosje afzet. Zo kunt u de werklast en de houtoogst spreiden. Tussen de stoven groeit een algemene ruigtevegetatie. Maai het hakhoutbosje jaarlijks en zet het maaisel op een hoop buiten het bosje.

Hakhout eens in de 10 jaar afzetten

Hakhoutbosje op erf

Hoogstamboomgaard / Losse fruitbomen

Gebruik en eindbeeld

Een hoogstamboomgaard is meestal een omsloten stuk grond met hoogstamfruitbomen. Het fruit is bestemd voor eigen gebruik en voor de verkoop. De boomgaard kan in grootte verschillen en op verschillende manieren omsloten zijn, bijvoorbeeld door een sloot, heg of windsingel. Hoogstamfruit heeft de eerste vertakking boven de 1.80 meter. In veengebieden worden in verband met verzakking in de drassige grond ook halfhoogstamfruitbomen geplant. Hier ligt de eerste vertakking tussen 1,2 en 1,5 meter. De hoogstamboomgaard telt veel verschillende soorten fruitbomen. Er zijn vele variëteiten van appels, peren, pruimen, kersen etc. Wanneer het erf niet groot genoeg is voor een complete boomgaard, staan er vaak enkele fruitbomen verspreid over het erf, alleen voor eigen consumptie bedoeld.

Fruitbomen trekken veel dieren aan. In de holtes van oude bomen broeden steenuil en holenduif. Onder de boomschors krioelt het van de insecten die dienen als voedsel voor vogels, zoals boomkruiper en grote bonte specht. In het voorjaar trekt de bloesem hommels, bijen en zweefvliegen aan. In het gras onder de fruitbomen groeien paardenbloem, pinksterbloem en madelief. En natuurlijk kunt u ook zelf het hele jaar door volop van uw boomgaard genieten. Een zee van bloesem in het voorjaar, frisgroene bladeren in de zomermaanden, kleur en geur van rijpe vruchten en afstervende blad in het najaar en de schoonheid van de kale taken in een bevroren winterlandschap.

Aanleg

De beste planttijd is november -december. Appelbomen zet u minimaal 10 meter uit elkaar, peren 8 meter en pruim en kers minimaal 6 meter. Bij gemengde aanplant van appel, peer en pruim bedraagt de plantafstand 8 meter. Bij aanplant samen met een bomenrij of een elzensingel moet u minstens 3 meter afstand houden tot de slootkant om er veilig met de maaimachine langs te kunnen en minimaal 1 meter bij handmatig onderhoud. De afstand van de boomgaard tot een bomenrij bedraagt minimaal 10 meter; die tot een elzensingel minimaal 6 meter.

Onderhoud

U snoeit de fruitbomen één keer per twee jaar. Traditioneel werd de boomgaard beweid met schapen, soms met paarden, pony's of jongvee. Zorg bij beweiding voor rasters of korven rondom de bomen, zodat de dieren geen bast van stam en takken afknabbelen. Beweiding van de boomgaard levert een grazige vegetatie op, die zeer waardevol is voor de natuur. Zonder grazers kunt u ook met maaionderhoud een bloemrijke hooiland bereiken. U maait twee keer per jaar, na de bloei in juni en in augustus of september.

Tegenwoordig hebben steeds minder erfeigenaren vee om hun boomgaard te laten begrazen. Steeds meer boomgaarden liggen in een strak gemaaid gazon. Dit heeft verschillende nadelen. De boomgaard oogt niet meer natuurlijk. Bovendien neemt de natuurwaarde van de boomgaard sterk af doordat er nauwelijks kruidachtige planten staan als voedselbron voor insecten. Daarnaast ondervinden de fruitbomen in de zomermaanden sterke concurrentie van het gras om water en voedingsstoffen die belangrijk zijn voor groei en fruitproductie. Beheer uw boomgaard dus als bloemrijk hooiland.

Boomgaard laten begrazen door schapen

Steenuilen broeden in holtes in (fruit)bomen

Boomgaard in het voorjaar

Poortwachters

Gebruik en eindbeeld

Poortwachters zijn twee solitaire bomen, geplant aan weerszijde van de oprijlaan aan de erfkant van de wegsloot. Hiervoor worden vaak paardenkastanjes, lindes, beuken of iepen gebruikt. Denk bij aanleg aan de toekomstige doorsnede van de volgroeide kroon en laat genoeg ruimte vrij voor (vracht)verkeer.

Aanleg

De laanbomen staan minimaal 0,5 - 1 meter van de verharding van de laan. Reserveer voor de breedte van 2 bomen inclusief de breedte van de oprijlaan rond de 20 meter voor bomen van de 1^e grootte. Als de ruimte voor twee bomen ontbreekt, dan kunt u een enkele poortwachter aanplanten. Wilt u een enkele boom planten, houd dan 10 meter of meer doorsnede aan. Dit geldt voor het moment dat de kroon in volgroeid stadium is.

Onderhoud

Opkronen zal noodzakelijk zijn. Dit gebeurt gemiddeld op 4 meter hoogte, afhankelijk van de situatie. Zorg er in ieder geval voor dat eventuele bedrijfsvoertuigen er vrij onderdoor kunnen rijden.

Solitaire bomen

Gebruik en eindbeeld

Solitaire bomen worden op het voor- of zijerf of als markante boom in de hoek van het erf geplant. Houd rekening met de hoogte en kroonbreedte van een volgroeide soort bij het bepalen van de afstand tot de gevel en de verhouding met de bebouwing. Zo kan een boom van de 1^e grootte, zoals een beuk meer dan 25 meter hoog worden en een kroon van meer dan 15 meter doorsnede vormen. Bij een kleine boerderij staat zo'n grote boom niet mooi in verhouding tot huis en erf. Kies op kleinere erven liever voor een kleinere en smallere boomsoort van de 3^e grootte (kleiner dan 10 meter), bijvoorbeeld lijsterbes, mispel, kweepeer, meidoorn of sierkers.

Aanleg

De benodigde ruimte kan sterk variëren door verschillen in groeivorm. De kroon van volgroeide bomen van de 1^e grootte heeft een doorsnede van meer dan 10 meter; die van bomen van de 2^e grootte 6 tot 10 meter en die van bomen van de 3^e grootte minder dan 6 meter. Inheemse soorten die men plant als solitaire bomen zijn:

Poortwachters bij de entree

Solitaire boom op voorerf

- **Kustgebied:** 1^e grootte: beuk, eik, iep, linde, populier, walnoot, okkernoot en schietwilg. 2^e grootte: ruwe berk, zwarte els en veldesdoorn. 3^e grootte: hoogstamfruitbomen, krent, meidoorn en vuilboom.
- **Veenpolder:** 1^e grootte: es, populier en schietwilg. 2^e grootte: de zachte berk en zwarte els. 3^e grootte: hoogstamfruitbomen, krent, lijsterbes en vuilboom.
- **Kleipolder en droogmakerij:** 1^e grootte: beuk, zomereik, es, iep, linde, paardenkastanje, populier, walnoot, okkernoot en schietwilg. 2^e grootte: berk (alleen droogmakerij), zwarte els, haagbeuk, veldesdoorn en zoete kers. 3^e grootte: hoogstamfruitbomen, krent en meidoorn.

Onderhoud

Onderhoud van solitaire bomen is vrijwel niet nodig. Wel dient u oude takken die gevaar opleveren te verwijderen.

Voorerf / voortuin

Gebruik en eindbeeld

De voortuin van een authentiek erf is vaak sober ingericht. De eenvoudigste en gemakkelijkst te onderhouden voortuin bestaat uit kruidenrijk gras, met soms enkele perken met eenvoudige boerensierplanten en solitaire bomen. Soms grazen er schapen. Daarnaast onderscheiden we de klassieke boerennutstuin. Dit is een sierlijke moestuin met vierkante of rechthoekige vakken. Behalve met groenten zijn de vakken ook beplant met bessenstruiken en/of snijbloemen, meestal vaste planten die karakteristiek zijn voor het boerenerf.

Aanleg van een eenvoudige voortuin

U zaait het voorerf in met een kruidenrijk grasmengsel tot aan de sloot. U kunt de tuin verder opfleuren met een rij hortensia's langs de voorgevel en met sierlijke struiken als boerenjasmijn, sering, bruidsbloem, sneeuwbal of met solitaire bomen in het gazon. Bloembollen zorgen voor nog meer kleur en afwisseling in de voortuin. Dat laatste was voornamelijk gebruikelijk in de Schermer.

Onderhoud

De eenvoudige voortuin laat u bij voorkeur begrazen door schapen. Ook kunt u hooibeheer toepassen. Een strak gemaaid gazon past qua uitstraling niet op een karakteristiek boerenerf. Bovendien is de natuurwaarde erg beperkt, omdat de dichte grasmat nauwelijks plaats biedt aan kruidachtige planten.

Klassiek voorerf

Eenvoudig voorerf

Formeel voorerf

Leibomen / haag-vorm / gekandelaberde bomenrijen langs gevels

Gebruik en eindbeeld

Leibomen zijn karakteristiek gesnoeide bomen waarvan de takken in één vlak, een 'palmet', staan. De bomen worden "twee-dimensionaal" en vormen een natuurlijk zonnescherm. Linden, paardenkastanje en iepen zijn geschikte soorten, maar ook vruchtbomen als peer en appel zijn geschikt om te leiden.

Bij de haagvorm wordt de boom niet dicht op de stam gesnoeid, maar wordt deze in een blokvormige haag geschoren. Als het ware een haag op stam. Deze leiboomvorm groeit dus breder uit en het bladerdek is dichter van structuur. Hiervoor wordt over het algemeen linde gebruikt. Gekandelaberde bomen zijn bomen waarvan de zijtakken op korte afstand van de stam zijn gesnoeid. De takken staan niet in een vlak zoals bij de leibomen, maar groeien in een vrije vorm. Geschikte soorten hiervoor zijn linde of eventueel paardenkastanje.

Aanleg

Leibomen plant u bij voorkeur langs de zuid- of zuidwestgevel. De afstand tot de gevel bedraagt 2-3 meter. Houd 4 meter afstand tussen de stammen.

Onderhoud

Leibomen één keer per jaar snoeien vanaf een leeftijd van 10 jaar.

Authentieke waaivorm leibomen

Moderne snoeivorm leibomen

Gekandelaberde boom

Snoeivorm haaglinden

Knotbomen

Gebruik en eindbeeld

Knotbomen zijn bomen die worden geknot om gebruikshout te leveren. Knotten houdt in feite niets anders in dan de betreffende boom eens in de paar jaar van zijn kruin te ontdoen waarna deze weer uitloopt. Dit werd en wordt op grote schaal gedaan. Knotbomen zijn kenmerkend voor het Nederlandse landschap. In het cultuurlandschap zijn ze aanwezig als solitair, staan ze in rijen of vormen ze grotere eenheden: grienden. In Noord-Holland staan knotbomenrijen op de oever langs water.

Als de knotten ouder worden neemt ook de natuurwaarde toe. Op de oudere knotten groeien vaak mossen- en korstmossen. In de holten kunnen varens en andere vegetatie vestigen maar soms ook struiken zoals vlier. Daarnaast broeder er vogels in de knot. De bekendste geknotte boomsoort is de wilg. Ook elzen, essen en populieren komen als knotboom voor:

- **Veenpolder:** wilg, es en els.
 - **Droogmakerij:** (niet als vervanging van de bomenrij op de erfranden bij grotere erven (erf breder dan 30 m)): es, els, populier en wilg (wilg alleen aan dijken waar de waterstand hoog is).
 - **Kleipolder:** es, els, populier en wilg (wilg alleen aan dijken waar de waterstand hoog is)
 - **Kust:** els, populier, wilg (wilg alleen bij hoge waterstand).
- U kunt de bomen het beste knotten in een zogenoemde schotelvorm. Dit geeft de hoogste natuurwaarde.

Aanleg

Plant de knotbomen in een rij, 4-6 meter uit elkaar en knot ze op 1,6 tot 1,8 meter hoogte.

Onderhoud

Wilgen en populieren om de 4 jaar knotten, essen om de 8 jaar, overige bomen om de 6 jaar.

Struweelhagen

Gebruik en eindbeeld

Waar de ruimte ontbreekt om een hakhoutbosje of een windsingel te realiseren, kunt u overwegen een struweelhaag aan te planten. Geschikte bomen voor een struweelhaag zijn zwarte els, veldesdoorn, krent en meidoorn. Robuuste inheemse struikvormers zijn aalbes, kruisbes, zwarte bes, framboos, Gelderse roos, gele kornoelje, hazelaar, liguster, rode kornoelje, hondsroos en sleedoorn. Insecten en zangvogels worden o.a. aangetrokken door bessen dragende, inheemse struiken in de struweelhaag.

Als er ruimte is voor een ruigte vegetatie met waardplanten voor vlinders en andere insecten aan de randen van de struweelhaag wordt de natuurwaarde verder verhoogd.

Aanleg

Voor een struweelhaag van 3-4 meter doorsnede plant u een dubbele rij struiken met 3 meter afstand tussen de rijen. In de rij staan de struiken op 1,5 meter afstand van elkaar. De struweelhaag wordt 3 tot 4 meter hoog.

Onderhoud

De struiken in het tweede of derde jaar 50% uitdunnen tot een breedte van 3-4 meter. U kunt ze om de 5 tot 7 jaar afzetten, dat wil zeggen alle stammen en takken afzagen op ongeveer halverwege uw kniehoogte, zodat ze daarna van onderaf weer kunnen uitlopen en weer een dichte haag kunnen vormen.

Windsingel / vogelbosje / houtwal

Gebruik en eindbeeld

Een gemengde windsingel bestaat uit beplanting met bomen en struiken die inheems zijn in Nederland. Een windsingel geeft een gesloten beeld, creëert luwte en privacy en schermt massieve, in het oog springende agrarische gebouwen af. Het assortiment van beplanting in de windsingel bestaat vooral uit sterke, robuuste windbestendige soorten. Leg windsingels alleen aan als een bomenrij onvoldoende zicht wegneemt op de grootschalige bedrijfsbebouwing op het achtererf. De windsingel sluit dan aan op de karakteristieke bomenrij rond het voorerf. De vorm van de windsingel is rechthoekig. Een windsingel biedt een leefgebied voor vele dier- en plantsoorten.

Aanleg en onderhoud

De windsingel vraagt meer ruimte dan een bomenrij. De breedte van een windsingel is 6 - 12 meter (3 - 6 rijen beplanting). Belangrijk is ook om ruimte vrij te houden langs de buitenste rij beplanting zodat de struiken een normale breedte mogen krijgen (tot 3 meter in doorsnede). U kunt voor de aanleg het beste gemengd bosplantsoen (1 tot 3-jarige gewassen) en bomen met kluit gebruiken. Kies bij voorkeur bomen met een maat van rond de 10-12 cm (stamomtrek). De verhouding tussen boom- en struikvormers is ruwweg 1: 3. Plant de struikvormers in strakke rijen of in wild verband. De boomvormers plant u op gelijke afstand van elkaar. Voor de afstand tussen de bomen kunt u de gebruikelijke afstanden in een bomenrij aanhouden.

Houd rekening met een onderhoudpad van minimaal 1 meter langs een sloot voor handmatig onderhoud van de slootkant als

de sloot niet vanaf het land wordt gemaaid. Bij machinaal onderhoud is het onderhoudpad minimaal 3 meter breed. Reserveer ook ruimte voor de zoom (zie voor uitleg verderop in dit hoofdstuk). In nattere gebieden zoals in veenpolders, kleipolders of droogmakerijen kunt u in een grasmat planten. Belangrijk is dan wel dat u regelmatig maait. In zandgebieden kan dit ook, maar dan zult u regelmatig moeten sproeien. Bij de aanleg van een windsingel kiest men voor een van de twee beplantingssystemen: eindbeeld of wijker/blijver.

Eindbeeld

Bij de aanleg van een windsingel op eindbeeld is het eindbeeld bepalend voor de plantafstand van de aanleg. U plant de bomen en stuiken dus aan volgens het eindbeeld en gedurende de groei verwijderd u geen bomen of struiken uit de singel.

Voordeel: De struikbeplanting krijgt alle ruimte om zijn natuurlijke groeivorm aan te nemen. De aanlegkosten zijn lager en u hoeft de windsingel pas na 5-10 jaar voor het eerst te dunnen.

Nadeel: Onkruid krijgt veel ruimte om zich te ontwikkelen en kan het jonge bosplantsoen overwoekeren.

Als algemene regel wordt 8-10 meter afstand in de bomenrij en ongeveer 3 meter afstand tussen de struikvormers gehanteerd. Het maaien en afvoeren van onkruid is in de eerste jaren onontbeerlijk totdat de beplanting voldoende body heeft gekregen om de bodem te bedekken. Inboet (opnieuw aanplanten van uitgevallen beplanting) moet tijdig gebeuren. Beter is om bosplantsoen van een groter formaat (100+ cm) te gebruiken. Bij deze vorm van aanleg bestaat echter het risico dat de groei van de struiklaag achterblijft door gebrek aan de luvte van de wijkers, wind of snellere uitdroging. Het duurt langer voordat de windsingel enige body heeft.

Wijker/blijver

Bij het wijker/blijver systeem plant u twee soorten boomvormers, namelijk een snel groeiende soort die snel de hoogte in groeit, maar geen lang leven heeft, naast een langzaam groeiende soort. Die laatste hebben meer tijd nodig om een volgroeid stadium te bereiken, maar kan vervolgens vele, soms zelfs honderden jaren mee. De boomvormers worden op kortere afstand van elkaar geplant dan onder het eindbeeld systeem (4-5 meter). Plant wijker – blijver om en om. Als wijker kunt u zwarte els gebruiken, als blijver kunt u es, iep of eik gebruiken.

Voordeel: Het voordeel van het wijker/blijver systeem is dat de windsingel sneller dicht is en onkruid minder kans krijgt om de beplanting te verdrukken.

Nadeel: Door de snelle groei is eerder onderhoud nodig. Belangrijk is dat u na 10-15 jaar de wijkers er uit haalt. Anders worden zij te hoog, waardoor de struiken door lichtgebrek verdwijnen en de windsingel onderaan open wordt. De wind waait dan tussen de stammen door, waarmee de windsingel zijn functie verliest. Voor de struikvormers geldt een plantafstand van 1,5 meter in en tussen de rijen. Bosplantsoen van 60-80 cm of 80-100 cm wordt gebruikt. Wel moet het onkruid jaarlijks gemaaid worden in de eerste 2-3 jaar. Maaisel moet afgevoerd worden. Het dunnen moet ook tijdig gebeuren, voor de struikbeplanting de eerste keer binnen 3-5 jaar. Een tweede selectieve dunning gebeurt 7-10 jaar na aanleg. Door na 10-15 jaar de wijkers er uit te halen, geeft u de blijvers op tijd de ruimte om uit te groeien tot een robuuste, duurzame windsingel.

Knotwilgen uitgegroeide grote pruik

Knotwilgen, recent gesnoeid

Struweelhaag

Windsingel

Vergroot de ruimte voor natuur op uw erf

Zoom

Gebruik en eindbeeld

Een zoom is een kruidachtige vegetatie direct langs een houtopstand of een struweel. De zoom verbindt de houtopstand met het gras- of bouwland of de grasbegroeiing van het erf. Deze vegetatie bestaat vooral uit hoog opschietende, overblijvende plantensoorten, zoals grazige planten en ruigtekruiden van open terreinen, maar ook meer schaduwminnende soorten. Dankzij de combinatie van dekking en voedsel heeft een zoom extra kwaliteit als leefgebied voor dieren.

Aanleg

Leg de zoom aan langs de zuid- en westkant van bomenrijen, windsingels, wilde hagen, heggen en bossen: hierop valt de meeste zonneschijn. Dat leidt tot een grotere soortenrijkdom aan planten, dagvlinders en andere insecten. U creëert een zoom door het gedeelte waar u de zoom wilt hebben zodanig te maaien dat houtige gewassen geen kans hebben om zich te ontwikkelen. De in de bodem aanwezige bloemzaden krijgen zo

de kans om te gaan groeien. Ook kunt u bij boeren- of natuurorganisaties in de omgeving bloemrijk hooi kopen en over de zoom verspreiden.

Onderhoud

Staan er in de zoom veel hoge planten die verstorend werken, zoals grote brandnetel en akkerdistel, maai de zoom dan twee of drie keer per jaar. Voer het maaisel af of zet het op een hoop. Neemt het aantal storingssoorten af en komen er meer laagblijvende kruiden, dan volstaat eenmaal per twee tot vijf jaar maaien. Maai de zoom na het groeiseizoen, dan geeft u de planten de kans zaad te zetten. Maait u de zoom minder dan eenmaal per jaar, overweeg dan om elk jaar bijvoorbeeld de helft van de begroeiing ongemoeid te laten. Dit gedeelte vormt dan een belangrijke schuil- en overwinteringsplaats voor dieren. U kunt natuurlijk ook eens in de drie of vier jaar maaien en dan iedere keer een derde, respectievelijk een kwart van de oppervlakte doen. Wilt u de zoom als zoom behouden en niet tot een struweel of beginnend bos laten ontwikkelen, verwijder dan geregeld jong opschot van struiken en bomen. Doe dat in de herfst of winter.

Zoom van kruidachtige planten

Natuurlijke oevers

Gebruik en eindbeeld

Terrastaluds en plasbermen zijn verlaagde gedeelten van een perceel, grenzend aan een watergang. Terrastaluds liggen juist boven de waterlijn. Deze zijn vochtig, maar staan niet permanent onder water. Plasbermen zijn juist onder de waterlijn gesitueerd en staan permanent onder water. Beide zijn in principe horizontaal, maar hebben soms een zeer flauw verlopend talud. De natuurwaarde van de vegetatie op een terrastalud of plasberm is al na enkele jaren veel hoger dan die van een gewone slootkant.

Aanleg

Het beste tijdstip om een plasberm of terrastalud aan te leggen is juli of augustus. De grond is dan meestal goed droog en er kan gemakkelijk worden gewerkt. Als het niet te hard vriest, kan het ook tijdens een vorstperiode. Leg een plasberm of terrastalud bij voorkeur aan langs de zuidzijde van de watergang. Graaf een deel van een perceel langs een watergang tot aan de slootkant af. U maakt een terrastalud door de grond net iets hoger dan de waterlijn te houden. U maakt een plasberm door net onder de waterlijn af te graven. In deze vochtige tot natte omstandigheden groeien andere planten dan op een gebruikelijke slootkant. De breedte varieert meestal van één tot zes meter. Houd bij het bepalen van de breedte rekening met de manier waarop geschoond of gemaaid gaat worden. Let op het slootpeil (winterpeil-zomerpeil) tijdens de werkzaamheden en houd rekening met het gewenste eindresultaat: terrastaluds - plas/dras en plasbermen - onder water. Het terrastalud en de plasberm hoeven niet mooi vlak te worden gemaakt. Enig reliëf zorgt voor een kleinschalige afwisseling van nattere en drogere plekken. De hoogteverschillen moeten wel beperkt blijven tot circa 10 cm, zodat maaien mogelijk blijft. Maakt u een plasberm langs een westelijk gesitueerde oever, graaf dan een rand langs de slootkant van een half tot een meter breed niet af tot het waterniveau. Laat deze enigszins boven het water uitsteken om de golven te breken.

Onderhoud

Zorg er voor dat er geen vee op het terrastalud of de plasberm kan komen. Onder de zeer natte, voedselarme omstandigheden die daar heersen, leidt iedere vorm van begrazing tot verstoring van de vegetatie. Afzetten met een goede kwaliteit afrastering is een vereiste. Maai het terrastalud of de plasberm zo laat mogelijk. Bij de schrale vegetatie, die na het verdwijnen van de pioniersvegetatie ontstaat, volstaat eenmaal per jaar maaien, meestal in september. Belangrijk is dat u pas maait nadat de planten zaad hebben gezet. Enkele kleine gedeelten kunt u

laten staan als overwinteringsplaats voor insecten. Deponeer geen slootmateriaal of maaisel op de plasberm of het terrastalud. U kunt dit het beste op het aangrenzende perceel deponeren en later afvoeren.

Natuurlijke oever met moerasplanten

Net afgegraven plas-dras oever

Takkenhoop, takkenwal of houtril

Gebruik en eindbeeld

Het aanleggen van een takkenhoop, takkenwal of houtril biedt de mogelijkheid om snoei- en kaphout netjes en goedkoop weg te werken. Een takkenwal of houtril is meestal een tot anderhalve meter hoog. Een takkenhoop kan twee meter hoog worden. Zo'n takkenhoop, takkenwal of houtril heeft veel waarde voor natuur. Door een houtril of een takkenhoop aan te leggen biedt u voedsel- en schuilgelegenheid aan vogels, zoals winterkoning, en insecten. Ook doet u daarmee wezel, bunzing en de gewone pad, een groot plezier. Een takkenwal of houtril ziet er beter verzorgd uit dan een takkenhoop.

Aanleg en onderhoud

Takkenhoop

Leg een takkenhoop bij voorkeur op een rustig plekje op het erf of in een houtopstand, dieren kunnen er dan snel en veilig van profiteren. Leg dikke takken onderin en de dunnere er bovenop. Stort de takken niet los op elkaar, maar steek ze zoveel vast mogelijk in de hoop. U kunt dan meer takken kwijt en de hoop is steviger. Maak de hoop maximaal twee meter hoog. Heeft u veel takken, realiseer dan elders een tweede hoop.

Een takkenril biedt een leefplaats voor veel diersoorten

Sowieso geldt dat twee kleine hopen meer waarde hebben voor de natuur dan één grote. In de loop van de tijd zal de hoop door vertering lager worden. U kunt dus geregeld nieuwe takken toevoegen.

Takkenwal of houtril

Maak de takkenwal in de rand van een houtopstand of juist loodrecht daarop, om de toegang te beperken of juist te verbeteren. Stapel de takken in de lengterichting, leg de dikkere takken onderin en de dunnere takken daarbovenop. Mogelijk kunt u ook stobben onderin de takkenwal kwijt. Werk de houtril netjes af door de takken tussen paaltjes te klemmen. Deze kunt u meestal zelf van het snoeihout maken. Het hout verteert langzaam. Bij de volgende onderhoudsbeurt kunt u het snoeimateriaal vaak weer in dezelfde houtril kwijt. Verwerk geen snoeihout van fruitbomen met kankerplekken of andere aantastingen in de hoop of wal om verspreiding van de ziekte naar gezonde bomen te vermijden.

Bijen en insecten

Op uw erf kunt u diverse maatregelen treffen die ten goed komen aan bijen en insecten.

Zie www.landschapnoordholland.nl/soortbescherming.

Hommel

Wilt u meer weten?

Het landschap en de geschiedenis van De Beemster

- Historisch Genootschap Beemster:
www.historischgenootschapbeemster.nl
- Poldersporen: www.poldersporen.nl
- buitenplaatsen in De Beemster:
www.beemsterbuitenplaatsen.nl
- de waterhuishouding van De Beemster:
www.landvanleeghwater.nl/
- het landschap van Laag Holland: www.laagholland.nl
- De kernkwaliteiten van Laag Holland: Bos, I.J., 2012. Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Laag Holland. Een systematische Nulmeting. Landschap Noord-Holland, rapportnr. 12-004

De constructie van de traditionele stolpboerderij

'De stolp te Kijk' van de Boerderijstichting.
Zie www.boerderijstichting.nl

Het verkrijgen van een financiële bijdrage

De website van Landschap Noord-Holland
www.landschapnoordholland.nl of contact opnemen met
Landschap Noord-Holland: 088-0064400.

Fruitbomen

De Pomologische vereniging Noord-Holland
(zie handige adressen).

Boerderijen en droogmakerijen

Zee van Land (Aten et al, 2007).

Natuur op het erf

Landschapsbeheer Nederland www.landschapsbeheer.nl
Landgoed Oostbroek Bunnikseweg 39, 3732 HV De Bilt

Het beleid van de gemeente

De website van de gemeente Beemster: www.Beemster.net

De Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie

De website van de Provincie Noord-Holland:
www.noord-holland.nl

Karakteristieke natuurwaarden op paardenhouderijen in veengebieden

Zijn er kansen voor karakteristieke natuur op paardenhouderijen van Laag Holland?, Landschap Noord-Holland, 2013.

Graslandbeheer in relatie tot paarden, natuurlijke paardenweiden en omgaan met mest

Paard en Landschap van René Zanderink en Claartje van Andel.

Afrastering van paardenweiden, paardenbakken en verlichting van paardenbakken

Hekken, afrasteringen en verlichting, Landschap Noord-Holland, 2009.

Erfbeplanting en landschapselementen

Leestekens van het landschap. 188 Landschapselementen in kort bestek van Landschapsbeheer Nederland, 2005.

Beheer van cultuurhistorische elementen

'Handboek Cultuurhistorisch beheer'.
Landschapsbeheer Nederland, 2006.

De verschillende modellen houten boerenhekken per regio in Noord-Holland

De brochure 'Houten boerenhekken' van Landschap Noord-Holland.

Inheemse struikensoorten

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Soorten gebruiken als:										Landschapstypen										kenmerken					bijen				
		Maat bomen	Solitaire boom	laanboom/ bomenrij	haag (geschooren)	haag (wild)	Singel	Leiboom	knotboom	Hakhout	alleen (als sierbeplanting) op erf	Kustlandschap	Zandgebied (voedselrijk/hat)	Zandgebied (voedselarm/droog)	Keilemlandschap	Aandijkingslandschap	Droogmakerijen	Kleipolderlandschap	Veenpolderlandschap	rivierenlandschap	Stuwwallenlandschap	Schaduwverdragend	zeewindverdragend	snelgroeiend	Groenblijvend	nectar	pollen				
Bes, aal	Ribes rubrum				*	*			s		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*					5	5				
Bes, kruis	Ribes uva-crispi				*	*			s		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*					5	5			
Bes, zwarte	Ribes nigrum				*	*			*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*					5	5			
Boeren jasmijn	Philadelphus species								*																	2	2				
Bosrank	Clematis vitalba					*			*		*			*	*	*	*	*	*	*	*	*					0	2			
Brem	Cytisus scoparius				*	*					*	*	*						*		*	*					0	5			
Bruidsbloem	Deutzia species								*																		4	4			
Chinees klokje	Forsythia x intermedia								*																						
Duindoorn	Hippophae rhamnoides				*						*		*											*				3	3		
Framboos	Rubus idaeus				*	*			s		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*						5	5		
Gelderse roos	Viburnum opulus				*	*					*	*	*			*	*	*	*	*	*	*						1	1		
Gele kornoelje	Cornus mas				*	*			*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		4	4		
Hazelaar	Corylus avellana				*	*					*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*			0	1		
Hortensia	Hydrangea macrophylla				*				*																			1	1		
Kamperfoelie, rode	Ionicera xylosteum					*			*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		1	1		
Kamperfoelie, wilde	Ionicera periclymenum					*			*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		5	5		
Kardinaalsmuts	Euonymus europaeus					*					*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*				
Liguster, wilde	Ligustrum vulgare				*	*	*		*		*	*	*		e	e	e	e	e	*	*	*	*	*	*	*	*	4	4		
Palmboompje	Buxus sempervirens				*				*																						
Rode kornoelje	Cornus sanguinea				*	*					*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		1	1	
Rode ribes	Ribes sanguinea								*																			3	3		
Roos, duin	Rosa pimpinellifolia				*	*					*												*					5	5		
Roos, egelantier	Rosa rubiginosa				*	*					*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		5	5	
Roos, honds	Rosa canina				*	*					*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		5	5	
Roos, rimpel	Rosa rugosa				*	*					*																	5	5		
Sering	Syringa cultivars								*																						
Sleedoorn	Prunus spinosa				*	*					*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		3	3	
Sneeuwbal, wollige	Viburnum lantana				*				*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		3	3	
Taxus	Taxus baccata	*	*						*							*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		0	3	
Vlier	Sambucus nigra					*			*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		0	1
Vogelkers	Prunus padus					*			*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		3	3
Wilg, kruip	Salix repens					*			*		*						*												5	5	
Wilg, laurier	Salix pentandra					*			*								*												5	5	
Zuurbes	Berberis vulgaris				*				*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		5	5

e = alleen op erf

o = overstaander

s = struikbegroeiing

meidoorn* = in sommige gebieden verboden i.v.m. bacterievuur

De rubriek 'alleen op erf' geeft aan dat de beplanting die daaronder staat aangegeven niet als landschappelijke beplanting mag worden aangeplant.

Bij de rubriek 'bijen' is een onderverdeling gemaakt in nectar en pollen, in een classificatie van 1 t.m. 5, waarbij 5 de hoogste waarde aangeeft.

Als er niets staat, is het geen bijenplant.

Handige adressen

Gemeente Beemster

www.beemster.net

Bezoekadres

Rijn Middelburgstraat 1
1462 NV Middenbeemster

Postadres

Postbus 7, 1462 ZG Middenbeemster
T 0299 452 452
E gemeente@beemster.net

Landschap Noord-Holland

www.landschapnoordholland.nl

Bezoekadres

Rechte Hondsboschelaan 24a
1851 HM Heiloo

Postadres

Postbus 222, 1850 AE Heiloo
T 088-00 64 400
E info@landschapnoordholland.nl

De Boerderijstichting 'Vrienden van de Stolp'

www.boerderijstichting.nl

Secretariaat

Schapenlaan 20, 1862 PW Bergen NH
T 072 581 68 88
E stolpen@xs4all.nl (niet voor reacties
Boerderijen Beeldbank)

Agrarische Natuur- en Landschapsvereniging Water, Land en Dijken

www.waterlandendijken.nl
Koemarkt 53 1hoog, 1441 DB Purmerend
T 0299-437 463
E info@waterlandendijken.nl

Laag Holland

www.laagholland.nl

Provincie Noord-Holland

www.noord-holland.nl

Bezoekadres Provinciaal Bestuur

Dreef 3, 2012 HR Haarlem

Bezoekadres Ambtelijke Organisatie

Houtplein 33, 2012 DE Haarlem

Postadres

Postbus 3007, 2001 DA Haarlem
T 023 514 31 43
E post@noord-holland.nl

Pomologische Vereniging Noord-Holland

www.hoogstamfruitnh.com

Secretariaat

Oosterweg M 3, 1482 AH Purmer
T 06 8123 8094
E secretariaat@hoogstamfruitnh.com

Landschapsbeheer Nederland

www.landschapsbeheernederland.nl

Postadres

Postbus 121, 3730 AC De Bilt
T 030-2345010
E post@landschapsbeheer.nl

De Ervenconsulent Nederland

www.ervenconsulent.nl
Het Oversticht
Aan de Stadsmuur 79-83
8011 VD Zwolle
T 038-4213257

WZNH Adviescommissie ruimtelijke kwaliteit

Emmastraat 111, 1814 DP Alkmaar
T 072-5204459
E info@wznh.nu

Werelderfgoed Internationaal

whc.unesco.org
UNESCO, 7, Place de Fontenoy
75352 Paris 07 SP, France
T +33 (0)1 45 68 24 96
E wh-info@unesco.org

Werelderfgoed Nationaal

stichtingwerelderfgoed.nl
www.werelderfgoed.nl
E info@werelderfgoed.nl

Werelderfgoed lokaal

www.beemsterinfo.nl

Bezoekadres

Middenweg 185
1462 HN Middenbeemster
T 0299-621 826
E infocenter@beemsterinfo.nl

KNHS

www.knhs.nl

KNHS Servicedesk

T 0577-40 83 00
E servicedesk@knhs.nl

KNHS-centrum Ermelo

Postbus 3040, 3850 CA Ermelo

Colofon

Redactie

Harry Roenhorst – *Gemeente Beemster*
Hetty Pieters – *Gemeente Beemster*
Inge Plaatsman – *Landschap Noord-Holland*
Ingrid Langenhoff – *WZNH*
Arthur Schaafsma – *Projectleider Landschap Noord-Holland*
Ingwer Bos – *Projectleider Landschap Noord-Holland*
Filippien Koornneef – *Projectleider Landschap Noord-Holland*

Eindredactie

Marion de Boo

Opdrachtgever

Gemeente Beemster

Schrijvers

Filippien Koornneef – *Projectleider Landschap Noord-Holland*
Amber Luttmer – *Projectmedewerker Landschap Noord-Holland*
Mart Groentjes – *Secretaris Boerderijstichting Noord-Holland*
Anne Dillon – *Junior Projectleider Landschap Noord-Holland*
Aart Lodder – *Projectmedewerker Landschap Noord-Holland*

Foto's

Landschap Noord-Holland
Boerderijstichting Noord-Holland
Gemeente Beemster
H2: pag. 15 W. Jongens. Indien sprake is van gebruiksrecht kan men zich melden bij de uitgever.
Waterland's Archief: Historische zwart-wit foto's
Redscape: bewerkte foto's paardenbakken H3: pag. 23, pag. 37 en H4: pag. 44
Bert van As: H1: pag. 4 en 5

Illustraties

Nicky Schuurman – *Landschap Noord-Holland*
Wilfried Jansen of Lorkeers – *Arcadis Nederland BV*
Wouter Schik – *Arcadis Nederland BV*

Drukkerij

ATP Digitale Media, Hoofddorp

Vormgeving

The KEY Agency, Schiphol-Rijk

Dit handboek is mogelijk gemaakt door:

Mogelijk gemaakt door

Ontwerp uw eigen erf – in De Beemster

Bent u eigenaar van een (boeren)erf in de gemeente Beemster? En vindt u behoud van De Beemster als Werelderfgoed belangrijk? Wilt u mensen laten meegenieten van uw erf? Met dit handboek herkent u de bijzondere elementen op uw eigen erf. U krijgt praktische tips om uw erf nog mooier en waardevoller te maken. Zijn bomenrijen of hakhoutbosjes karakteristiek voor het Beemster erf? Hoe zit het met de natuur op uw erf? Broeden er vogels in de hagen en verblijven er vleermuizen in de bomenrij? En hoe kunt u bouwen op uw erf zonder verlies van kwaliteit?

Leer hoe bijzonder uw eigen erf is. Stap voor stap maakt u zelf een ontwerpplan voor uw erf. Als gemeente willen wij samen met u de kwaliteit van het prachtige buitengebied bewaren. Dat vinden wij belangrijk, want uw erf ligt ook in het Nationaal Landschap Laag Holland!

Gemeente Beemster

Rijn Middelburgstraat 1
1462 NV Middenbeemster

Landschap Noord-Holland

Postbus 222
1850 AE Heiloo
T 088 - 00 644 00
www.landschapnoordholland.nl

Dit handboek is een initiatief van de gemeente Beemster en Landschap Noord-Holland. De gemeente Beemster omvat de gehele Droogmakerij de Beemster die sinds 1 december 1999 op de werelderfgoedlijst van UNESCO staat. Landschap Noord-Holland zet zich in voor verbetering en ontwikkeling van de groene leefomgeving, zodat de kwaliteit voor gezond wonen, werken en recreëren behouden blijft. Wij zijn een groen onderzoeks- en adviesbureau en wij werken dagelijks aan de kwaliteit van natuur, landschap en cultuurhistorie in Noord-Holland. Dat werk doen wij met heel veel passie en enthousiaste medewerkers. Wij hebben veel ervaring in opdrachten voor bedrijven, de overheid en particulieren.